

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

**Noorte ootused HUWY projekti
vahendusel poliitikaloomes osalemise
suhtes**
Magistritöö

Koostaja: Brit Vister
Juhendaja: Pille Pruulmann-Vengerfeldt, PhD

Tartu 2010

Sisukord

Sisukord	2
Sissejuhatus.....	4
1. Teoreetilised lähtekohad	7
1.1. Demokraatia.....	7
1.1.1. Osalusdemokraatia.....	9
1.1.2. Osalus ja pseudoosalus	11
1.1.3. Infoühiskond (võrguühiskond).....	13
1.1.4. Digitaalne (osalus-)demokraatia	16
2. Empiirilised lähtekohad	21
2.1. Noorte (e-)osalusele suunatud projektide varasemad praktikad	21
2.1.1. E-Generation	21
2.1.2. Mitmachen.at	22
2.1.3. Jugend2help.gv.at	23
2.1.4. Rate Your Politician.....	24
2.1.5. www.ungtval.se.....	25
2.2. Rahvusvaheline noorte osalusprojekt HUWY	26
3. Probleemipüstitus ja uurimisküsimused	28
3.1. Probleemipüstitus.....	28
3.2. Uurimisküsimused	29
4. Metoodika ja valim	30
4.1. Meetodi kirjeldus	30
4.1.1. Fookusgrupp	30
4.1.2. Intervjuu.....	31
4.1.3. Ankeetküsitlus.....	32
4.2. Meetodi kriitika.....	32
4.3. Valim.....	33
5. Uurimistulemused.....	34
5.1. Ootused seoses HUWYga.....	34
5.2. Kahtlused seoses HUWYga.....	39

5.3. Poliitikaloojate ootused ja kahtlused	43
6. Järeldused ja diskussioon	46
6.1. Millised hoiakud ja suhtumised on e-demokraatiasse – poliitilisse osalusse läbi internetikeskkonna?	46
6.2. Millised on noorte peamised ootused seoses e-osalusega poliitikaloomes?	48
6.3. Millised on noorte peamised kahtlused seoses e-osalusega poliitikaloomes?	50
6.4. Poliitikute suhtumine ning nende ootused ja kahtlused seoses HUWYga	52
6.5. Praktilised soovitusel	53
Kokkuvõte	53
Summary	56
Kasutatud kirjandus	59
Lisad	63
Lisa 1 – Fookusgrupi kava	63
Lisa 2 - Intervjuu küsimustik	64
Lisa 3 – Ankeetküsimustik	65
Lisa 4 – Transkriptsioonid	67
Intervjuud	67
Fookusgrupp	72

Sissejuhatus

Noored võtavad väga kiiresti omaks uusi ja innovaatilisi tehnoloogiaid ning näitavad üles aktiivsust nende kasutamisel. Samuti on noorte hulgas Interneti kasutamise aktiivsus kõrge, mida näitab ka TNS Emori poolt 2008. aasta märtsist maini läbiviidud uuring, mille järgi on 15-19 ja 20-29 aastaste internetikasutajate hulk vastavalt 30% ja 22%.

Hoolimata noorte kõrgest Interneti kasutamisest on nende poliitiline ning kodanikuaktiivsus siiski üsna madal. Macintosh et al (2003: 44) viitab läbi viidud uuringutele, mis peegeldavad noorte seas laialdaselt levivat ükskõiksust valituse ja poliitika suhtes, samas on nad aga küllaltki rahulolematud väheste kaasalöömisvõimaluste pärast.

Noorte ilmne võõrandumine poliitikast on kerkinud akadeemiliste, poliitiliste ja avalike debattide fookusesse, samas on aga selle huvipuuduse mõistmine ning selgitamine äärmiselt keeruline. On jõutud arusaamisele, et Interneti teel noorte kaasamine ühiskondlikku ellu ja seeläbi nende poliitilise ning kodanikuaktiivsuse suurendamine, on suurepärane võimalus, mida siiski ei suudeta veel täiel määral kasutada. (Livingstone 2007 : 179)

Käesolev magistritöö tugineb 2009. aasta veebruaris alanud rahvusvahelisele projektile HUWY (*Hub Websites for Youth Participation*), mis on nelja riigi (Saksamaa, Iirimaa, Inglismaa ja Eesti) osalusel toimuv pilootprojekt. Projekti eesmärgiks on võrgustiku veebilehtede (Hub Websites) kaudu, mis toetuvad noortegruppidele, toetada noorte (vanuses 16-21) arusaamu poliitikast ning pakkuda võimalust seadusloomet mõjutada nii oma riigi kui ka Euroopa Liidu tasandil. Seda püütakse saavutada läbi jaotatud *online* arutelude, kus noored tõstatavad projekti tarbeks loodud veebis küsimusi ja teemasid, millele kohalik poliitik tagasisidet annab. Tagasisidet andvad poliitikud valitakse Riigikantselei juhtimisel.

Kohalike poliitikaloojate tagasiside on osalemise soodustamiseks väga oluline motivaator, millele viitab ka Lepa et al (2004), kes märgib, et mistahes otsuste korral ootavad inimesed tagasisidet ja kui nad teavad, et eksisteerivad võimalused efektiivseks

osalemiseks otsuste tegemises ja õigusloomes, siis usuvad nad palju tõenäolisemalt osaluse mõttekusse ja on ka ise altimad osalema.

Dahl (1989) märgib, et demokraatia on rahvavõim, mille eelduseks on rahva võime valitseda iseenda üle. Dahli väide, et kõik ühiskonna täiskasvanud liikmed on võimelised osalema kollektiivsete otsuste väljatöötamisel ja vastuvõtmisel tekitab küsimuse, kas ja miks ei võiks olla ka noored võimelised osalema otsuste välja töötamisel või vähemasti ettepanekute tegemisel. Rahvusvaheline projekt HUWY püüabki noori kaasta, kutsudes neid rääkima sellest, mida nad hästi tunnevad ehk küsitakse arvamusi, milline võiks olla internetti puudutav seadusandlus, kus nad igapäevaselt üha rohkem aega veedavad.

Kuna käsitletav projekt lõppeb aastal 2011, siis ei keskendu antud magistritöö lõpptulemuse analüüsimisele, vaid uurib seda, millised on noorte ootused HUWY vahendusel poliitikaloomes osalemiseks.

Oma töös otsib autor vastuseid küsimustele:

- Millised hoiakud ja suhtumised on noortel e-demokraatiasse – poliitilisse osalusse läbi internetikeskkonna?
- Millised on noorte peamised ootused seoses e-osalusega poliitikaloomes?
- Millised on noorte peamised kahtlused seoses e-osalusega poliitikaloomes?

Empiiriliste tulemuste saamiseks on läbi viidud fookusgrupi intervjuu, mini-intervjuud ning väikese valimiga ankeetküsitlus.

Töö koosneb viiest osast. Esimeses osas annab autor ülevaate teoreetilistest lähtekohtadest, käsitledes demokraatiat, osalus- ning digitaalset demokraatiat, osalust, pseudoosalust ning infoühiskonda, fookusega noortel.

Töö teises osas esitab autor empiirilised lähtekohad, kirjeldades täpsemalt rahvusvahelist noorte e-osalusprojekti HUWY ning tuues välja sarnased varasemad praktikad Euroopas.

Kolmandas osas püstitab autor probleemi ning sõnastab uurimisküsimused.

Töö neljandas osas annab autor ülevaate magistritöö uuringute tarbeks kasutatud meetoditest ja analüüsi valimist.

Töö viiendas osas esitab autor töö empiiriliste tulemuste analüüsi. Uurimistulemuste analüüs on kirjeldavas tekstis, välja on toodud otsesitaate ning ankeetküsitluse tulemustel põhinevaid graafikuid.

Kuues peatükk antud töös on järelduste ja diskussiooni peatükk, kus autor esitab kokkuvõtlikult analüüsitulemused ja nende tulemuste tõlgendused uurimisküsimuste kaupa, seostades neid teoreetiliste ning empiiriliste lähtekohtadega. Samuti annab autor praktilised soovitusel edasiseks teema uurimiseks.

Järgnevad töö kokkuvõtted eesti ja inglise keeles, kasutatud kirjanduse loetelu ning lisad.

Autor tänab magistritöö juhendajat Pille Pruulmann-Vengerfeldti, kelle abi ja nõuanded on käesoleva töö valmimisel olnud hindamatu väärtusega. Suurt tänu avaldab autor ka Triin Visnapuule, kes aitas leida motivatsiooni magistritöö kirjutamiseks ja kaitsmiseks just 2010. aasta suvel, mitte hiljem.

1. Teoreetilised lähtekohad

Käesolevas peatükis annab autor ülevaate töö teoreetilistest lähtekohtadest, seotud mõistetest ning definitsioonidest. Põhjalikumalt on vaatluse all demokraatia, osalus- ning digitaalne demokraatia, osalus, pseudoosalus ning infoühiskond, fookusega noortel. Esitatud teoreetiline raamistik aitab paremini mõista käesoleva tööga seotud ning empiiriliste lähtekohtade peatükis täpsemalt lahti selgitatud rahvusvahelise noorte osalusprojekti HUWY konteksti ning teoreetilisi võimalusi noorte osaluse suurendamiseks poliitilistes protsessides.

1.1. Demokraatia

Kogu maailmas on suur hulk poliitilisi režiime, mis väidavad end olevat demokraatiad, millest tulenevalt peavad peaaegu kõik inimesed end demokraatideks. Held (1992) järgi on demokraatia teooria ajaloos läbi aegade olnud õhus küsimus, kas demokraatia peaks tähendama populaarset võimu või olema abiks otsuste tegemisel. Ta pakub välja kolm demokraatia mudelit. Esiteks otsene- või osalusdemokraatia, kus kodanikud on otsuse langetamise protsessiga seotud. Teiseks liberaalne- või esindusdemokraatia, kus rahva poolt valitud esindajad esindavad kodanike huve. Kolmandaks mudeliks ühepartei süsteemil põhinev, kui seda üldse saab demokraatiaks pidada.

Held (1992:14) juhib tähelepanu sellele, et demokraatia on tegelikult väga keeruline vorm, mida luua ja säilitada. Harry Eckstein (1990) märgib, et stabiilne demokraatia vajab valitsuslike ja demokratiseerimisvastaste ühiskonnaelu segmentide vaheliste võimustruktuuride ühildamist. Poliitiline kord ei tohi tema hinnangul olla jäik, sest see võib viia soovitatavate tulemusteni ainult kogemata juhtunud vea läbi, kui see üldse võimalik on. Valitsus peab valitsema ning selle otsused peavad lähtuma suures osas demokraatlikest protseduuridest.

Held (1992:14) järgi on demokraatia arenguks ning püsimiseks tarvis ühest küljest nii ajalooliselt soodsaid tingimusi, kultuurilisi eeldusi, poliitilist tahet kui ka kodanike valmisolekut ja soovi seda hoida ning süvendada. Demokraatlik riigikorraldus hõlmab

palju rohkem kui lihtsalt korrapärane hääletamine, millest Iyengar et al (2003) järgi on noored kõige rohkem eemal. Aydemir et al (2010: 171) märgib, et noori lausa süüdistatakse apoliitilisuses. Samas väidab Fenton (2010: 19), et noored ei pruugi olla vähem huvitatud poliitikast, kui eelnevad põlvkonnad, kuid traditsiooniline osalemine ei ole noorte kultuuriruumis enam kohane. Miegel et al (2010: 231) viitab sellele, kui noorte poliitilise paradigma nihkumisele. Held (1992:14) järgi ongi oluline näha, kas kodanike tegevus on kuidagi piiritletud ning silmas tuleb pidada ka seda, et tegutsemisvalmidus sõltub suuresti kättesaadavatest vahenditest.

Dahl (1989: 108-115) märgib, et ideaalse demokraatia toimimiseks on tarvis mitmesuguseid tingimusi. Üheks olulisemaks peab ta kodanike hääle võrdsust, kus kõikide kodanike hääled on ühese kaaluga. Samuti on oluline, et kõigil kodanikel peab olema kogu kollektiivse otsustusprotsessi vältel (sh teemade päevakorda võtmisel) adekvaatne ja võrdne võimalus väljendada oma eelistusi seoses soovitava lõpptulemusega. Ka peab kõigil kodanikel olema piisav aeg ning võrdne võimalus jõudmaks isikliku hinnangu kaudu nende arvates kõige parema lõppotsuseni. Kodanikel peab olema ainupädevus ise otsustada, milliseid teemasid ja probleeme ühiselt arutatakse ja millele lahendusi otsitakse.

Held (1992) märgib, et kui käsitleda demokraatiat kui kahepoolset protsessi, peab valitsus olema valmis andma inimestele võimaluse olla kodanik, kes aitavad luua vajalikku väljundit. Kodanike kaasamisel otsuste tegemisse ja õigusloomesse on üks olulisemaid tingimusi see, et kodanikelt lähtunud informatsioon ja ettepanekud ei tohi kaduda “musta auku”. (Stewart 2003) Ka Dahl peab demokraatiat kahesuunaliseks protsessiks:

„Demokraatia ei ole vaid ühepoolne protsess. Kodanikud ja huvirühmad soovivad ka ise aktiivselt osaleda otsuste tegemises ning mõjutada õigusloomet.“ (Dahl, 1989, Lepa et al 2004 kaudu)

Carpentieri (2007b) osaluse definitsioon lähtub ühiskondlikust väljast, kus poliitiline heitlus käib kahe ideoloogilis-arhetüüpse mudeli - minimaalse ja maksimaalse demokraatia erinevates variatsioonides. Minimaalsed tingimused on need, mida ühiskond peab täitma, et seda saaks nimetada demokraatlikuks. Maksimaalsed ehk ideaalsed

tingimused on need, kus on esindatud toimiv kodanikuühiskond, osalus- ja arutlusdemokraatia.

Minimaalse mudeli tingimustes on võim tsentraliseeritud nii palju kui võimalik ning demokraatia piiratud esindusprotsessiga. Osalus on limiteeritud eliidi valimisega ning toimub poliitiline domineerimine, kus poliitiline eliit organiseerib otsustuste tegemise protsessi. Maksimaalse mudeli raamideks on detsentraliseeritus ning demokraatias nähakse tasakaalu nii esindus- kui osalusdemokraatia vahel. Poliitika on kui sotsiaalsuse dimensioon, mis võib mängida rolli nii poliitiliste otsuste tegemisel kui ka teistes sotsiaalsfäärides. Kahes mudelis on olulisel kohal ka osaluse definitsioon, mis muutub vastavalt kontseptsioonile. Osalus ei ole mitte poliitilise heitluse tulem vaid pigem konstruktiivne heitluse osa – sest nii maksimaalses kui ka minimaalses demokraatias on osalusprotsessis lubatud mõelda, öelda ja kommunikeerida.

Minimalistlikust perspektiivist vaadatuna on rõhuasetus rohkem rituaalsetel sümbolilistel osalusvormidel ning meediat nähakse kui kogukonda panustajat. Kodanikud osalevad tihti kollektiivsetes rituaalides ja ümbritsevad end tähendusega, mis loob kujuteldavad kommuunid, kuhu kuulutakse. Need tähendused ei ole konstrueeritud mitte ainult läbi konkreetsete näidete, vaid ka kirjanduse, seebikate, tõsielusarjade, multikate jms. Enamikel juhtudel on osalus nende puhul suhteliselt piiratud ja võib tekkida küsimus, kumb on kohasem termin, kas interaktsioon või vahendatud kvaasi-interaktsioon. Maksimalistlikust perspektiivist vaadatuna on tähelepanu fokuseeritud intensiivsematele vormidele nagu mediaosalus, kus mitte-professionaalid on efektiivselt kaasatud ja vahendavad toodetud tähendusi. (Carpentier 2007b)

1.1.1. Osalusdemokraatia

Osalusdemokraatiat peetakse sageli esindusdemokraatia alternatiiviks või selle täiendamise katseks. Viimastel aastakümnetel on osalusdemokraatiale tähelepanu pööratud (Almond et al 1996: 75) peamiselt seoses esindusdemokraatia legitiimsuse ja inimeste võõrandumisega riigi valitsemisest, mida iseloomustab madal valimisaktiivsus; nõrk side rahva ja nende poolt valitud esindajate vahel. Iyengar et al (2003) järgi on

noored valimistest kõige rohkem eemal olev grupp, suuresti tänu poliitikute ja parteide vähestele tähelepanule. Noorte ilmne võõrandumine poliitikast on kerkinud erinevate debattide fookusesse, samas on aga selle huvipuuduse mõistmine ning selgitamine äärmiselt keeruline. On jõutud arusaamisele, et noorte kaasamine ühiskondlikku ellu ja seeläbi nende poliitilise ning kodanikuaktiivsuse suurendamine on tänapäeval võimalik vaid läbi Interneti. (Livingstone 2007 : 179)

Held (1992) viitab, et osalemine poliitivate kujundamises ja otsustusprotsessides ei toimu ainult valimiste ajal. Samas väidab demokraatiauuriija Birch (1993) vastupidist: ehkki osalusvõimalusi on rohkelt, on kõige olulisemaks otsustusprotsessis osalemise viisiks valimas käimine. Valimistel osalemist on pidanud esmaseks ja peamiseks demokraatia vahendiks ka mitmed teised demokraatia teoretikud, kuid siiski ei peeta seda osaluspõhimõtetest lähtuvalt kõige tõhusamaks osalemise viisiks. (Verba et al 1978: 47) See on pigem miinimum, mida demokraatlik süsteem peab oma kodanikele võimaldama.

Kuna esindusdemokraatia ei suuda kõiki eelpool nimetatud probleeme lahendada, nähakse tihti ühe lahendusena arenenud kodanikuühiskonda ja n-ö rohujuuretasandil organiseerumist: inimeste esmase poliitilise sotsialiseerumise, ühishuvide selgitamise ja probleemide sõnastamise ning ühiskonna liikmetele poliitilise osaluse võimaluste pakkumist. (Lepa et al 2004) Lagerspetz (2000) väidab, et võõrandumise ohtu saab vältida, kui käsitleda demokraatiat pigem ühiskonnaliikmete pideva dialoogina, mitte lihtsalt protseduurina, mis aeg-ajalt võimaldab poliitilisi eliite vahetada.

Toots (2005) järgi ei pane kogukonnademokraatia mudel rõhku niivõrd kodanike kognitiivsele kompetentsusele, kuivõrd dialoogile ja koostööoskustele. Isegi kui kodanikel puuduvad poliitikateemadel suhtlemisel teadmised ja hästi läbi mõeldud arvamus, on nendest olulisem tunnetada kollektiivset identiteeti ning tekitada kollektiivset tahet. (Barber 1984, Dahlgren 2006 kaudu) Ühistegevuse tulemusel kujunevas interaktsioonis panustavad ühed teadmistesse, teised meeskonnatöö psühholoogiasse ja kolmandad eestvedamisse või mõnda muusse praktilisse oskusteabesse.

Osalusdemokraatia puhul on oluline märkida, et selles on kesksel kohal solidaarsus ja koostegutsemine - ühiskonna toimimine põhineb kogukonna liikmete tugeval vastutustundel ja hoolivusel. Kodanikud on vahetult kaasatud nii otsuste tegemise kui ka nende rakendamise protsessi. Dahlgren (2006) järgi hõlmab kaasatus ja osalemine poliitikas mingil määral ka kirge (*passion*). Kuigi traditsioonilised teoreetikud näevad kirge pigem kui jalgaluse õõnestajat, põhineb kirg teatud tasemel objekti ja kontseptsiooni interpretatsioonilistel väärtustel ja omadustel; hinnangul, mille järgi objekt on väärtuslik; soovil püüelda objekti suunas. (Hall, 2005:15-16, Dahlgren 2006 kaudu).

1.1.2. Osalus ja pseudoosalus

OECD (2001) järgi on osalusel kolm taset – info jagamine (elementaarne eeldus, mis tagab nii info küsimise kui ka andmise), konsulteerimine (kahepoolne kommunikatsioon, mis on initsieeritud ja kontrollitud valitsuse poolt) ja aktiivne osalus (aktiivne kaasatus poliitilise sisu loomise protsessi, pakkudes võimalikke poliitilisi variante ning kujundades poliitilist dialoogi). Hoolimata noorte kõrgeast Interneti kasutamisest (Emor, 2008) on nende poliitiline ning kodanikuaktiivsus siiski üsna madal ning laialt on levinud ükskõiksus valituse ja poliitika suhtes. (Macintosh et al 2003: 44)

Christian Fuchsi (2008: 227) järgi on osalemine inimõigus, mis tagab inimeste rahulolu ja õnnetunde, suurendab austust üksteise vastu, tekitab sünergiat koostööks ja ühiste teadmiste loomiseks ning tagab selle, et inimesed võtavad efektiivsemalt osa sotsiaalsetest süsteemidest ja pühenduvad sügavuti. Fuchs peab osalemise eeltingimuseks konsensust ning märgib, et osalemist võimaldavad süsteemid on demokraatlikumad ja efektiivsemad kui heteronoomsed süsteemid.

Carpentier (2007a), PUMA (2001) ja OECD (2001) järgi väljendub osalus riigi ja kodanike partnerluses, kus kodanikud on aktiivselt kaasatud erinevate poliitika ettepanekute ja otsustuste tegemise protsessi. See tunnustab kodanike rolli, kes pakuvad välja poliitika võimalusi ning kujundab poliitilist dialoogi – kuigi vastutus lõpliku otsuse eest ja poliitilise formuleeringu eest tuleb võtta valitsusel. Dahlgren (2006) märgib, et kodanike tegevus eeldab motivatsiooni, kaasatust ja osalust, mis peab mõjuma

kaasahaaravalt. Tunda poliitilist entusiasmi ja innustust ei tähenda seda, et inimene on võimetu ratsionaalseks aruteluks või kaotab kompromissivõime. Kirg on ülioluline poliitiliste valikute tegemisel, poliitiliste kommuunide loomisel ja motiveerimaks poliitilist tegevust. Kui ei ole kirge ei ole ka osalust. Oskused arenevad läbi praktika, mis läbi see jätkub kire ja kaasatuse mobiliseerumisega – mis omakorda edendab võimu puhul kodanike kaasärääkimise võimalusi.

Servaes (1999: 85) defineerib osalust, kui avalikkuse suurimat kaasatust kommunikatsiooni süsteemis, mis hõlmab avalikkuse osalust kommunikatsioonisüsteemi loomisel, juhtimisel ning selle planeerimisel. Carpentieri (2007a) järgi on otsese demokraatia puhul oluline interaktiivses kommuunivõrgustiku olemasolu. Samas ei pruugi osalus olla midagi enam, kui avalikkuse esindatus otsustusprotsessis. Samas rõhutavad kogukonnademokraatia pooldajad, et tavakodaniku võimalused sekkuda keskvalitsuse poliitikasse jäävad alati piiratuks; inimesed on rohkem huvitatud probleemidest, mis neid vahetult puudutavad. (Held 1992)

Käsitledes osalust, tuleb paratamatult näha ka selle vastandit - pseudoosalust. Verba (1961: 220-221) viitab pseudoosaluse eksisteerimisele 1960ndatel, kus rõhuasetus ei olnud situatsiooni loomisel vaid võimalikul tunde tekitamisel, et osalus on võimalik.

Arnstein (1969) eristab oma teoses kokku kaheksat osaluse vormi, mis on omakorda jagatud kolme rühma: kodanike võim, pseudoosalus ning mitteosalus. Kodanike võimu peab ta traditsiooniliseks terminiks (sellele viitab ka Carpentier 2007a), kus kodanikke saab kaasata olulistesse sotsiaalsetesse otsustusprotsessidesse, mis on neile kasulikud ja rikastavad seeläbi ühiskonda. Mitteosalust peab ta osaluse passiivseimaiks rolliks, kus osalust tegelikult ei toimugi. Pseudoosalus on Arnsteini (1969) järgi võimukandjate tähelepanu mitte osutamine nõrkadele sotsiaalsetele gruppidele, kellel tegelikult on võimalus omada häält ja olla kaasatud protsessi.

Arnstein märgib, et pseudoosaluse kõrgeimaks vormiks on “rahustamine”, kus “nõrgematel sotsiaalsetel gruppidel” on võimalus nõustada - avaldada arvamust, kuid otsustusõigus kuulub neile, kelle käes on võim.

Hansoo (2008:22) järgi on pseudoosalus

„...osaluse vorm, kus reaalselt osalust, kui sellist ei toimu, kus näiliselt nn “nõrgemad sotsiaalsed grupid” küll kaasatakse, aga osalust selle traditsioonilises mõistes aset ei leia.“

1.1.3. Infoühiskond (võrguühiskond)

Infoühiskonna mõiste hakkas välja kujunema 20. sajandi keskpaigas, mil informatsioon muutus ühiskonna toimimises üha olulisemaks. Pintér (2007) järgi on informatsioon asendamatu alustala mistahes ühiskonna ning sotsiaalse süsteemi funktsioneerimisel. Ilma informatsioonita ei ole ühiskonda. Mängides olulist rolli igasuguse sotsiaalse moodustise puhul on see enne praegust aega ajalooliselt kujundanud nii industriaalset kui ka agrikultuurset ühiskonda. Samas väidab Castells (1996), et tehnoloogia ei ole see, mis ühiskonda muudab, vaid pigem vajadus sotsiaalse suhtluse järgi, mis tehnoloogiat arendaks.

Peamiseks tunnuseks infoühiskonna juures saab pidada arvutite massilist kasutamist, üle maailma ulatuvaid personaalseid kommunikatsioonikanaleid ja elektroonilisi teenuseid. Praeguste andmepankade ja infoallikate tohutule hulgale on teoreetiliselt juurdepääs kõigil ühiskonnaliikmetel, iseseisvalt, kas seda võimalust kasutatakse. Infoühiskond on midagi sellist, mis on kaasa toonud muutused erinevates eluvaldkondades: töö, vaba aeg, suhted, õppimine. Inimestel on võimalik leida endale uusi harrastusi ja teostusvõimalusi, mis on seotud infotehnoloogiatega. Kasvavate ning muutuvate infovoogude osatähtsus suurenes erinevates sotsiaalsetes, kultuurilistes ja majanduslikes protsessides. McQuaili (2003: 109) järgi puudutab infoühiskond *”...nii sotsiaaltehnoloogilisi kui kultuurilisi muutusi, samuti avaliku kommunikatsiooni kõiki aspekte.”* Ühesõnaga on see kõikehõlmav ja haarab kogu sotsiaalset reaalsust.

Pintér (2007) toob välja, et infoühiskonna arengu ja Interneti osatähtsuse suurenemisega paralleelselt tekkisid ka hirmud ja ohud: usaldatavus (inimene ei saa kunagi kindel olla, kellega ta suhtleb); autentsus (mida saab usaldada, mida mitte); võõrandumine (arvutisõltlased kaotavad suhted teiste inimestega); identiteedi kadu (võimalus olla kes

iganes); agressioon (arvutimängud); äärmuste ilmingud (pedofiilia ja pornograafia); kommunikatsiooni vaesumine; andmete sugu. Samas märgib Pintér (2007), et me ei tohi ka eirata fakti, et Internetis ei ole midagi muud kui vaid üleslaetud sisu, mis eksisteeris reaalses maailmas juba eelnevalt.

Frank Websteri (1995: 7-31) definitsiooni järgi on viis erinevat infoühiskonda. Tehnoloogiline, kus informatsioon ja telekommunikatsioon mängivad üha olulisemat rolli sotsiaalse eksistentsialismi väljadel. See on viinud massiliste muudatusteni poliitikas, majanduses, kultuuris ning igapäevaelus. Majanduslik, sest me oleme ületanud industriaal- ja agrikultuuri ajastud ning infomajanduse osakaal on tõusnud. Elukutseline, kus enamik inimesi töötab ja tegeleb infoga. Ruumiline, kus informatsiooni võrgustikud ja nende roll ruumis on muutunud väga oluliseks, eriti majanduses, sest sellega määratakse ära infrastruktuuri elujõulisus. Kultuuriline, kus informatsiooni osatähtsus on tõusnud ning sellest on tekkinud infoküllus ja infouputus.

Kaasaegset (info-) ühiskonda nimetatakse ka võrguühiskonnaks (Castells 1996, Van Dijk 1993, McQuail 2003: 110 kaudu), milles kommunikatsioon toimub läbi meediavõrgustike, mille keskmes olev info neid suhteid toimimas hoiab. Molnàr et al (2007) järgi on kommunikatsioonil olnud alati otsustav roll võrgustike kasutamisel ning arendamisel. Castells (1996: 501) järgi on võrgustik kogum omavahel ühendatud sõlmpunkte (sõlmi), kus võrgustikul puudub keskus. Molnàr et al (2007) on seda meelt, et võrgustikud on muutunud niivõrd elementaarseks tsivilisatsiooni osaks, et igapäevane elu oleks ilma nendeta väga raske ette kujutada. Castelli meelest on võrgustikud alati olemas olnud, ent siiaaani tehnoloogia piiratuse tõttu lihtsalt väikses mahus tegutsenud. Võrgustik võib olla nii sotsiaalne kui tehnoloogiline – sõlmeks võib olla riik, aktsiabörs, perekond, ülemaailmsed kokkulepped, arvuti jne.

On üsna loomulik, et võrguühiskonna mõistet seostatakse esmajoones Internetiga: Pintér (2007) märgib, et Internet on ülemaailmne võrgustik ning infoühiskond on üks potentsiaalseid võimalusi sotsiaalseks eksistentsiks. Tegelikult on mõiste taustaks ka fundamentaalselt muutunud arusaam võrkude olemusest ja osatähtsusest ühiskonna toimimisel. McQuail (2003:110) märgib, et:

”Ühiskonna võrgustruktuuri vastandatakse massiühiskonnale, mida iseloomustab suunatus keskustest äärealadele. Võrgustruktuur esineb paljude kattuvate kommunikatsiooniringidena, millel võib olla nii vertikaalne kui ka horisontaalne ulatus. Sellised võrgustikud sobivad nii inimeste kõrvalejätmiseks kui ka ühendamiseks.”

Castells (1996: 385-392) märgib, et kuna internetikommunikatsioon on niivõrd hiline fenomen, siis ei ole teadlased jõudnud veel kindlate järeldusteni selle sotsiaalse tähenduse osas. Õhus püsib küsimus, kas Internet soosib uute ja virtuaalsete kogukondade teket või tekitab hoopis personaalset isolatsiooni, vähendades inimeste seost ühiskonnaga ja tegeliku maailmaga. Norris (2001) leiab, et uute kommunikatsioonivahendite ilmumine ja nende kasutusele võtmine suurendab inimeste teadlikkust avalikus sfääris toimuvast ning annab kodanike kasutusse uued vahendid, mille abil avalikus elus aktiivset rolli etendada. Ka Molnàr (2007) väidab, et uus meedia aitab inimestel leida uusi võimalusi, kuidas peatada mitterahuldavad protsessid. Internet avab kodanikele uued võimalused demokraatiaks. Castells (1996) leiab, et interneti-vahendatud kommunikatsiooni võib käsitleda kui uut tüüpi kogukonna teket, mis toob *online*- keskkondades kokku sarnaste väärtuste ja huvidega inimesed. Kasutajad loovad Internetis rolle ja ehitavad identiteete, mis loob ühtse kogukonna tunde ning pakub väljundit inimestele, kelle jaoks on oluline suhtlemine ja eneseväljendus. Virtuaalsed kogukonnad võivad olla palju tugevama mõjuga, kui arvatakse. Internet aitab kaasa sotsiaalsete sidemete laiendamisele ning isegi omavahel nõrgalt seotud kasutajate vahel esineb vastastikust toetamist. Virtuaalsed kogukondi ei tasu pidada kahjulikeks füüsilistele ja reaalselt toimivatele kogukondadele.

Kodanike aktiivne osalus ning ratsionaalne hinnang on asendamatud infoühiskonna loomisel. Kui me tahame olla tõelised osalejad infoühiskonnas, siis peab olema tagatud võrdne ligipääs nii tehnoloogiatele kui sisule. Siiski ei tähenda universaalne ligipääs tehnoloogiatele tingimata seda, et me saavutame parema või kvaliteetsema ühiskonna (Pintér 2007). Molnàr (2007) järgi on laialdane osalus võimalik tänu Internetile, samal ajal võimaldab see rahva poolt valitud poliitikutel tutvuda nende huvidega, keda nad esindavad ning võimaldab otsuselangetamise protsessis ettepanekuid arvesse võtta.

1.1.4. Digitaalne (osalus-)demokraatia

Elektrooniline demokraatia ehk digitaalne demokraatia viitab info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamisele ühendamaks poliitikuid ja kodanikke, kasutades selleks informatsiooni jagamist ja saamist, hääletamist, arvamuste küsimist või diskussiooni. Molnàr (2007:13) järgi saab elektroonilist demokraatiat defineerida kui

„...interaktiivsete tehnoloogiate kasutamist demokraatlike protsesside tugevdamiseks, mille tulemusena inimesed tunnetavad suuremat võimalust oma ideede ja arvamuse avaldamiseks ning saavad olla veelgi aktiivsemad demokraatias osalejad.“

E-demokraatias nähakse võimalust hüljata esindusdemokraatia osalusdemokraatia kasuks ning McQuaili (2003:121) järgi suhtutakse uude elektroonilisse meediasse kui: *„...võimalikku pääsetesse rõhuvast „ülalt-alla“ poliitikast, kus hästi organiseeritud poliitilised parteid ajavad ühepoolset poliitikat ja leiavad sellele toetust minimaalsete läbirääkimiste ja rohujuure tasandi minimaalse kaasahaaramise abiga.“* Selles nähakse ka võimalust uute foorumite ja huvigruppide tekkimiseks, mis annab vahendid poliitilise informatsiooni ning ideede pakkumiseks ning arvamuse kujundamiseks. (McQuail 2003:121)

Uute kommunikatsiooni- ja informatsioonitehnoloogiate arengu valguses näevad mitmed teadlased ning poliitikud just Internetti kui uut poliitilise sotsialiseerimise allikat ja võimalust, kuidas noori inimesi tuua taas poliitilistele protsessidele lähemale. (Quintelier & Vissers 2008 : 412) Ka Macintosh et al (2003 : 44) järgi võiks Internetti kui noorte poolt meelelahutuseks ja õppimiseks aktiivselt kasutatavat meediumit potentsiaalselt rakendada demokraatlikuks kaasamiseks. Aga samas ei saa noorte kaasamist ja nende võimalikku osalemissoovi ühiskondlikus elus ellu viia ainult tehnoloogia abil.

Dahlberg (2001) nimetab kolm Internetis osalemise koolkonda: Esiteks kommuunil põhinev, mis rõhutab Interneti võimalust suurendada kogukonna vaimu ja väärtusi. Teiseks liberaal-individualistlik, mis näeb Internetti kui isiklike huvide väljendamise abistajat. Kolmadaks arutlev, mis näeb Internetti kui avaliku sfääri ekspansiooni

ratsionaal-kriitilise kodaniku diskurusena, mis on riigist ja korporatiivsest võimust sõltumatu. Carpentier (2007a) põhjal on osalus võrdväärne *online*-s olemise, Internetis surfamise või *online*- jutuajamisega ning varasem termini „osalus“ tähendus, mis märkis aktiivset kaasatust poliitiliselt relevantstes diskursuses, on kadumas.

Kõik OECD liikmesriigid suhtuvad infotehnoloogiasse kui võimsasse vahendisse kodanike kaasamise suurendamiseks, mis on muutunud oluliseks traditsiooniliste vahendite kõrval (PUMA 2001). Internet annab võimaluse nii otseseks kaasamise vormiks (hääletamine mõne küsimuse poolt või vastu) kui ka osalemise vormiks (arutelu probleemide üle). Interneti kasuks räägib see, et kõik saavad osaleda võrdsetel alustel ning sotsiaalsed ebavõrdsused ja tunnused ei ole nii nähtavad. Internetis nähakse kodanike kaasamist ja osalemist takistavate barjääride vähendajat. See annab võimaluse ka sellistele gruppidele, kellel traditsiooniliste osalusvormide puhul pole nii palju võimalusi mõjutamiseks, osalemiseks ja oma arvamuse avaldamiseks (OECD 2001: 75-78). Ka Carpentier (2007a) märgib, et uus meedia on palju parem vahend kasvatamaks kodanike osalust poliitikas, kui võimaldada osalust ebavõrdsete tunnuste nagu soo, rassi, usuliste veendumuste, vanuse, tervise või hariduse põhjal.

Molnàr (2007: 14) kirjutab, et informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogiad hõlbustavad osalusel põhineva demokraatia täitumist erinevates dimensioonides. Esiteks võimaldab see muuta institutsionaalsel tasemel riigiaparaadi toimimise läbipaistvamaks, mis kindlustab info vaba liikumise ehk vähendab kodanike eest informatsiooni varjamist ja vähendab bürokraatiat. Teiseks on Molnàr (2007: 14) kindel, et „...*elektooniline kommunikatsioon saab inimõiguseks.*“ Kolmadaks viitab ta kodanike iseorganiseerumise võimele, kus toimub võrgustike loomine rohujuure tasandilt ning on kindel, et „...*aega, mil inimesed ise pidevalt veebikeskkondades sisu loovad, tuleks osata ära kasutada muutes inimesi passiivsetest tarbijatest poliitilises diskursuses osalevateks kodanikeks.*“ (Molnàr 2007:14)

Kerkinud on küllaltki kõrged ootused ja lootused seoses Interneti potentsiaaliga poliitiliselt mobiliseerida ja kaasata neid gruppe, kes on poliitiliselt mitteaktiivsed. Vromen (2007) märgib, et Internet mängib olulist rolli informatsiooni jagamisel ja tagab

nende aktiivsuse, kes on avastanud endas huvi kogukondlike ja poliitiliste ettevõtmiste vastu, aga ei suuda mobiliseerida teisi, kes ühiskondlike tegemiste kaasalöömise soovist on kaugenud.

Kodanike soov tagada oma sotsiaalne ning kultuuriline kapital ei ole seotud mitte niivõrd traditsioonilise poliitikaga, vaid sooviga enam liikuda oma eesmärkide kujutamisel uute poliitilise valdkondade poole, kus poliitika teostamisel etendab olulist rolli osalus ja kaasamine ning traditsiooniline meedia on asendunud uue meediaga. Liigutakse võrguühiskonna suunas, mida saab vaadelda kui uut kultuuri- ja meediasfääri (Hansoo 2009: 20).

Samas väidab Coleman (2001: 62-73), et hoolimata e-foorumite potentsiaalset olla otsustuste tegemise protsessi osa, mis ühendab elanikkonda ning otsuste tegijaid, on sellised aruteluforumid tihti kaugel paljude kaasamisest ja tasakaalustatusest. Internetipõhistes diskussioonides osalevad inimesed moodustavad üsna väikese osa ühiskonnast, valdavas osas kommentaaridest puuduvad faktid ning peamiseks tunnuseks on pigem osalejate omavaheline suhtlemine kui üldisemate probleemide üle arutamine.

Ellen Quintelier ja Sara Vissers viisid Belgia noorte seas läbi uuringu, kontrollimaks, kas Interneti kasutamine stimuleerib noorte osalemist poliitikas või on intensiivne Interneti kasutamine seotud hoopis avalikust elust kõrvale tõmbumisega. (Quintelier & Vissers 2008 : 411)

Uuringus tõstatati kaks hüpoteesi (Quinterlier ja Vissers 2008 : 416): noored, kes veedavad Internetis rohkem aega, osalevad aktiivsemalt poliitikas; erinevad Interneti kasutamisharjumused omavad positiivset ja/või negatiivset mõju poliitilisele osalusele. Uuringu käigus küsitleti 6330 15- ja 16-aastast belgia noorukit. (Quintelier & Vissers 2008 : 417) Vastuste analüüsimisel jõudsid nad järeldusele, et rohkem aega *online*-keskkonnas veetvad noored ei osale sagedamini *offline*-poliitikas. Samas leidsid nad, et teatud tegevused Internetis stimuleerivad edukamalt poliitilist osalust kui teised, mistõttu omab Internetis veedetud aeg vähem tähtsust, kui seal tehtavad positiivselt noorte osalust mõjutavad tegevused (nt. võõraste inimestega vestlemine, blogimine, diskussioonigruppides osalemine, asjade otsimine ja müümine, uudiste jälgimine ning

poliitilise sisuga e-kirjade edastamine). Quinterlier ja Vissers (2008 : 423-424) leidsid, et Belgias läbi viidud uuringu tulemustele tuginedes ei vii Internet sotsiaalse tagasitõmbumiseni.

Interneti populaarsuse kasvu ja laialdase kasutamise vahama hakanud e-demokraatia retoorika põhineb Dahlberg (2001: 157) järgi liberaalsetel individualistlikel eeldustel. Küberdemokraatia tähendab, et tarbijatel on vabadus küberruumis liikuda ning teha otsuseid, mida nad tahavad, ilma, et reaalse elu piirangud neid piiraks. Algatusse i2010 kuuluva e-valitsuse tegevuskava aastateks 2006-2010 järgi on e-demokraatia ühenduslülid demokraatia ning uute tehnoloogiate, ühistegevuse uute vormide ja uute juhtimistavade vahel.

Fuchs (2008: 225) liigitab digitaalse demokraatia kolmeks: esindus digitaaldemokraatia; osalus/otsene digitaaldemokraatia; rohujuure tasandi digitaalne demokraatia ehk e-osalus. Viimane on käesoleva töö seisukohalt kõige olulisem. Esindus digitaaldemokraatia tähendab enamasti valitsuse tasandilt kodanikule ehk ülevalt alla liikuvat digitaalset konsulteerivat kommunikatsiooni, mis muuhulgas hõlmab ka uudiskirju, poliitilisi külalisteraamatuid, personaalseid e-maile poliitikutele, *online*- põhiseid teenuseid, kodanikele mõeldud infoteenuseid, *online*- valimiskampaaniaid jne. Osalus digitaaldemokraatia tähendab enamasti kodanike ja valitsuse vahelist kommunikatsiooni suunaga alt ülesse, mis toimib erinevate *online*- küsitluste, uuringute ja hääletamise puhul. Rohujuuretasandi digitaalne demokraatia ehk e-osalus tähendab kodanikevahelist digitaalset kommunikatsiooni ja kommunikatsiooniprotsessi valitsusväliste kodanikeühenduste protestigruppides ja –liikumistes. Kui esindus ja osalus digitaaldemokraatia rõhutavad kodanike ja valitsuste omavahelisele suhtlemisele, siis rohujuuretasandi digitaaldemokraatia ehk e-osalus rõhutab ühiskonna ja kodanike osalemist eesmärgiga luua iseorganiseeruv osalussüsteem. Enamjaolt toimub e-osalus meililistides, wikides, poliitilistes blogides, *online*- protestikampaaniates jne.

Macintosh (2004) märgib, et paljudes riikides peetakse e-valimist automaatselt ka e-osaluseks. Ei osata pöörata tähelepanu sellele, et e-hääletamine ja e-valimine on vaid kaks digitaalse demokraatia aspekti, millega kodanikud saavad mõjutada demokraatlikku

otsuste langetamise protsessi. Tema käsitluses on välja toodud kolm osalemise dimensiooni: e-ligipääs, inimeste e-kaasamine poliitikategemise protsessidesse ning e-volitamine, mis toetab aktiivset osalust ja alt-ülesse ideede mõju poliitilisele agendale.

Põhiline kriitika rohuuuretasandi digitaalsele demokraatiale seisneb selles, et see toimib vaid kohalikul tasandil ning modernsed ühiskonnad on liiga suured ja keerulised rohuuuretasandi digitaalse demokraatia jaoks. (Fuchs 2008)

2. Empiirilised lähtekohad

Käesolevas peatükis annab autor ülevaate antud töö empiirilistest lähtekohtadest, tuues näiteid juba varem läbi viidud noorte osaluse suurendamiseks suunatud projektidest ning praktikatest. Samuti kirjeldab autor antud töö aluseks olevat rahvusvahelist noorte osalusprojekti HUWY.

2.1. Noorte (e-)osalusele suunatud projektide varasemad praktikad

Erinevate pilootprojektide näol on noorte e-osaluse suurendamisele suunatud projekte juba ka läbi viidud, mis esilagu on olnud pigem õpetlikud ning tutvustavad. E-practice.eu andmebaasi on võimalik erinevaid e-osalemist puudutavaid projekte üles laadida ning sellest nähtub, et väga aktiivselt tegutsetakse Austrias, kus on ühest 2005. aastal alguse saanud pilootprojektist innustust saadud ning igat uut projekti on vastavalt eelnevalt õpitule täiendatud. Üksikuid näiteid on ka mujalt.

2.1.1. E-Generation

E-Generation e-osalusprojekt viidi läbi 2005. aastal Ebreichsdorfi linnas Austrias. Tegu oli kolmeastmelise projektiga, millest võttis kokku osa üle tuhande noore linnakodaniku. Projekti eesmärk oli kaasata noori linnaelu planeerimise protsessi juba siis, kui plaanid on veel algelised ning midagi kindlat pole ära otsustatud.

Projektis osalema kutsutud 1084 noorest üle 200 vastasid või osalesid diskussioonis vähemalt ühe korra. Noorte poolt esitatud ideedest valis projektikomitee välja 15 stsenaariumi, millest kolm kontseptsiooni valiti viimasesse vooru ja millest kaks võeti 2006. aasta planeeringusse.

Läbi viidud projekti tulemusena:

- Jõuti järeldusele, kuidas paremini kaasata ning kuidas ehitada üles efektiivset osalust – kodanikeskne lähenemine

- Õpiti, kuidas rakendada e-osalusprojekti selles valdkonnas.
- Leiti võimalused, kuidas luua ja töötada linna väljanägemise kallal koostöös partnerite ning noortega.

2.1.2. Mitmachen.at

Järgmine Austrias läbi viidud e-osalusprojekt Mitmachen.at toimus novembrist 2006 jaanuarini 2007, vahetult pärast Austria parlamendivalimisi, eesmärgiga koguda kokku informatsiooni noortelt ning neid puudutatavalt teemadelt arendamiseks poliitilise tuleviku kontseptsioone. Käesolevale projektile eelnes eelpool mainitud E-Generation Austria projeket, mille tulemustest võeti õppust ning lisati uus perspektiiv - “3-astmeline” kodanike osalemise mudel: toetuse kogumine; sisu loomine, prioritseerimine. Mudelit tutvustati hiljem Euroopa strateegilistele otsuselangetajatele näitamaks, et see toimib ka rahvusvaheliselt. Pärast projekti lõppu on huvi mudeli vastu märgatavalt suurenenud. Projekti fookuses olid Austrias elavad noored, sh ka välismaal resideeruvad, ning need, kes on Austriaga kuidagi seotud või tunnevad, et on kuidagi seotud. Aktsiooni toimumisest teavitati Austria kooli (alates 5. klassist), üle 40 noorteorganisatsiooni, Austrian Education Highway'd, Public Employment Service Austria't, Austrian National Union of Students'it ning teisi selle valdkonna otsuselangejaid.

Projekti lõppedes saadi kaheksale teemale (keskkond, tervishoid, haridus, julgeolek, infrastruktuur, sotsiaalsüsteem, poliitiline süsteem, tööhõive) 2074 vastust, millest koorus välja 174 ideed. Tagasiside ankeete koguti kokku 2578. Saadud tulemusi presenteeriti Austria Parlamendis toimunud pressikonverentsil, kus osalesid ka projektis kaasa löönud poliitikaloogid/ otsustajad.

Projekti käigus saadi mitmeid kasulikke kogemusi ning õpiti seda, kui võrd oluline on informatsiooni edastamine ning tervikliku kommunikatsiooni olemasolu:

- Oluline on konkreetne sisend-väljund-tulemus ning nende kommunikeerimine
 - E-demokraatia juures on oluline pakkuda detailset informatsiooni protseduuri kohta (kulu, meeskond, ajaline raam jne)

- Oluline on jagada informatsiooni tulemuste kohta, et nad tunneksid, kui oluline on nende mõju osalemisel ja panusel
- Osalejatel peaks olema võimalus kommenteerida projekti ning avaldada oma ootusi ning kahtlusi, mis aitaks kaasa infokogumisele.
- Poliitika ja tehnoloogia tuleb teha lihtsasti arusaadavaks
- Ligipääs ning kasutusmugavus on äärmiselt tähtsad
 - E-demokraatia peab olema lihtsasti kaasav
 - Koostöö partneritega peab olema sujuv
- Üleriigilise projekti toimimiseks on vaja laiapõhjalist ja läbimõeldud kommunikatsiooni.
 - Rohujuure tasandil turunduskommunikatsioon sihtgruppideni jõudmiseks

2.1.3. Jugend2help.gv.at

Jugend2help.gv.at on Austria Riigikantselei initsiatiivil toimunud e-osalusprojekt noortele arendamiseks Austria kodanike platvormi HELP.gv.at, mis leidis aset 2007. aasta oktoobrist kuni 2008. aasta aprillini. Sihtgrupiks on Austrias elavad noored, sh ka välismaal resideeruvad ning need, kes on või tunnevad end olevat Austriaga kuidagi seotud. Kuna tegu oli üleriigilise projektiga, aitasid Austria koolid oma õpilasi kaasata ning arvutitundides tehti ka esimesi osalemise katsetusi. Antud projektis kasutatakse täiustatud “3-astmelist mudelit” ehk “mitmeastmelist mudelit”, mis hõlmab endas toetuse või arutelu tekitamist, hindamist ja mõiste väljatöötamist, prioretiseerimist ning integreerimist.

Projekti tulemusena saadi panus 900 noorelt 50 ettepaneku näol. Samuti saadi integratsiooniplaan HELP.gv.at osalusplatvormi tarbeks, mis toimib tänaseni.

Projekt õpetas seda, et edukaks toimimiseks on tarvis väga head koostööd erinevate organisatsioonide ja institutsioonide vahel, et jõuda noorteni.

2.1.4. Rate Your Politician

Rate Your Politician projekti missiooniks on aidata koguda läbi interneti ja informatsioonitehnoloogiate kõrge väärtusega andmeid avaliku arvamuse ning valimistrendide kohta. See peaks aitama inimestel, ettevõtetel, poliitikutel, haridusasutustel ja –institutsioonidel ning poliitilistel parteidel saada paremat ülevaadet riikide avalikust arvamusest.

Rate Your Politician projekt püüab julgustada inimesi ning demokraatlikke rahvusi tegutsema ja arvamust avaldama nendes asjades, mis on olulised, andes nende kasutusse e-demokraatiaks vajalikud tööriistad, et organiseeruda ja suhelda. Kuna uued tehnoloogiad, eriti internetitehnoloogiad pakuvad võimalusi noori kaasata, siis püütakse sellele suurele ebasoodsas olukorras olevale sotsiaalsele grupile läheneda, sest noored on kiired omaks võtma *online*- tööriistu ja -vahendeid, mille abil on võimalik kaasata demokraatia otsustusprotsessidesse. See on modernne, interaktiivne, selge ning lihtne viis kuidas ”oma” poliitikuga kontakteeruda, küsida küsimusi ja saada vastuseid ning näha avalikku arvamust reaalselt.

Projekti käigus saadud kasulikud teadmised:

- Informatsiooni hulk, millega tuleb hakkama saada on tohutu. Hästi välja töötatud äriprotsessid aitavad siluda suurt infomahtu ning tarkvarasüsteemide arendamine minimeerib riski, et midagi võiks kaduma minna või et tekiks kaos.
- Projektimeeskond identifitseeris töö käigus demokraatia defitsiidi suurte tööstusriikide nagu Inglismaa, Ameerika ning Kanada noorte hulgas.
- Õige tehnoloogia valimine aitab tulemusi lihtsalt saavutada. Olles näinud sotsiaalvõrgustike ning sotsiaalmeedia plahvatuslikku kasvu, mis võeti kiiresti omaks just noorte inimeste poolt, on nad leidnud tehnoloogilise niši, mis võib aidata noori ümbritsevale demokraatlikule otsustusprotsessile tähelepanu tagasi võitmisel.

2.1.5. www.ungtval.se

Miegel et al (2010) kirjeldab Ungtval.se projekti, mis sai alguse Rootsi tabloidajalehe, seda haldava meediakompanii ning noortele suunatud kommerts- internetikogukonna koostöös 2002. aastal. 2006. aastaks oli välja kujunenud ka veebipõhine versioon. Sihtrühmaks olid kõik 15-22- aastased kodanikud. Veebilehel olid välja toodud järgmised väited:

- Kahjuks on noortel inimestel, kes esimest korda valivad, keeruline end kuuldavaks ja nähtavaks teha. Vanem põlvkond väidab, et noored inimesed ei ole kaasatud.
- Probleem siinkohal on hoopis see, et vanematel inimestel on probleeme sellise kaasatuse identifitseerimisega, kuna noorte puhul on see võtnud uued suunad.
- 80ndatel sündinud põlvkond on esimene, kes on üles kasvanud koos internetiga – seega nad mõtlevad ja väljendavad olulisi asju ka internetis.
- Ungtval soovib viia need väikesed diskussioonid ühiskonna laiematesse debattidesse.

Viimasena oli üleskutse veebilehel oma tundeid ja emotsioone seoses poliitikaga kirja panna, et lõppeks jutt noorte vähese kaasatuse üle ning annaks jõudu noorte arvamusi agendasse suruda.

Kuigi veebileht oli põnev ning kutsus noori üles oma ettepanekuid tegema, siis pärssisid ideede jagamist nn pealesurutud valikud (partei test – valikvastuste põhjal saab teada oma vaadetele sobiva partei; erinevad suunavad artiklid). Projekti nõrkus seisnes selles, et see ignoreeris neid noori, kes ei sobinud etteantud piirangutesse (partei test).

Õppetund, mis antud projektist saadi, seisnes arusaamisele jõudmises, et projekt ei saa olla täiesti edukas, kui täiskasvanud püüavad oma keelekasutusele ja tujudele vastavalt noori kaasata. See kahjuks ei toimi. (Miegel et al 2010: 231-246).

2.2. Rahvusvaheline noorte osalusprojekt HUWY

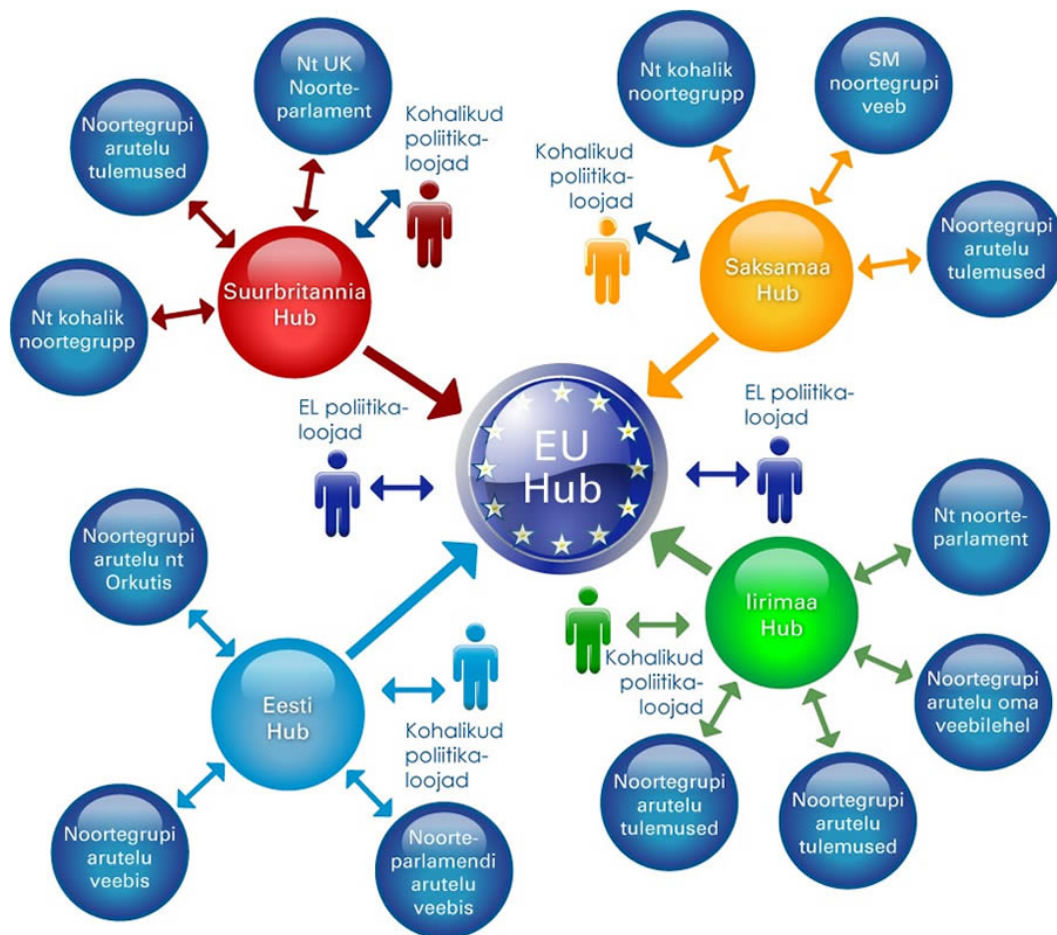
HUWY (*Hub Websites for Youth Participation*) on Euroopa Komisjoni poolt toetatav rahvusvaheline projekt, mis kutsub noori rääkima sellest, milline võiks olla Interneti puudutav seadusandlus. Samuti ootab poliitikasuunajaid andma noortele tagasisidet arutelu käigus tekkinud teemade kohta. Lisaks Eestile kogutakse ideid ka Ühendkuningriigis, Iirimaal ja Saksamaal. Aastal 2010 on välja pakutud 4 teemat: küberkiusamine, laste turvalisus Internetis; autoriõigused (sh failide ühiskasutus ja jagamine) ning turvalisus Internetis (sh anonüümsus, identiteet, andmekaitse, e-äri). Lisaks on üks vaba teema, kuhu on võimalik pakkuda Internetiga seotud teemasid, mis eelneva nelja teema alla ei sobitu. Arutelude elavdamiseks tutvustatakse HUWY veebilehel teemasid erinevate lugude kaudu ning jagatakse teemasid käsitlevat lisateavet.

Dahlgren (2006) viitab oma artiklis kõnelusele/arutelule (*talk*), mis on demokraatia jaoks eluliselt oluline nii moraalselt kui ka funktsionaalselt. Igapäevakõne ja selle potentsiaalsust demokraatia arenguks tuleb osata näha, sest looklev ja etteaimamatu kõne/arutelu võib tekitada lüli indiviidi ja poliitika vahel. Igapäevakõne avatus, loovus, katkematus, potentsiaalsus empaatiaks on tervikliku demokraatia puhul asendamatud. „Segane jutuajamine“ on üks osa ühiskonnast ja kui see hakkab võtma poliitilisi konnotatsioone ehk muutub mingis mõttes kodanlikuks, aktiveerib see avaliku sfääri. (Bohman 1996, Dahlgren 2006 kaudu)

HUWY eesmärk on julgustada noori arendama ning tutvustama oma vaateid ja ideid Interneti reguleerimist puudutavates küsimustes ning kasutada e-osaluse suurendamiseks senisest erinevat lähenemist. Kui täna toimub enamik internetipõhiseid kodanike kaasamisi ja diskussioone kesketes internetikeskkondades (nt osale.ee), siis HUWY projektis osalejatele arutelude ja debattide toimumise koha osas antakse vabad käed (nt. võivad osalevad grupid kasutada oma lemmikfoorumit, isiklikke kodulehekülgi või blogisid, sotsiaalse võrgustike lehekülgi nagu Rate, Orkut või Facebook jne või arutada teemade üle koolis, kontoris, õhtusöögilauas). See tähendab, et osalejad saavad arutada etteantud teemasid endale meelepärases vormis ja kohas (www.huwy.eu.ee 2010).

Vabalt valitud *online*- keskkonnas tekkinud arutelude tulemused on võimalik sisestada HUWY lehele. Kuna üks olulisemaid tingimusi kodanike kaasamisel otsuste tegemisse ja õigusloomesse on see, et kodanikelt lähtunud informatsioon ja ettepanekud ei tohi kaduda “musta auku” (Stewart 2003), siis projektis osalevad ametnikud ja poliitikud ("poliitikasuunajad") jälgivad HUWY lehele üles riputatud ideid, kommenteerivad neid ning võimalusel püüavad rakendada seadusloomes. Mistahes otsuste korral ootavad inimesed tagasisidet ja kui nad teavad, et eksisteerivad võimalused efektiivseks osalemiseks otsuste tegemises ja õigusloomes, siis usuvad nad palju tõenäolisemalt osaluse mõttekusse ja on ka ise altimad osalema (Lepa et al 2004).

Alljärgnev Joonis 1 kirjeldab HUWY projekti skemaatilisel:

Joonis 1 (Allikas: www.huwy.eu.ee)

3. Probleemipüstitus ja uurimisküsimused

Käesolevas peatükis esitab autor probleemipüstituse ning uurimisküsimused. Magistritöö uurimisobjektiks laiemalt on e-osalemine poliitikaloomes ehk poliitkas kaasaraäkimine läbi internetikeskkonna. Kitsamalt on antud töö uurimisobjektiks noorte ootused ja kahtlused e-osalemises poliitikaloomes HUWY projekti raames.

3.1. Probleemipüstitus

Uute ja innovaatiliste tehnoloogiate omaksvõtmisel ning aktiivsel kasutamisel on noored väga altid. Interneti kasutamise aktiivsus on noorte hulgas üsna kõrge. TNS Emori poolt 2008. aasta märtsist maini läbiviidud uuringu järgi on 15-19 ja 20-29 aastaste internetikasutajate hulk vastavalt 30% ja 22%.

Siiski näitavad mitmed uuringud, et hoolimata kõrge Interneti kasutamise määraast on noorte poliitiline ning kodanikuaktiivsus madal. Uuringud viitavad noorte seas levinud laialdasele ükskõiksusele valituse ja poliitika suhtes, samas on nad aga küllaltki rahulolematud väheste kaasalõõmisvõimaluste pärast (Macintosh et al 2003: 44).

Maksimaalsetel tingimustel demokraatias, mis on kaasav ning arutlev, peaks kodanikel olema tunne, et neil on võimalus end puudutavates asjades kaasa rääkida. Antud juhul pakub HUWY projekt noortegruppidele sellist võimalust. Morison ja Newman (2001: 171-194, Lepa et al 2004 kaudu) väidavad, et väiksemad grupid on Internetis paremini kaitstud tugevamate domineerimise vastu. Samas muutuvad olulisemaks aga teised kriteeriumid, nagu näiteks hea veenmisvõime ja argumenteerimise oskus ning argumentide olulisus.

Ruum ja aeg, kus poliitilisi arutelusid läbi viia ning austavat suhtumist kaaskodanikesse ja huvi poliitikasse välja näidata on HUWY projektis noorte enda poolt valida. Siiski peavad nende lõplikud ideed kokku kogunema ühte kindlasse kohta, kus nn. otusetegijatel on võimalik tagasisidet anda.

Osalemisel saab tihtipeale demotiveerivaks faktoriks asjaolu, et poliitikute ja otsusetegijate tagasiside on vähene või puudub üldse. Samas sõltub see jällegi sisendist.

Kuna noorte keelekasutus ning sõnaseadmisoskus on niivõrd palju erinev poliitikas, seadusandluses ja poliitikute hulgas kasutatavast keelest, siis vajab see vahel ilmselt tõlkimist ja ümbersõnastamist. See on omaette töö ja vaev, mida otsusetegijad pigem ette ei võtaks. Siinkohal mängib ilmselt rolli ajapuudus, sest poliitikutel on pidevalt kiire ja nii ei jätku resurssi aruteludes kaasa löömiseks. Ideaalne varaint nende jaoks oleks kohe saada kätte juba valmis tulemused, kuhu nad ise ei ole pidanud oma aega panustama.

Samas on olemas kaasamispraktikad ja neid sätestavad reeglid – Riigikantselei (2005) poolt välja töötatud Kaasamise hea tava. Kahetsusväärset kombel jäävad need täna siiski pigem noori ühendavate formaalsete katuseorganisatsioonide tasandile.

3.2. Uurimisküsimused

Lähtudes sellest, et demokraatia ja poliitikaloo areng liigub infoühiskonnale omases suunas ehk digitaliseerub ning koos Internetiga kasvanud noored seal ka päeva jooksul palju oma ajast veedavad, toob omakorda kaasa järgmised uurimisküsimused:

- Millised hoiakud ja suhtumised on noortel e-demokraatiasse – poliitilisse osalusse läbi internetikeskkonna?
- Millised on noorte peamised ootused seoses e-osalusega poliitikaloomes?
- Millised on noorte peamised kahtlused seoses e-osalusega poliitikaloomes?

4. Metoodika ja valim

Käesolevas peatükis esitab autor ülevaate uuringu läbiviimiseks kasutatud metoodikast ning selgitab lühidalt meetodi valiku põhjendusi. Magistritöö uuringu tarbeks on kasutatud kolme erinevat meetodit: fookusgrupp, intervjuu ja ankeetküsitlus. Kuigi reaalse andmekogumise on viinud läbi HUWY projektis osalevad Pille Pruulmann-Vengerfeldt ning Triin Visnapuu, pole nad kogutud andmete põhjal varem analüüsi teinud. Käesoleva töö väärtuseks on kogutud andmete analüüs lähtuvalt ootustest ja hirmudest ning erinevate andmete kombineerimine.

4.1. Meetodi kirjeldus

4.1.1. Fookusgrupp

Fookusgrupp on struktureeritud küsitluskava järgi toimuv vestlevas vormis grupi-intervjuu, mis on sageli rikastatud mitmesuguste vastajate loomingulisust ja/või spontaansust toetavate tehnikate või testi elementidega. Selle eesmärk on saavutada vastajate omavaheline stimulatsioon, püüdes samal ajal säilitada sotsiaalse surve vaba õhkkonda (Vihalemm 2010).

Fookusgrupi uurimismeetod pakub uuringu läbiviijatele tihtipeale rohkem üllatusi kui mõni teine uuringumeetod, kuna respondentide vastused ei ole valikuvariantidega piiratud ning nad võivad öelda seda, mis meeldib. Samuti tagab väga erineva karakteristikaga inimestest komplekteerimine andmete kõrge kvaliteedi ja esindatuse (Grudens-Schuck et al 2004). Krueger ja Casey (2000) järgi on fookusgrupi näol tegemist väga naturaalse ja loomuliku uurimismeetodiga.

Grudens-Schuck et al (2004) järgi on fookusgrupi abil võimalik lisaks arutluse sisule võimalik näha ja kuulda emotsioone, ironiat, vastuolusid ning pingeid. See võimaldab mitte ainult kinnitada fakte, vaid otsida ja leida sügavamaid tähendusi.

Kui tavalise kvantitatiivse uuringu analüüsi tulemiks on numbrilised väärtused, tabelid ning graafikud, siis fookusgrupi analüüsi resultaat on sõnaline, sisaldades kirjeldusi erinevatest (teema-) mustritest (Grudens-Schuck et al 2004).

Käesoleva magistritöö aluseks oleva HUWY projekti tarbeks on fookusgrupi intervjuu kava koostanud ning 7-liikmelise grupiga intervjuu läbi viinud ehk andmed kogunud Pille Pruulmann-Vengerfeldt. Fookusgrupi intervjuu keskendub peaaesjalikult interneti regulatsiooni vajalikkusele/mitte vajalikkusele, potentsiaalsetele teemadele ning sobiva nime leidmisele. Antud magistritöö tarbeks kasutab autor Pille Pruulmann-Vengerfeldti poolt kogutud, kuid veel analüüsimata andmeid, mis annavad aimu noorte hoiakutest, ootustest ja kahtlustest seoses projektiga.

4.1.2. Intervjuu

Intervjueerimist defineeritakse tavaliselt kui eesmärgipärast vestlust. Eesmärgiks viidatakse info kogumist (Berg, 1989)

Intervjuu on enim kasutatud meetod sotsiaaluurimustest. See on palju ökonoomsem, kui vaatlusel põhinevad meetodid. Intervjuu on uurijate jaoks oluline uurimismeetod, mille abil saab nii kvalitatiivseid kui ka kvantitatiivseid andmeid. (Seale, 1998)

Antud töö jaoks andmete saamiseks pidas autor parimaks kasutada semi-struktureeritud intervjuud, mis paikneb struktureeritud ja struktureerimata intervjuu vahel. Selline intervjuu eeldab teatud hulga kindlate küsimuste ja/või teemade esitamist. Kusjuures neid küsimusi küsitakse kõigilt respondentidelt ühes kindlas järjekorras, kuid need võimaldavad intervjueerijal teemast kõrvale kalduda selleks, et saada vajalikku taustainformatsiooni (Berg, 1989).

Intervjuu meetodi valikul lähtuti sellest, et intervjuu võimaldab saada teada erinevate kasutajate ootusi ja kahtlus ilma, et vastused oleks ette sõnastatud. Käesoleva magistritöö aluseks oleva HUWY projekti raames on kokku läbi viidud 5 ingliskeelset intervjuud fookusega tekkivatel ootustel ja hirmudel. Küsimustiku koostasid ning intervjuud viisid läbi Triin Visnapuu ning Pille Pruulmann-Vengerfeldt. Kogutud andmete põhjal, mis on

veel analüüsimata, püüab autor saada teada ootuseid ning hirme seoses noorte osalusprojektiga HUWY.

4.1.3. Ankeetküsitlus

Ankeedi kasutamise eesmärk on koguda vastavate inimestelt nende arvamusi, hoiakuid või teada saada nende inimeste muid omadusi (May 1995: 65). Vastused võimaldavad teha üldisi järeldusi selle kohta, kuidas teatud tunnustele (vanus, sugu, usuline kuuluvus jms) vastav inimgrupp mõtleb ning millised on hoiakud. Meetodi tugev külge on kindlasti usaldatavus, sest kui vastusevariandid on ette antud, on võimalik mõõta alati ühtesid ja samu hoiakuid või omadusi.

Antud töö aluseks oleva HUVY projekti lansseerimisürituse raames viidi noorte hulgas läbi väike ankeetküsitlus, mille koostasid Triin Visnapuu ja Pille Pruulmann-Vengerfeldt. Käesoleva magistritöö tarbeks analüüsib autor ankeedi nelja küsimuse vastuseid (esmakordne analüüs), mis peaks andma vastuse osalusprojekti ootuste ja ohtude kohta. Oluline on siinkohal märkida, et küsimustikke pole veel analüüsitud.

4.2. Meetodi kriitika

Fookusgrupi kriitikana võib välja tuua selle, et erinevalt tavaintervjuust ei pruugi selle meetodi puhul välja tulla kõik inimese individuaalsed mõtted. Mõned osalejad võivad vajuda nn mugavustsooni ning osalevad grupis vaid teiste arvamusi „kopeerides“ – „*Sa võtsid mul sõnad suust*“; „*Ma arvan samuti nii*“ jne (Grudens-Schuck et al 2004).

Grudens-Schuck et al (2004) järgi ei võimalda fookusgrupp saada ka piisavalt relevantset informatsiooni inimeste jaoks emotsionaalselt rasketel ning privaatsetel teemadel nt. seksuaalsuhted, palganumbrid.

Intervjuu meetodi kriitika seisneb enamasti suures ajakulus, mis piirab suuresti ka respondentide arvu. Kriitikana võib välja tuua ka selle, et andmeesituse võimalused on „kohmakad“ ning võtavad palju seletamisaega ja -ruumi. (Vihalemm, 2008)

Ankeetküsimustiku kriitika seisneb selles, et etteantud vastuste puhul kalduvad inimesed vastama “nii nagu peab” ning pealiskaudselt. Ka võib antud meetodi juures kriitikana välja tuua seda, et see ei sobi tulevase käitumise prognoosimiseks ning surub peale uurija lähenemisviisi.

Üldiselt võib öelda, et valitud meetodid andsid piisavalt selge ülevaate sellest, millised on noorte ootused ning hirmud seoses HUWY projekti ning poliitikaloomes osalemisega läbi Interneti keskkonna. Antud kolme erineva meetodi kombineerimine aitas iga üksiku meetodi nõrkustest üle saada.

4.3. Valim

Uuringu valimi määras suuresti ära rahvusvaheline projekt HUWY, mille järgi käsitletakse nooreks 16-21 aastaseid. Fookusgrupi valimisse kuulusid Hugo Treffneri Gümnaasiumi 7 õpilast vanuses 17-19 aastat. Ankeetküsitluse valimi moodustasid 9 noort ning 7 poliitikaloajat, kes osalesid Tallinna või Tartu HUWY lannseerimisüritusel. Iirimaal läbi viidud intervjuude valimi moodustasid noored (2) ja poliitikaloojad (3).

Tabel 1 (Valim)

Meetod	Vastajate arv	Naine/mees	Läbiviimise koht
Fookusgrupp (F)	7	2/5	Tartu
Intervjuu noortega (I-N)	2	1/1	Iirimaa
Intervjuu poliitikaloojatega (I-P)	3	2/1	Iirimaa
HUWY ankeetküsitlus noortega (A-N)	7	7/0	Tallinn
HUWY ankeetküsitlus poliitikaloojatega (A-P)	5	4/1	Tallinn
HUWY ankeetküsitlus noortega (A-N)	2	2/0	Tartu
HUWY ankeetküsitlus poliitikaloojatega (A-P)	2	1/1	Tartu

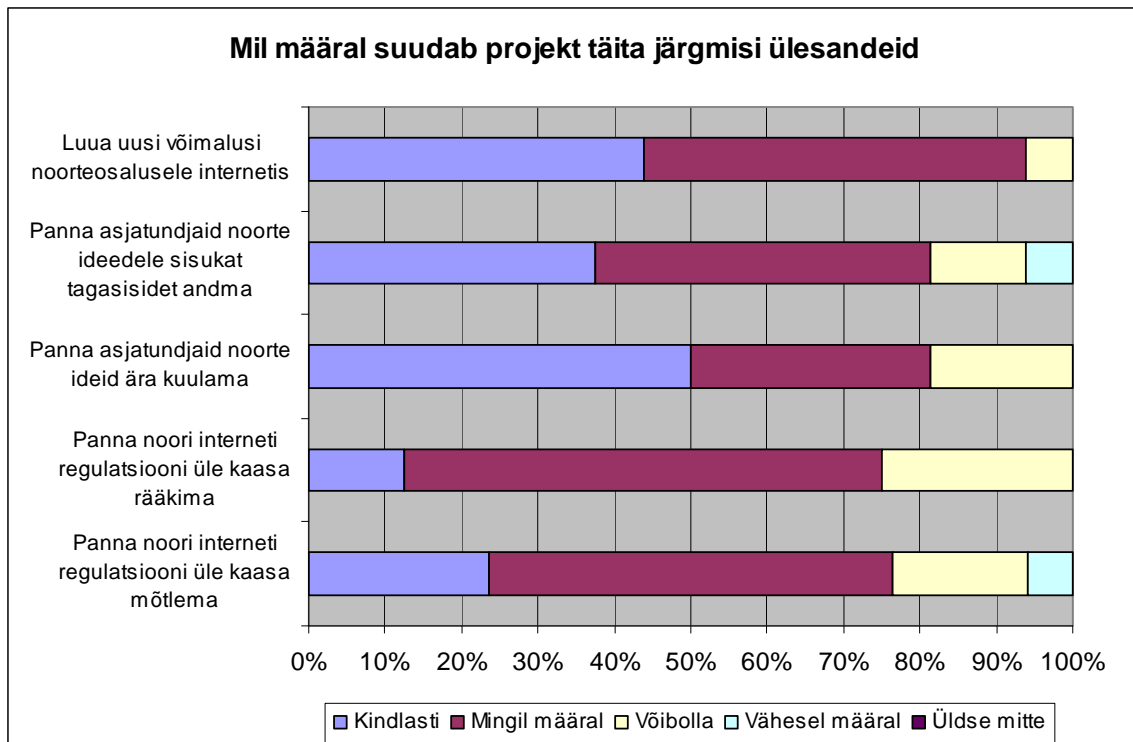
Käesolevas töös on uuringutulemused välja toodud tsitaatidena ning respondentidele on viidatud alljärgnevate näidete järgi: F-Tartu-N1 (Tartus läbi viidud fookusgrupp, esimene naine), I-P-Iirimaa-M1 (Iirimaal läbi viidud intervjuu poliitikaloojaga, esimene mees) või A-N-Tallinn-N1 (Tallinnas läbi viidud ankeetküsitlusele vastanud noor, esimene naine).

5. Uurimistulemused

Alljärgnevas peatükis esitab autor fookusgrupi, intervjuu ning küsimustiku abil kogitud uurimistulemused ja analüüsi, mis on kirjeldavas vormis ning eraldi välja toodud tsitaatidega. Tsiteeringutele on viidatud vastavalt tabelile, mis on ära toodud valimit kirjeldavas peatükis 4.3.

5.1. Ootused seoses HUWYga

HUWY lansseerimisürituse raames läbi viidud ankeetküsimustiku üks küsimus palus respondentidel ette antud vastusevariantidele toetudes hinnata *Mil määral suudab projekt täita järgmisi ülesandeid*. Oma suhtumist ja ootusi ette antud küsimustele oli võimalik näidata viiel erineval moel (kindlasti; mingil määral; võibolla; vähesel määral, üldse mitte).

Joonis 2 (Mil määral suudab projekt täita järgmisi ülesandeid?)

Joonise 2 järgi võib öelda, et projekti suhtes ollakse pigem optimistlikud, kuna mitte ükski respondentidest ei kasutanud vastamiseks varianti „Üldse mitte“ ning väga vähe kasutati valikut „Vähesel määral“. Vastust „Võibolla“ kasutati küll rohkem kui välistavaid variante, kuid siiski oluliselt vähem kui soosivaid valikuid. Üldises plaanis domineerisid vastusevariandid „Mingil määral“ ning „Kindlasti“, mis lubab väita, et projektis nähakse potentsiaali.

Küsimustikuga kogutud andmete järgi 16 vastanust 6 on kindlasti veendunud ning 8 respondenti usub mingil määral, et projekt võiks aidata kaasa uute võimaluste loomisel noorte osalemiseks Internetis. Kusjuures „Võibolla“ vastuseid on vaid 1 ning „Vähesel määral“ ning „Üldse mitte“ vastused puuduvad.

Läbi viidud fookusgrupist, intervjuudest ning ankeetküsimustiku avatud küsimusest välja koorunud ootused on pigem positiivsed ning seotud projekti täieliku õnnestumisega:

”Loodame ikka parimat, et ei kukuks välja nagu alati.” (A-N-Tallinn-N4)

Lisaks projekti õnnestumisele on ootused seotud sellega, et mitte ainult projekti idee ei jõuaks noorteni vaid, et sealt kooruksid välja sisukad ideed:

”Ma ootaks, et asjaga lõpuni välja minnakse ja kõigile piisavalt pinda käiakse, et sellest ka reaalsed tulemused tuleksid” (A-N-Tartu-N2)

”Et see realiseeruks ja ideed ning mõtted tulevad sisukad” (A-N-Talinn-N5)

Kõige ideaalsemas variandis oodatakse ka mõne ettepaneku teostumist, mis võiks olla positiivseks praktikaks edaspidi:

”Mõni noorte poolt pakutud idee realiseeruks nt. Seadusena ja seda saaks tuua positiivseks näiteks edasipidi.” (A-N-Tallinn-N5)

”Et ideed, mis saadakse, viiakse ellu ja tooksid reaalselt tulemust” (A-N-Talinn-N2)

Joonisel 2 toodud tabelist nähtub, et küsimuse osas, mil määral õnnestub projektil panna asjatundjaid noorte ideedele sisukat tagasisidet andma on vastajad endiselt positiivselt meelestatud – 16 vastajast 6 arvab, et see õnnestub kindlasti ning mingil määral peab

seada tõenäoliseks 7 respondenti. Poliitikute sisuka tagasiside osas on kahtleval seisukohal 3 respondenti (2 vastasid „Võibolla“ ning 1 „Vähesel määral“).

Ankeetküsitlusele vastanute hinnangul (vt. Joonis 2) on projekti potentsiaal panna asjatundjaid noorte ideid ära kuulama üsnagi suur – 16 vastanust 8 peab seda kindlasti tõenäoliseks ning 5 mingil määral tõenäoliseks. Kahtleval seisukohal („võibolla“) on kolm respondenti.

Intervjuudest ning fookusgrupist selgus, et poliitikategijatelt ja otsustajatelt oodatakse seda, mis tavaliselt projektides vajaka on jäänud – tähelepanu, aega ja pühendumist andmaks noortele konstruktiivset tagasisidet:

”Minu ootused on seotud sellega, et noorte võimalused ei piirduks ainult arvamuste esitamisega, mis jäävad õhku rippuma vaid, et nad tegelikult ka saavad näha ja tunda, et nende ettepanekuid kuulatakse ning pannakse tähele. Et sellel kõigel on ka lõpptulemus.” (I-N-Iirimaa-M1)

”Vastukaja on vaja.” (F-Tartu-M1 ja F-Tartu-N1)

Vastust oodatakse ka halva idee või eitava vastuse korral:

”Nad võiksidki valida välja või noh, kui see on täielik jama, siis öelda, et me vaatasime noorte arvamused läbi, aga... noh põhjendama oma otsust.” (F-Tartu-N1)

”Kui inimene ütleb, et teeme nii ja see on halb mõte, siis peab keegi talle ütleva, et ei, me ei tee seda nii sellepärast.” (F-Tartu-M1)

Intervjuudest ning fookusgrupist selgus, et HUWY projektist oodatakse ühenduslülili noorte-Interneti-poliitikaloojate vahele (eeldusel, et poliitikud annavad tagasisidet), mis võimaldab tekkida kahepoolset mõlemale osapoolle kasulikult tagasisidestatud diskussioonil:

”Ma arvan, et HUWY projekt tõesti kaasab noori inimesi ja nende organisatsioonide diskussiooni.” (I-N-Iirimaa-N1)

„Ma usun, et kui noored saavad otse suhelda poliitikutega, on see win-win olukord.“ (I-N-Iirimaa-N1)

Tekkinud kahepoolse diskussiooni tulemuseks lisaks kuulamisele ja tagasisidele ootavad respondendid tegelikult ka ettepanekutega arvestamist ning reaalse mõju avaldamist poliitikale:

„Antakse noortele reaalne võimalus kaasa rääkida, noorte ideesid kuulatakse ning arvestatakse nendega.“ (A-N-Talinn-N2)

„Ma siiralt loodan, et noorte inimeste hääl ja ettepanekud tõepoolest jõuavad poliitikasse ning avaldavad reaalselt mõju poliitilistele otsustele.“ (I-N-Iirimaa-N1)

Ja noorte järgi ei ole ootuseks vaid see, et nende ideedega arvestataks ning need reaalselt mõju avaldaks, vaid et see peaks kuidagi ka väljenduma/nähtuma, et nende ettepanekute abiga on poliitikas midagi muutunud.

„Suure osa ajast me muretseme, et sellised algatused, nagu HUWY on hea idee, kuid ei muutu projekti lõppedes realselt tegevusteks. Misperale noored muutuvad tigidaks ning kaotavad usu ja usalduse selliste algatuste vastu. Seega on ootus see, kui suudaksime näidata, et nende ideed jõuavad kusagile ja et asjadega, millega nad on rahulolematud toimub poliitikas mingisugune pööre.“ (I-N-Iirimaa-M1)

Kusjuures kahepoolse suhtluse tulemusena tekkinud ideedes nähakse suurt edu ning võimalusi tulevikustrateegiate loomisel:

„Ma isegi ei tea, mis selle edukust võiks mõõta. Võibolla see, et kui internetis toimub reaalne vestlus poliitikutega ja noorte inimeste vahel ning kus poliitikutud võtavad oma järgmiste sammude ja strateegiate tegemisel kõike seda arvesse. Selles võib peituda suur edu.“ (I-N-Iirimaa-N1)

Konkreetselt HUWY projekti kontekstis toodud ettepanekud ootavad projekti keskmes oleva internetiregulatsiooni paranemist noorte vaatenurgast lähtuvalt:

”Võimaldada interneti keskkonna parandamist ja sellega seotud probleemide lahendustesse ka noorte vaatevinkli lisamist” (A-N-Tartu-N1)

”Ma loodan, et antud projekt suudab panna noori rohkem mõtlema nende tegevuste internetis” (A-N-Talinn-N2)

Toetudes Joonisele 2, õnnestub vastajate hinnangul projekti abil panna noori internetiregulatsiooni üle kaasa mõtlema – 9 vastajat on seisukohal, et see õnnestub kindlasti, 4 vastajat arvavad, et see õnnestub „Mingil määral“. See küsimuse variant on antud juhul respondentides kõige enam kahtlusi tekitav, sest „Võibolla“ vastanuid on 3, ning „vähesel määral“ 1 respondent. Samas kui vastajad on pigem veendunud, et HUWY projekti abil õnnestub panna noori internetiregulatsiooni üle kaasa rääkima. Kümnel juhul 16st arvatakse, et see õnnestub „Mingil määral“, 2 respondenti on edukuses kindlad. Neli vastanut on kahtleval seisukohal (vastasid „Võibolla“).

Leidus ka individuaalsest vaatevinklist esitatud ootusi:

”Avardada oma silmaringi ning mõista paremini Eesti Vabariiki (seadusi, põhimõtteid – demokraatiat, mis lubatud, mis mitte). (A-N-Talinn-N7)

Leidus ka pikemas perspektiivis mõtlemaid optimiste, kes loodavad üldise kaasamise arendamisele ning ei näe järjekordse projekti ebaõnnestumises midagi halba vaid hoopis võimalusi tulevikus:

”Ja kui sellest ei tule midagi välja lähima paari aasta jooksul, on see tulevikus aluseks millelegi muule.” (I-N-Iirimaa-M1)

Noored on tegelikult väga huvitatud sellest, et HUWY projekt õnnestuks ning tekiksid võimalused otsuselangetamisprotsessis osalemiseks ning kaasarääkimiseks. Samuti oodatakse poliitikutelt konstruktiivset tagasisidet ning ausaid vastuseid. Samas annavad nad endale aru ja ei heida meelt, kui projekt ei õnnestu ja nende ootused taaskord luhtuvad ning käsitlevad seda kui õppetundi tulevikuks.

5.2. Kahtlused seoses HUWYga

Intervjuudest ning fookusgrupist selgus, et ootused seoses HUWYga on suured, kuid ollakse valmis ka ebaõnnestumiseks. Samas on ka kõhkclusi ja kahtlusi ning pisut skeptiliselt suhtutakse „järjekordsesse“ projekti varasemalt sarnaste projektide ebaõnnestumise tõttu skeptiliselt. Kui intervjuudes ning küsimustikus küsiti kahtlusi vastajatelt otse, siis fookusgruupiintervjuus tulid need enamasti ise välja, kumades läbi noorte vastustest.

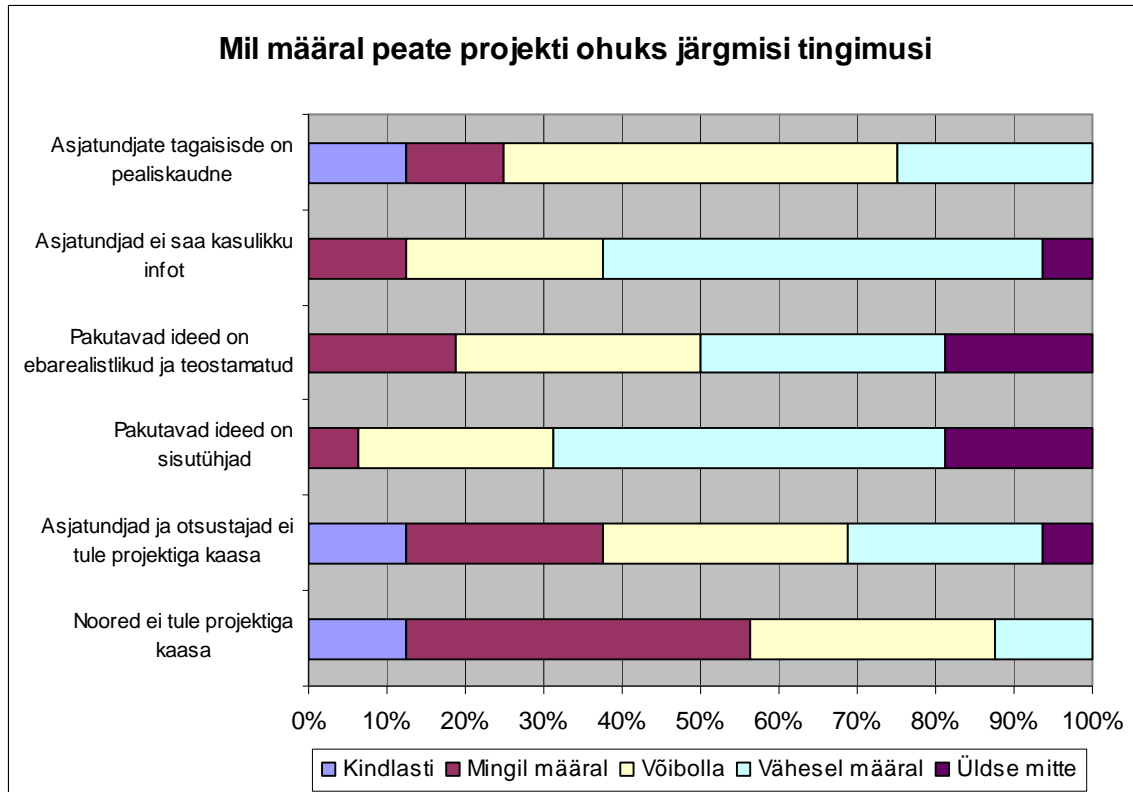
Põhiline ebalus seoses HUWY projektiga oli kõigil respondentidel üsna sarnane – et sellest saab järjekordselt lihtsalt üks ideetasandil vestlus, sõbralik jutuajamine ning mitte midagi ei muutu.

”Et mitte midagi ei muutu. Et kõik see on lihtsalt järjekordne ideede mull ja ma kardan, et see jääbki ainult selliseks.” (I-N-Iirimaa-N1)

”Kõik see algab mulliga ja sumbub sinna alati.” (F-Tartu-M1)

HUWY lannsseerimisürituse raames läbi viidud ankeetküsimustiku üks küsimus palus respondentidel ette antud vastusevariantidele toetudes hinnata *Millised on projekti suurimad ohud*. Oma suhtumist ja ootusi ette antud küsimustele oli võimalik näidata viiel erineval moel (kindlasti; mingil määral; võibolla; vähesel määral, üldse mitte). Lisaks oli igal respondentil võimalik pakkuda veel oma isiklik nägemus, mida kaks vastajat ka kasutasid.

Joonise 3 järgi võib öelda, et projekti suhtes ollakse pigem optimistlikud ning pakutud ohte ei peeta kuigivõrd reaalseks (vastuste „Üldse mitte“ ja „Vähesel määral“ rohkus). Samas hakkab silma aga vastusevariandi „Võibolla“ sage kasutus, mis näitab inimese kahtlust ning kaldub pigem negatiivse hoiaku poole.

Joonis 3 (Mil määral peate projekti ohuks järgmisi tingimusi?)

Küsimustikule vastanute hinnangul peetakse vähesel määral (4 vastanut) projekti ohuks asjatundjate tagasiside pealiskaudsust. Samas peavad 2 vastanut seda „Kindlasti“ ning 2 respondenti „Mingil määral“ ohuks. Huvitava nüansina paistab kõnealuse variandi puhul silma 8 respondendi hinnang „Võibolla“, mis viitab pigem sellele, et noored on poliitikute tagasiside ning selle puudumise suhtes tundlikud ja peavad seda projektile ohuks.

9 vastaja hinnangul on vähesel määral ohuks asjaolu, et asjatundjad ei saa noorte poolt kasulikku infot ning üks inimene ei pea seda üldse oluliseks ohuteguriks. Kaks vastajat on arvamusel, et tarviliku info kasulikkus on projektile ohuks mingil määral ning 4 vastajat on n-ö kahtleval seisukohal (vastasid „võibolla“). Seega võib öelda, et vastajad peavad noorte poolt esitatud ideid asjatundjatele pigem kasulikuks kui vastupidi.

Intervjuudes toodi ohuna välja, et poliitikud ei hinda piisavalt noortegruppe kui olulist sihtrühma ning neid ignoreeritakse.

„Alati on oht, et inimestel on kiire ja vahel on lihtsam asju ignoreerida ja suhtuda noortesse tähtsusetult ning näha neid grupina, kes ei ole oluline. Loomulikult ei ole see tõsi, nende arvamused on sama tähtsad nagu kõigi teiste omad.” (I-N-Iirimaa-M1)

Halvemal juhul noorte ettepanekuid lihtsalt ei kuulata, ei võeta tõsiselt ning tehakse nende ideed lihtsalt maha:

*„Noor on võimetu oma ideid arusaadavaks muutma, mistõttu see tehakse maha“
(A-N-Tallinn-N7)*

„Noorte ideid ei võeta tõsiselt“ (A-N-Tallinn-N2)

Ollakse skeptilised, sest varasemad püüded noori kaasata on lõppenud kuulujuttudega noorte arvamuste ”prügikasti viskamisest”:

”Ja teisest küljest ma olen osalenud selle mudeli Euroopa Parlamendi... ja seal on ka resolutsioonid, mis peaks minema poliitikutele edasi ja siis nad kindlasti arvestavad seda. Siis ma olen kuulnud, et tegeleikult need umbes visatakse pärast prügikasti.” (F-Tartu-N1)

3 inimest peab mingil määral ning 5 inimest peavad vähesel määral projekti ohuks seda, et noorte poolt pakutavad ideed on ebarealistlikud ja teostamatud. Samas peavad 5 inimest seda vähesel määral ning 3 inimest üldse mitte projekti ohuks.

Seda, et noorte poolt pakutavad ideed on sisutühjad, pigem ei usuta. Vaid 1 respondent on arvamusel, et see on ohuks mingil määral ning 4 inimest peavad seda võibolla ohuks. Vähesel määral näevad selles ohtu 8 vastanut ning kahtlusi selles osas ei ole kolmel respondentil.

Tõenäosust, et asjatundjad ja otsustajad ei tule projektiga kaasa, peetakse üldiselt suureks ja ohustavaks teguriks: Kaks vastanut arvavad, et see on kindlasti oht ning 4 peavad seda mingil määral pärssivaks. Kahtleval seisukohal („võibolla“) hinnangu on andnud 5 respondenti. 4 vastanut arvavad, et see võib saada ohuks vaid vähesel määral ning üks inimene on veendunud, et seda ei saa käsitleda ohuna.

Fookusgrupi intervjuudel viidati asjaolule, et otsuselangetajad ei tulegi aktsiooniga kaasa:

„Poliitikategijad ei tulegi...“ (F-Tartu-M1)

Põhjuseks, miks poliitikaloojad asjaga kaasa ei tule, peeti asjaolu, et mitte miski ei kohusta poliitikuid noortesse ja nende ettepanekutesse tõsiselt suhtuma:

„Olgem ausad. Mitte mingisugune jõud ei kohusta neid poliitikuid mitte mingit sellist asja nagu tõsiselt võtma, aga noh, mind reaalselt rakendusse panema, sest ikkagi lõppkokkuvõttes jääb nende otsustada see niiöelda tegevuskava...“ (F-Tartu-M1)

Noorte kaasamise keerukust ning nende mitte kaasa tulemist projektiga peavad kindlasti ohuks 2 vastanut ning mingil määral ohuks 7 inimest. Kahtleval seisukohal on 5 vastanut. Vaid 2 vastanut on arvamusel, et noorte kaasamine projekti ei ole keeruline ning seda ei saa ohuks pidada. Ka fookusgrupist tuli välja, et tegelikult peetakse noorte motiveerimist sellises asjas osaleda ja end kuuldavaks teha üpris keeruliseks:

„See on suht raske küsimus tegelikult, et kuidas saab inimesi panna nagu kaasa mõtlema ja rääkima mingil teemal.“ (F-Tartu-N2)

„Kui inimesed ei huvitu sellest, siis nad ei loe seda. Kui nad ei huvitu sellest, mingi jõud ei pane neid mõtlema selle peale.“ (F-Tartu-M1)

Fookusgruppides toodi ohuna välja noorte huvi- ning ajapuudust. Noored koolivälisel ajal pigem sellise asjaga ei tegeleks:

”Mul on kaks ideepidurit. Esiteks mina küll vabal ajal või noh, koolivälisel ajal ei ole kunagi näiteks mõelnud sellest piraatlusest. Ma ei kujuta ette kuidas... noh okei, võibolla sunni meetodil saab.” (F-Tartu-N1)

„Kui inimesed ei huvitu sellest, siis nad ei loe seda. Kui nad ei huvitu sellest, mingi jõud ei pane neid mõtlema selle peale.“ (F-Tartu-M1)

Ühe raskema takistusena toodi välja see, kuidas saavutada tõelist kaasatust ning et projektis ei domineeriks üks väike grupp, kes määrab kogu agenda:

„On just vaja leida need, kes on huvilised, sest ilmselgelt kõik ei ole huvilised ja kui leiame nad üles, siis kui nad saavad selle info kätte, siis juba edasi asi läheb lihtsalt, sest nad on huvitatud. Ja hakkavad otsima teid, kuidas ideid väljendada.“
(F-Tartu-M4)

Samas pakuti välja lahendus, kus noortele tuleb ideed väga konsentreeritult esitada ning lubada ning tagada poliitiku valmisolek suhtlemiseks:

„Tähtis on just see, et kui see mingi projekt tahab oma asju liikuma panna, siis peab neile serveerima selle hästi kontsentreeritult, palun, siin on rida poliitikuid, räägi nendega iga päev nii palju, kui sul süda lustib.“ (F-Tartu-M1)

Noorte kahtlused seisnevad selles, et HUWYst saab järjekordne projekt, millest mitte midagi ei muutu ning igasugune mõju on olematu. Eelarvamused on aja jooksul kujundanud ilmselt varasemad kogemused sarnaste kaasamis- ja osalusprojektidega, mis jäävad soiku enne kui nad alata jõuavad.

5.3. Poliitikaloojate ootused ja kahtlused

Kuigi antud töö raames ei ole poliitikaloojate ootused ja kahtlused fookuses, aga kuna nende arvamused ja mõtted on koos noorte arvamustega kokku kogutud, siis pidas autor vajalikuks need eraldi peatükis välja tuua.

Poliitikaloojate ootused seisnevad eelkõige selles, milleks HUWY projekt ellu kutsutud on – saamaks häid ettepanekuid noortelt internetikasutajatelt, kuidas Internetti reguleerida:

”Saada häid ideid ja arvamusi noortelt internetikasutajatelt” (A-P-Talinn-N1)

”Innovaatilised ideed, millel noorte toetus” (A-P-Talinn-N1)

Ehk teisisõnu oodatakse projekti realiseerumisel konkreetseid tulemusi:

”Me loodame, et sellest tuleb välja midagi konkreetset.” (I-P-Iirimaa-N2)

Samuti ootavad poliitikaloojad projektilt ikkagi seda kõige olulisemat – et see kaasaks noori, kes tavapäraselt ei ole otsustetegemise protsessi kaasatud:

„Ma loodan, et HUWY projekt kaasab inimesi, keda tavapäraselt ei kaasata poliitikategemise protsessi.” (I –P- Iirimaa – M1)

”Kaasab noori eri suhtlusgruppidest” (A-P-Talinn-N2)

Lisaks kaasamisele on tarvis ka aktiivseid noori, kes on nõus asja vedama, et tekiks dialoog noorte endi vahel:

”Aktiivsed liidrid” (A-P-Talinn-N4)

”Hea dialoogi loomine noorte endi vahel” (A-P-Talinn-N2)

Sarnaselt noortega ootavad ka otsuselangetajad, et projektist saaks ühenduslüli ja diskussiooni soodustav mudel omavaheliseks suhtlemiseks:

„Ma loodan, et sellest saab hea mudel noorte ja poliitikute omavaheliseks suhtlemiseks.“ (I–P-Iirimaa-N1)

Poliitikute kõhklused ja kahtlused seoses HUWY projektiga ei erine suuresti noorte omadest. Nii nagu noored, on ka otsuselangetajate põhiliseks hirmuks see, et projektist ei saa pärast vestlust asja:

„Hirm on see, et see jääb vaid vestluseks ning mitte midagi ei juhtu.“ (I–P Iirimaa-N1)

„... või on see jälle lihtsalt üks vestlus.“ (I-P-Iirimaa-N2)

Ühest küljest nähakse ohuna ka seda, kuidas saavutada tõelist kaasatust, ilma, et üks väike grupp ei haaraks kesksel rollil ja säiliks avatus:

„Ma arvan, et kõige keerulisem praegu tundub see, kuidas saavutada tõelist kaasatust, mitte ainult mingil tasemel kaastust, kus väike grupp võtab kontrolli kogu agenda üle. Me peame tegema kõik, et see jääks avatuks ja ei institutsionaliseeruks.” (I –P- Iirimaa – M1)

Teisest küljest peetakse projekti komistuskiviks asjaolu, et noori inimesi ei kuulata ja pole kindel, et neid ka pärast projekti rakendumist rohkem kuulda võetakse:

„Ma arvan, et põhiline keerukus seisneb selles, et tihtipeale noori inimesi ei kuulata.“ (I-P-Iirimaa-N1)

Ja kui noorte ettepanekuid ka lõpuks kuulda võetakse, siis neid ilmselt ei kasutata:

„Et sellest saab järjekordne projekt, kus poliitikategijad ei kasuta noortepoolseid ettepanekuid või see on kõigest lühike projekt ja sellest ei tule edaspidi midagi.“ (I –P- Iirimaa – N1)

Poliitikaloojate ootused ja hirmud sarnanevad tegelikult üsna suurel määral noorte omadele. Peamiselt loodetakse projekti õnnestumist, mis loob sobiva põhja noortevaheliseks dialoogiks, millest edasi areneks poliitikaloojate ja noorte omavaheline diskussioon noortele olulistel teemadel. Ohuna näevad ka otsuselangetajad seda, et noori ei võeta kuulda ning kui ka ettepanekuid kuulatakse, ei võeta neid arvesse. Samuti nagu noored, on poliitikaloojadki HUWY osalusprojekti suhtes pisut skeptilised, et see on järjekordne lühike projekt, milles pikemas perspektiivis ei sünni midagi.

6. Järeldused ja diskussioon

Alljärgnevas peatükis on magistritöö teoreetilise ja empiirilise osa põhjal kokku võetud järeldused ning diskussioon, mis on esitatud uurimisküsimuste kaupa. Järgnevad praktilised soovitusel.

6.1. Millised hoiakud ja suhtumised on e-demokraatiasse – poliitilisse osalusse läbi internetikeskkonna?

Mitmed teoretikud väidavad, et hoolimata kõrge Interneti kasutamiskiivsusest on noorte poliitiline ning kodanikuaktiivsus üsna madal. Internetis aktiivselt tegutsevate noorte ilmne võõrandumine poliitikast on kerkinud akadeemiliste, poliitiliste ja avalike debattide fookusesse, samas on aga selle huvipuuduse mõistmine ning selgitamine äärmiselt keeruline. Ühest küljest nähakse, et noored on eemaldunud traditsioonilisest hääletamisest (Iyengar et al 2003) ning neid süüdistatakse lausa apoliitilisuses (Aydemir et al 2010: 171). Ka Macintosh et al (2003: 44) viitab varasematele uuringutele toetudes, et noorte seas levib ükskõiksus valitsuse ja poliitika suhtes. Kusjuures samal ajal on nad aga küllaltki rahulolematud nappide kaasalöömisvõimaluste pärast.

Samas tasub asja vaadata ka teise külje pealt – näiteks väidab Fenton (2010: 19), et noored ei pruugi olla vähem huvitatud poliitikast, kui eelnevad põlvkonnad, kuid traditsiooniline osalemine (valimisjaoskonnas käimine) ei ole noorte kultuuriruumis enam kohane. Fenton (2010: 31-32) märgib, et Internet on nihutanud poliitilisi huve ja lootusi uutele tasemetele, mis on piirideta ja globaalsed, ning on kohanenud internetis olemiseks. Ka Miegel et al (2010: 231) viitab noorte poliitilise paradigma nihkumisele, millest ei pruugi vanemad põlvkonnad aru saada ja seetõttu nad leiavadki, et noored ei ole poliitikasse kaasatud.

Varasematest empiirilistest andmetest (Rate Your Politician) selgus, et mitmetes suurtes tööstusriikides nagu Ameerika, Kanada ja Inglismaa valitseb demokraatia defitsiit. See võib olla suuresti tingitud sellest, milleni jõuti noorte poliitilise osalusel projekti Ungtval.se tulemuste analüüsimisel abil.

Saadud tulemustest nähtus, et noori kaasavad projektid ei saa olla enne edukad, kui vanema generatsiooni inimesed lõpetavad oma keelekasutuse ja vaadete pealesurumise. Just eelnevate põlvkondade poolt sunnitud käitumismustrid on need, mis noorte kaasamist ja osalemist pärsivad. Probleemide alged on selles, et vanemad põlvkonnad ei suuda identifitseerida uut tüüpi kaasatust, mis mõjub tänapäeva noortele. Seda põhjustab asjaolu, et kiputakse unustama, et 80ndatel sündinud noortepõlvkond on esimene, kes on üles kasvanud koos internetiga, mis tähendab seda, et nad mõtlevad ja väljendavad end interneti vahendusel. Miegel et al (2010: 231-246)

Suhtumine poliitilisse osalusse HUWY raames on ühest küljest positiivne – noored ootavad projekti õnnestumist, sisukate ideede koondumist ja seeläbi positiivsete praktikate tekkimist:

”Mõni noorte poolt pakutud idee realiseeruks nt. Seadusena ja seda saaks tuua positiivseks näiteks edasipidi.” (A-N-Tallinn-N5)

Kuna noorte keelekasutus ning sõnaseadmisoskus on niivõrd palju erinev poliitikas, seadusandluses ja poliitikute hulgas kasutatavast keelest, siis vajab see vahel ilmselt tõlkimist ja ümbersõnastamist. Nn paradigmaatilisele muutusele viitavad ka mitmed teoreetikud. Samas nähtub antud töö empiirilistest uurimistulemustest, et otsuselangetajad paistavad oma keelekasutuse poolest üsna noorte kultuuriruumi passivat:

”Innovaatilised ideed, millel noorte toetus” (A-P-Talinn-N1)

Teisest küljest aga ollakse kahtlevad. Nii noored kui ka otsuselangetajad kardavad, et sellest võib saada järjekordne ideede mull, mis mitte kusagile ei jõua:

”Et mitte midagi ei muutu. Et kõik see on lihtsalt järjekordne ideede mull ja ma kardan, et see jääbki ainult selliseks.” (I-N-Iirimaa-N1)

„Hirm on see, et see jääb vaid vestluseks ning mitte midagi ei juhtu.“ (I-P-Iirimaa -N1)

Skeptilisus on ilmselt tingitud varasematest sarnastest kogemustest, kus algus on paljulubav, aga välja tuleb nii nagu alati.

”Loodame ikka parimat, et ei kukuks välja nagu alati.” (A-N-Tallinn-N4)

Pigem ollakse HUWY projekti suhtes siiski positiivselt meelestatud, kuid jäädakse seejuures realistlikuks.

6.2. Millised on noorte peamised ootused seoses e-osalusega poliitikaloomes?

Held (1992) käsitleb demokraatiat kui kahepoolset protsessi, kus valitsus peab olema valmis andma inimestele võimaluse olla kodanik, kes aitab luua vajalikku väljundit. Ka Dahl (1989, Lepa et al 2004 kaudu) märgib, et demokraatia ei ole vaid ühepoolne protsess vaid kodanikud ning huvirühmad soovivad ka ise aktiivselt osaleda otsuste tegemises ning mõjutada õigusloomet.

Stewart (2003) märgib, et kodanike kaasamisel otsuste tegemisse ja õigusloomesse on üks olulisemaid tingimusi see, et kodanikelt lähtunud informatsioon ja ettepanekud ei tohi kaduda “musta auku”.

Kohalike poliitikaloojate tagasiside on osalemise soodustamiseks väga oluline motivaator, millele viitab ka Lepa et al (2004), kes märgib, et mistahes otsuste korral ootavad inimesed tagasisidet ja kui nad teavad, et eksisteerivad võimalused efektiivseks osalemiseks otsuste tegemises ja õigusloomes, siis usuvad nad palju tõenäolisemalt osaluse mõttekusse ja on ka ise altimad osalema.

Kahepoolse arutelu ning tagasiside olulisusele viitavad ka varasemate praktikate abil kogutud kogemused, kus muuhulgas viidatakse ka hästi läbimõeldud kommunikatsiooni olemasolu vajalikkusele:

- Oluline on konkreetne sisend-väljund-tulemus ning nende kommuniqueerimine
- Osalejatel (nii noortel kui ka poliitikaloojatel) peaks olema võimalus kommenteerida projekti ning avaldada oma ootusi ning kahtlusi, mis aitab kaasa infokogumisele.

- Oluline on jagada informatsiooni tulemuste kohta, et noored tunnetaksid, kui oluline on nende mõju osalemisel ja panusel
- Paremaks kaasamiseks ning efektiivse osaluse ülesehitamiseks on oluline kodanikukeskne lähenemine

Maksimaalsetel tingimustel demokraatias, mis on kaasav ning arutlev, peaks kodanikel olema tunne, et neil on võimalus end puudutavates asjades kaasa rääkida. Antudjuhul pakub HUWY projekt noortegruppidele sellist võimalust.

Kui täna toimub enamik internetipõhiseid kodanike kaasamisi ja diskussioone erinevates kesketes internetikeskkondades (nt. osale.ee), siis HUWY projektis osalejatele arutelude ja debattide toimumise koha kohta tingimusi ei seata (nt. võivad osalevad grupid kasutada oma lemmikfoorumit, isiklikke kodulehekülgi või blogisid, sotsiaalse võrgustike lehekülgi nagu Rate, Orkut või Facebook jne või arutada teemade üle koolis, kontoris, õhtusöögilaua). See tähendab, et ruum ja aeg kus poliitilisi arutelusid läbi viia ning austavat suhtumist kaaskodanikesse kuid kirglikku poliitikasse välja näidata on HUWY projektis noorte enda poolt valida. Siiski peavad nende lõplikud ideed kokku kogunema ühte kindlasse kohta, kus nn. otsusetegijatel on võimalik tagasisidet anda. Siin tuleb silmas pidada, et noorte ja poliitikutevaheline „ettepanek-hinnang“ stiilis suhtlemine ei pruugi alati kvalifitseeruda diskussiooniks ja tegelikult ollakse rahul ka ühekordse põhjendatud vastusel põhineva tagasisidega, mida HUWY siinkohal pakub.

Noorte ootused poliitikaloojatega suhtlemisel seisnevad eelkõige selles, et saada vastukaja oma ideedele ja ettepanekutele olenemata vastusest st. oodatakse ka konstruktiivset tagasisidestatust kehvale või sobimatule ideele:

”Minu ootused on seotud sellega, et noorte võimalused ei piiruks ainult arvamuste esitamisega, mis jäävad õhku rippuma vaid, et nad tegelikult ka saavad näha ja tunda, et nende ettepanekuid kuulatakse ning pannakse tähele. Et sellel kõigel on ka lõpptulemus.” (I-N-Iirimaa-M1)

”Nad võiksidki valida välja või noh, kui see on täielik jama, siis öelda, et me vaatasime noorte arvamused läbi, aga... noh põhjendama oma otsust.” (F-Tartu-N1)

Kuigi teooria ja varasem empiirika väidab, et oluline on kahepoolse diskussiooni olemasolu, siis kogutud empiirilised andmed viitavad pigem sellele, et esialgu oodatakse vaid tagasisidet sh. ka sobimatutele ettepanekutele. Siiski peab tagasiside noortele olema piisavalt konstruktiivne, põhjalik, õigeaegne ja piisavalt kiire.

Lisaks tagasisidele ootavad respondendid tegelikult ka ettepanekute kuulamist, nendega arvestamist ning reaalse mõju avaldamist poliitikale. Noored tahavad realselt näha, et nende ettepanekute abiga on poliitikas midagi muutunud:

„Ma siiralt loodan, et noorte inimeste hääl ja ettepanekud tõepoolest jõuavad poliitikasse ning avaldavad reaalselt mõju poliitilistele otsustele.“ (I-N-Iirimaa-N1)

“Suure osa ajast me muretseme, et sellised algatused, nagu HUWY on hea idee, kuid ei muutu projekti lõppedes realselt tegevusteks. Mispole noored muutuvad tagedaks ning kaotavad usu ja usalduse selliste algatuste vastu. Seega on ootus see, kui suudaksime näidata, et nende ideed jõuavad kusagile ja et asjadega millega nad on rahulolematud toimub poliitikas mingisugune pööre.” (I-N-Iirimaa-M1)

Noorte ootused seoses HUWYga on suured, kuid kindlasti ka põhjendatud ja tegelikult noorte kaasamiseks poliitikasse on tarvis vaid lubada (ja hiljem ka lubadus täita) poliitikaloojate arvamusi ja tagasisidet tehtud ettepanekutele, olgu need siis head või halvad. Samas on ka kõhkusi ja kahtlusi ning pisut skeptiliselt suhtutakse „järjekordsesse“ projekti varasemalt sarnaste projektide ebaõnnestumise tõttu.

6.3. Millised on noorte peamised kahtlused seoses e-osalusega poliitikaloomes?

Eelnevas peatükis on välja toodud noorte ootused seoses HUWY projektiga, mis on seotud otsuselangetajate tagasisidega esitatud ettepanekutele. Kui vaadata seda teisest

küljest siis tuleb nõustuda teoreetikutega, kelle sõnul osalemisel saab tihtipeale demotiveerivaks faktoriks asjaolu, et poliitikute ja otsusetegijate tagasiside on vähene või puudub üldse. Iyengar et al (2003) järgi on noored valimistest kõige rohkem eemal olev grupp suuresti tänu poliitikute ja parteide vähesele tähelepanule:

„Alati on oht, et inimestel on kiire ja vahel on lihtsam asju ignoreerida ja suhtuda noortesse tähtsusetult ning näha neid grupina, kes ei ole oluline.” (I-N-Iirimaa-M1)

„Olgem ausad. Mitte mingisugune jõud ei kohusta neid poliitikuid mitte mingit sellist asja nagu tõsiselt võtma, aga noh, mind reaalselt rakendusse panema, sest ikkagi lõppkokkuvõttes jääb nende otsustada see niiöelda tegevuskava...” (F-Tartu-M1)

Osalt on see seotud kindlasti sellega, et poliitikute põlvkond ei ole asu ühes ja samas paradigmas Internetiga koos üles kasvanud noortepõlvkonnaga ning omavaheline nn linkimine on keeruline. Raskendatud on see juba seetõttu, kuna noorte keelekasutus ning sõnaseadmisoskus on niivõrd erinev poliitikas, seadusandluses ja poliitikute hulgas kasutatavast keelest, siis vajab see vahel ilmselt tõlkimist ja ümbersõnastamist. See on omaette töö ja vaev, mida otsusetegijad pigem ette ei võtaks, kuid noorte kaasamise puhul on see hädavajalik. Kui sellega ei tegeleta, siis võib asi päädida sellega, et poliitik ei saa noore ideest aru:

„Noor on võimetu oma ideid arusaadavaks muutma, mistõttu see tehakse maha“ (A-N-Tallinn-N7)

Varasematele empiirilistele praktikatele toetudes on võimalik poliitikaloojate passiivsus lihtsasti aktiivsuseks pöörata:

- Osalejatel (nii noortel kui poliitikutel) peaks olema võimalus kommenteerida projekti ning avaldada oma ootusi ning kahtlusi, mis aitaks kaasa infokogumisele.
- Et jõuda noorteni on tarvis väga head koostööd erinevate organisatsioonide ja institutsioonide vahel.

- Koostöö partneritega peab olema sujuv
- Üleriigilise projekti toimimiseks on vajalik laiapõhjalist ja läbimõeldud kommunikatsiooni.

6.4. Poliitikute suhtumine ning nende ootused ja kahtlused seoses HUWYga

Seoses Interneti potentsiaaliga poliitiliselt mobiliseerida ja kaasata poliitiliselt vähe- või mitteaktiivseid grupe, on tekkinud küllaltki kõrged ootused. Molnàr (2007) järgi on laialdane osalus võimalik tänu Internetile, samal ajal võimaldab see rahva poolt valitud poliitikutel tutvuda nende huvidega, keda nad esindavad ning võimaldab otsuselangetamise protsessis ettepanekuid arvesse võtta. Rahvusvaheline projekt HUWY, mille keskmes on Interneti regulatsioon, loodavad poliitikaloogjad saada häid ettepanekuid noortelt internetikasutajatelt, kuidas seda kõige paremini reguleerida:

”Saada häid ideid ja arvamusi noortelt internetikasutajatelt” (A-P-Talinn-N1)

HUWY püüe läheneda noortele nendele omases kultuuriruumis ehk Internetis on samm lähemale noorte kaasamisele ning poliitikud loodavadki, et projekt kaasab neid, kes tavaliselt kaasatud ei ole (nt. noored, kes ei käi valimas):

„Ma loodan, et HUWY projekt kaasab inimesi, keda tavapäraselt ei kaasata poliitikategemise protsessi.” (I –P- Iirimaa – M1)

HUWY projektis näevad otsuselangetajad nii noorte omavahelise kui ka noorte ja poliitikutevahelise suhtlemise mudelit.

”Hea dialoogi loomine noorte endi vahel” (A-P-Talinn-N2)

„Ma loodan, et sellest saab hea mudel noorte ja poliitikute omavaheliseks suhtlemiseks.“ (I -P–Iirimaa-N1)

Dahlgren (2006) viitab oma artiklis kõnelusele/arutelule (*talk*), mis on demokraatia jaoks eluliselt oluline nii moraalselt kui ka funktsionaalselt. Looklev ja etteaimamatu kõne/arutelu võib tekitada lüli indiviidi ja poliitika vahel. „Segane jutuajamine“ on üks

osa ühiskonnast ja kui see hakkab võtma poliitilisi konnotatsioone ehk muutub mingis mõttes kodanlikuks, aktiveerib see avaliku sfääri. (Bohman 1996, Dahlgren 2006 kaudu)

Ka varasemad empiirilised uuringud (Ungtval.se) viitavad võimalusele viia väikesed diskussioonid ühiskonna laiematesse debattidesse.

6.5. Praktilised soovitused

Toetudes fookusgrupi intervjuule, ankeetküsitlusele ja intervjuudele, milles osalesid nii noored ning vähesel määral ka poliitikaloojad, võib öelda, et nii suured kui on ootused mistahes noorte poliitilist osalust soodustava (e-) projekti suhtes on seda ka kahtlused.

Ühest küljest ollakse õhinal ja loodetakse, et järjekordsest projektist saab ehk seekord ometi asja. Samas ollakse realistid ning osalt projekti suhtes ka kahtlustavad. Kõhklused põhinevad enamjaolt varasematele kogemustele ja praktikatele. Kuna inimestele jääb valikuliselt meelde pigem negatiivne, siis kumas ka respondentide arvamustest läbi kõhklev suhtumine HUWY projekti.

Mis puudutab teema edasist uurimist, siis soovitab käesoleva töö autor projekti realiseerudes kindlasti uurida spetsiaalselt Eesti noortegrupi jaoks loodud veebilehe sisu, mis hõlmab endas noorte ideid ja ettepanekuid ning poliitikutepoolset tagasisidet. Teine asi, mida tasuks autori arvates uurida on vahetu tagasiside noorterühmadesse kuuluvatelt noortelt ja poliitikutelt, kes projekti veebilehel aktiivselt erinevatel poliitilistel teemadel ettepanekuid teevad ning konstruktiivseid vastuseid annavad.

Küsimus, mida edasiseks uurimiseks püstitada võiks olla: Kas ja mil määral on internetikeskkonnas tekkinud noorte konstruktiivse poliitilise diskussiooni tulemil võimalik jõuda poliitiliste otsustajateni ja edasi ideede realiseerumiseni?

Kokkuvõte

Käesoleva magistritöö eesmärk on uurida seda, millised on noorte ootused HUWY vahendusel poliitikaloomes osalemiseks.

Töö teoreetilises osas andis autor ülevaate lähtekohtadest ning selgitas olulisi seotud mõisteid ning definitsioone. Põhjalikumalt olid vaatluse all demokraatia, osalus- ning digitaalne demokraatia, osalus, pseudoosalus ning infoühiskond, fookusega noortel. Esitatud teoreetiline raamistik aitas paremini mõista käesoleva tööga seotud ning empiiriliste lähtekohtade peatükis täpsemalt lahti selgitatud rahvusvahelise noorte osalusprojekti HUWY konteksti ning võimalusi noorte osaluse suurendamiseks poliitilistes protsessides.

Teoreetilisele osale järgnenud empiiriliste lähtekohtade peatükis kirjeldas autor täpsemalt rahvusvahelist noorte e-osalusprojekti HUWY ning tõi välja sarnased varasemad praktikad Euroopas.

Töö empiirilises osas otsis autor vastuseid järgnevatele küsimustele:

- Millised hoiakud ja suhtumised on e-demokraatiasse – poliitilisse osalusse läbi internetikeskkonna?
- Millised on noorte peamised ootused seoses e-osalusega poliitikaloomes?
- Millised on noorte peamised kahtlused seoses e-osalusega poliitikaloomes?

Empiiriliste tulemuste saamiseks on kasutatud fookusgrupi intervjuud, mini-intervjuud ning väikese valimiga ankeetküsitlust, mille abil kogutud tulemuste põhjal uuris autor nii noorte kui ka poliitikaloojate peamisi ootusi ning kahtlusi seoses poliitikaloomes e-osalusega HUWY näitel.

Hoolimata kõrge internetikasutamise aktiivsusest noorte seas on nende kodaniku- ja poliitiline aktiivsus väga madal, mis on tekitanud akadeemilistes, poliitilistes ning avalikkuses debatte noorte poliitikast võõrandumise põhjuste leidmiseks. Samas väidavad osad teoreetikud, et noored ei pruugi olla vähem huvitatud poliitikast, kui eelnevad

põlvkonnad, kuid traditsiooniline osalemine (valimisjaoskonnas käimine) ei ole noorte kultuuriruumis enam kohane. Otsuselangetajatel tuleb leida uued lähenemisviisid noorte kaasamiseks poliitikasse – näiteks noorte keele- ja kultuuriruumi kasutamine nendega suhtlemisel ning peale ei tohiks sundida klassikalisi poliitikas osalemise viise (nt. valimas käimine).

Noored, kes näevad ühe projekti ohuna asjaolu, et poliitikud ei tule asjaga kaasa, saab varasematele parimatele praktikatele toetudes lahendada, kui kaasata erinevaid partnereid ja otsuselangetajaid aktiivselt protsessi.

Kuigi teoreetikud rõhuvad kahepoolse diskussiooni olulisusele poliitikute ja kodanike vahel, siis HUWY projekt pakub pigem „ettepanek-vastus“ stiilis tagasisidestatud kommunikatsiooni, mis ei pruugi alati diskussiooniga päädida. Põhilised noortepoolsed ootused HUWY projektile ning otsuselangetajatele on seotud poliitikaloojate konstruktiivse tagasisidega mistahes olukorras – on tegemist hea, keskpärase või sobimatu ideega. Samuti soovitakse lisaks tagasisidele ka näha, et tehtud ettepanekuid ka arvesse võetakse.

HUWY projekti realiseerudes võiks autori arvates kindlasti uurida spetsiaalselt Eesti noortegrupi jaoks loodud veebilehe sisu, mis hõlmab endas noorte ettepanekuid ning poliitikute vastuseid neile. Teine asi, mida tasuks autori arvates uurida, on vahetu tagasiside noorterühmadesse kuuluvatelt noortelt ja poliitikutelt, kes projekti veebilehel aktiivselt erinevatel poliitilistel teemadel ettepanekuid teevad ning konstruktiivseid vastuseid annavad.

Küsimus, mida edasiseks uurimiseks püstitada võiks olla: Kas ja mil määral on internetikeskkonnas tekkinud noorte konstruktiivse poliitilise diskussiooni tulemil võimalik jõuda poliitiliste otsustajateni ja edasi ideede realiseerumiseni?

Summary

Expectations of Young People for Participating in Policy-Making through the Mediation of the HUWY Project

The objective of the present master's thesis is to examine which the expectations of young people are for participating in policy-making through the mediation of HUWY.

In the theoretical part of the thesis, the author presented an overview of the bases and explained important relevant terms and definitions. Democracy, participatory democracy and digital democracy, as well as participation, pseudo-participation and information society were examined in greater detail, focussing on young people. The presented theoretical framework helped better understand the context of the international youth participation project HUWY, which is connected with the present thesis and which is explained in a more detailed manner in the chapter of empirical bases, as well as the possibilities for increasing youth participation in political processes.

In the chapter of empirical bases following the theoretical part, the author described the international youth e-participation project HUWY in greater detail and set forth similar earlier practices in Europe.

In the empirical part of the thesis, the author sought answers to the following questions:

- Which are attitudes and views towards e-democracy – political participation through the Internet?
- Which are the main expectations of young people for e-participation in policy-making?
- Which are the main doubts of young people in connection with e-participation in policy-making?

In order to obtain empirical results, the author used focus group interview, mini interview and questionnaire with a small sample, which helped to collect results providing the author with a basis for examining the main expectations and doubts of both young people

and policy-makers in connection with e-participation in policy-making on the example of HUWY.

Despite the fact that young people are highly active in using the Internet, citizen and political activity is very low among them, and this has given rise to academic, political and public debates for finding the reasons why young people are alienating from politics. However, some theoreticians claim that young people may not be less interested in politics than the previous generations have been, but traditional participation (going to polling divisions) is no longer appropriate in the cultural space of young people. Decision-makers must find new approaches for involving young people in politics – for instance, using the language and cultural room of young people upon communicating with them, and classical ways of participating in politics (e.g. going to polling divisions) should not be forced.

The problem of young people, who regard the fact that politicians do not join in as one of the threats to the project, can be resolved basing on the best prior practices if various partners and decision-makers are actively involved in the process.

Although theoreticians lay stress on the importance of mutual discussion between politicians and citizens, what the HUWY project offers is communication with feedback in the style “suggestion-response”, which may not always lead to a discussion. The main expectations of young people for the HUWY project and for the decision-makers are connected with constructive feedback from policy-makers in any situation – regardless if the idea is a good, mediocre or unsuitable one. In addition to feedback, they also want to see made suggestions being taken into consideration.

Upon the realization of the HUWY project, what should definitely be examined according to the author are the contents of the website created especially for the Estonian youth group, which involves suggestions from young people and politicians’ responses to the suggestions. Another matter that the author considers worth examining is direct feedback from the young people belonging to youth groups and from the politicians, who actively make suggestions on various political topics and give constructive answers on the project website.

One question to raise for further examination could be whether and to what extent is it possible to reach policy-makers and further on the realization of ideas as a result of a constructive political discussion of young people which has been created in the Internet?

Kasutatud kirjandus

1. Almond et al. (1996). „Comparative politics: A Theoretical Framework.“ New York: Harper Collins
2. Arnstein, Sherry R. (1969). A Ladder of Citizen Participation. <http://lithgow-schmidt.dk/sherry-arnstein/ladder-of-citizen-participation.html#download>, jaanuar 2009
3. Aydemir, T.A. & B.S. Apak (2010) Young Political E-partners of Turkey. Olsson et al. (toim) *Young People ICTs and Democracy* Göteborg: Nordicom (171-193)
4. Berg, Bruce L. (1989) *Qualitative research methods for the social sciences*. Ch 2. Allyn & Bacon
5. Birch, A. H. (1993). *The Concepts and Theories of Modern Democracy*. London: Routledge.
6. Carpentier, N. (2007a). Participation, Access and Interaction: Changing Perspectives. Nightingale, V. & Dwyer, T (toim). *New Media Worlds: Challenges for Convergence*. Oxford: Oxford University Press, 214 – 230.
7. Carpentier, N. (2007b). Theoretical Frameworks for Participatory Media. Carpentier et al (toim). „*Media Technologies and Democracy in an Enlarged Europe*“ Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus, 171-183
8. Castells, M (1996) *The Information Age: Economy, Society and Culture*. The Rise of the Network Society. Volume 1, Oxford: Blackwell Publishers
9. Coleman, S. (2001). „*Was there an online public dialogue?*“, Coleman (toim). „*Cyber Space Odyssey*“, The Hansard Society.
10. Dahl, R. (1989). *Democracy and its critics*. London: Yale University Press.
11. Dahlberg, L. (2001) Democracy via Cyberspace: Mapping the Rhetoric's and Practices of Three Prominent Camps - *New Media Society* 2001; 3; 157-177
12. Dahlgren, P (2006) Civic Participation and practices: Beyond deliberative democracy. Carpentier et al (toim). „*Researching Media Democracy and participation*“ Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus, 23-33.
13. Eckstein, H. (1990) *Stabiilse demokraatia teooria*. Tallinn: Valgus.
14. Euroopa Komisjon; Algatusse i2010 kuuluva e-valitsuse tegevuskava: Euroopa e-valitsuse loomise kiirendamine ühiseks hüvanguks, 2006-2010, (25.04.2006) Brüssel <http://eur->

lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0173:FIN:ET:DOC
(vaadatud: 28. detsember 2009)

15. Euroopa Liidu e-praktikate andmebaas [epractice.eu](http://www.epractice.eu);
<http://www.epractice.eu/en/home> (kõik lingid vaadatud 12.05.2010)
 - a. E-Generation Austria <http://www.epractice.eu/en/node/277126>
 - b. eParticipation procedure for young citizen in Austria
<http://www.epractice.eu/en/cases/mitmachen>
 - c. www.jugend2help.gv.at - its your life - its your government
<http://www.epractice.eu/en/cases/jugend2help>
 - d. Rate Your Politician <http://www.epractice.eu/en/cases/rateyourpolitician>
16. Fenton, N. (2010) Re-imagining Democracy. New Media, Young People, participation and Politics. Olsson et al. (toim) *Young People ICTs and Democracy* Göteborg: Nordicom (19-35)
17. Fuchs, C. (2008) Internet and Society. Social Theory in the information age. New York: Routledge
18. Grudens-Schuck, N. & B.L. Allen & K. Larson (2004) *Focus Group Fundamentals*. Departments of Agricultural Education and Studies and Sociology. Iowa: Iowa State University.
19. Hansoo, S. (2009) Kodanikeühenduste osalus infoühiskonnas. Bakalaureuse töö. Tartu Ülikool, Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni Instituut.
20. Held, D. (1992) Democracy: from city-states to a cosmopolitan order? Political studies XL, Special Issue: 10-39.
21. HUWY internetilehekülg, <http://www.huwy.eu/ee/> (vaadatud: 16. aprill 2010)
22. Iyengar, S. & S. Jackman (2003) Technology and Politics: Incentives for Youth Participation. presentation at the International Conference on Civic Education Research, New Orleans, November 16-18
23. Krueger, R. A., ja M. A. Casey (2000). *Focus groups: A Practical Guide for Applied Research* (3rd edition) Thousand Oaks, Calif.: Sage.
24. Lagerspetz, M.(2000). „Kodanikeühiskonna rollid tänases Eestis“ Riigikogu toimetised 2.
<http://www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=11664&highlight=Lagerspetz&op=archive2> (vaadatud: 27. veebruar 2010)

25. Lepa, R., E. Illing, A. Kasemets, Ü. Lepp, E. Kallaste (2004). Kaasamine otsuste tegemise protsessi. Tallinn: Praxis.
26. Livingstone, S. (2007). The Challenge of Engaging Youth Online. Contrasting Producers' and Teenagers' Interpretations of Websites. *European Journal of Communication*, 22, 2, pp. 165 –184.
27. Macintosh, A. (2004) *Characterizing e-participation in policy-making*. In Proceedings of the Thirty-Seventh Annual Hawaii International Conference on System Sciences (HICSS-37)
28. Macintosh, A. & E. Robson & E. Smith & A. Whyte (2003). Electronic Democracy and Young People. *Social Science Computer Review*, 21, 1, pp. 43–54.
29. May, T. (1995). *Social Research. Issues, Methods and Process*. Buckingham. Open University Press
30. McQuail, D. (2003). *McQuaili massikommunikatsiooni teooria*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus
31. Miegel, F. & T. Olsson (2010) Invited but ignored. Olsson et al. (toim) *Young People ICTs and Democracy* Göteborg: Nordicom (231-246)
32. Molnàr, S. (2007) eGovernment in the European Union. Network for Teaching Information Society, NETIS, 2006-2008
33. Molnàr, S., B. Kollányi, L. Székely (2007). Social networks and the network society. Network for Teaching Information Society, NETIS, 2006-2008
34. Norris, P. (2001) Political Communications and Democratic Politics, in: *Political communications transformed: from Morrison to Mandelson*, J. Bartle and D. Griffiths, eds, Palgrave, Basingstoke.
35. OECD (2001) *Citizens as Partners: Information, Consultation and Public Participation in Policy-Making*,. A report. Paris: OECD
36. Pintér, R. (2007) Towards getting to know information society. Network for Teaching Information Society, NETIS, 2006-2008
37. PUMA (2001) „*Engaging Citizens in Policy-making: Information, Consultation and Public Participation*.“ PUMA Policy Brief 10, July. Paris: OECD
38. Toots, A. (2005), „Demokraatia mudelid ja kodanikuõpetus üldhariduses: puuduva lüli otsinguil“ Riigikogu toimetised 12 <http://www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=11131&highlight=ANU,TOOTS&op=archive2> (vaadatud: 23. aprill 2010)

39. Seale, C. (1998). *Researching Society and Culture*. Ch 16. London: SAGE Publications Inc.
40. Servaes, J., *Communication for development. One world, multiple cultures*, Cresskill, New Jersey, Hampton Press, 1999
41. Stewart, J. (2000) „*Citizen Involvement: Opportunities and Obstacles*“, Memorandum
<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm199900/cmselect/cmpubadm/79/91130a02.htm> (vaadatud: 23. aprill 2010)
42. Quintelier, E. & S. Vissers. (2008). The Effect of Internet Use on Political Participation: An Analysis of Survey Results for 16-Year-Olds in Belgium. *Social Science Computer Review*, 26, 4, pp. 411–427.
43. Vabariigi Valitsuse Kommunikatsioonibüroo. Kaasamise hea tava.
<http://www.valitsus.ee/?id=5034> (vaadatud: 11.mai 2010)
44. Van Dijk, T. (2005) *Ideoloogia. Multidistsiplinaarne käsitus*, Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus
45. Verba, S. Norman H. Nie ja Jae-on Kim (1978). *Participation and Political Equality. A Seven-Nation Comparison*. London: The University of Chicago Press
46. Verba, S. (1961), *Small groups and political behaviour*, Princeton: Princeton University Press
47. Vihalemm, T. (2010). Fookusgrupp. Loengukonspekt.
<http://www.jrnl.ut.ee/triin/Fookusgrupp/loengumaterjal/> (Vaadatud: 15.märts 2010)
48. Vihalemm, T. (2008). Süvaintervjuu. Loengukonspekt.
49. Webster, F. (2002) *Theories on Information Society*. London: Routledge
<http://www.questia.com/PM.qst?a=o&d=108165031> (Vaadatud 28. aprill 2010)
50. Vromen, A. (2007). Australian young people's participatory practices and internet use. *Information, Communication & Society*, 10, 1, pp. 48–68

Lisad

Lisa 1 – Fookusgrupi kava

HuWY fookusgrupi küsimused/pidepunktid:

14. aprill 2009

- Mida internetiregulatsioon tähendab?
- Abistatud meenutamine: mis te nendest asjadest arvate? (põhivaldkondade kaupa)
- Teemade pingereastamine gruppides (2 või 3 kaupa)
 - Paberil protokoll
 - Millest te tahaksite selles kontekstis rääkida?
- Kes võiksid olla Eestis antud teemadel arvamusiidrid?
- Tahaksite lugeda nende arvamusi?
- Mis paneks neid sellel teemal midagi arvama?
 - Millist reklaami ootaksite?
- Kuhu te oma arvamuse kirja paneksite?
- Mis motiveeriks midagi arvama? Missugused auhinnad motiveeriks?
- Kuidas eelistaksite projekti kohta infot saada?
- Kas postitaksite ise näiteks oma blogisse või orkutisse? Kas projekt on piisavalt atraktiivne, et seda oma sõpradele edasi saata?
- Projektile nimede valimine (üksinda ning aja olemasolul ka selgitada)
- Veebisaidi ülesehitus/kujundus
 - Mis peaks seal kindlasti olema?
 - Millises stiilis see peaks olema? Pigem vaba? Või just tõsine?

Lisa 2 - Intervjuu küsimustik

1. What are your hopes and expectations regarding the HUWY-project? – Millised on Teie ootused seoses HUWY projektiga?
2. What are your biggest fears? – Millised on Teie suurimad hirmud?

Lisa 3 – Ankeetküsimustik

HUWY projekti ootuste küsimustik

Tere!

Palun täida ära see väike küsimustik, mille eesmärgiks on saada teada, millised ootused on projekti potentsiaalsetel osalistel „HUWY veebilehed noorte osaluseks“ suhtes.

Mis sa arvad, mil määral suudab projekt täita järgmisi ülesandeid	Kindlasti	Mingil määral	Võib-olla	Vähesel määral	Üldse mitte
Panna noori interneti regulatsiooni üle kaasa mõtleva					
Panna noori interneti regulatsiooni üle kaasa rääkima					
Panna asjatundjaid noorte ideid ära kuulama					
Panna asjatundjaid noorte ideedele sisukat tagasisidet andma					
Luuu uusi võimalusi noorteosaluseks internetis					

Millised on sinu ootused projekti suhtes?

Mille poolest sinu arvates võiks see projekt olla parim omataoliste seas?

Mis sa arvad, mis on projekti suurimad ohud	Kindlasti	Mingil määral	Võib-olla	Vähesel määral	Üldse mitte
Noored ei tule projektiga kaasa					
Asjatundjad ja otsustajad ei tule projektiga kaasa					
Pakutavad ideed on sisutühjad					
Pakutavad ideed on ebarealistlikud ja teostamatud					
Asjatundjad ei saa kasulikku infot					
Asjatundjate tagasiside on pealiskaudne					
Mõni muu oht (milline)					

Mida saaks projekti vedajad teha, et projekt kindlasti õnnestuks?

Kuidas plaanid ise projektist osa võtta:

- ... Kavatsen asjatundjana tagasisidet anda
- ... Kavatsen noorterühma juhtida ja ideid sisestada
- ... Kavatsen osaleda noorterühma arutelus
- ... Kavatsen lihtsalt vaadata, mis ideed sünnivad
- ... Tegelikult ei kavatsegi osaleda

Olen mees / naine ja aastat vana

Oskad sa meile veel midagi soovitada?

AITÄH!

Lisa 4 – Transkriptsioonid

Intervjuud

- **Mr Martin Lacey, Young Scot**

Interviewer: The main question is: what are your and Young Scot's expectations regarding the HUWY-project? What are your hopes?

Mr. Lacey: Hopes would be that young people not only get a chance to air their opinions but they actually get a chance to see their opinions are listened to, that someone actually is paying attention, that there is an end product to this. A lot of the time we worry that initiatives like this, although they have a good heart, it's a good idea, but it doesn't turn into action at the end of it, and they get frustrated and they start to lose trust in these initiatives later on. So if we can get them to show, to see their words and actions lead to something, . . . ??? ? to make them confident.

Interviewer: Okay, and what would be the example to show that their voices have been heard?

Mr. Lacey: Something like a policy being over-turned, that they are unhappy with. Certainly things to do with downloading - are very much in the news at the moment. In Britain they are talking about banning anyone that's illegally downloaded anything, and that is something the young people are very upset about, obviously. So to have that sort of legislation thrown out because of what young people have said..

Interviewer: Okay... don't you think that the fact that HUWY project is actually quite short one, it wouldn't have such outcomes at the end?

Mr. Lacey: Well, I mean, time length, is, there is a lot you can do in that time - from our experience, we would say in the year and a bit, or two years, there is a lot you can do, with the number of people involved, we would hope that something concrete came out of it.

Interviewer: Or at least something that would lead to it?

Mr. Lacey: Yeah you know if it doesn't happen in the next few years, then something, it builds towards something else.

Interviewer: Ok, grand, what are your biggest fears?

Mr. Lacey: That no one will want to get involved - but I don't really believe that would happen. Our experience is that young people love getting involved in this stuff...

Interviewer: And love to have their voice heard?

Mr. Lacey: Absolutely yes of course.

Interviewer: And any other fears?

Mr. Lacey: No it seems like such a great idea, at the moment I'm not afraid of anything about it. It's just going to be fantastic.

Interviewer: In the presentation the youth said that might there be a possibility that policy makers wouldn't give feedback or etc...

Mr. Lacey: Yeah I mean of course there is always that danger, these people are very busy, and sometimes it's easy to ignore or marginalise young people, they are seen as the group that sometimes don't matter, of course that's not true, their opinions are just as valid as anyone else's. So we would obviously urge policymakers to pay attention to what is HUWY doing and what comes out of this.

Interviewer: Ok, brilliant. Thanks a lot.

- **Miss Anna-Lena Alfter, Jugendpresse Deutschland**

Interviewer: Basically my main question is... You got to know a bit of HUWY today and Ralf spoke about it with you earlier. What are your main hopes for HUWY?

Miss Alfter: I really hope that the voice of the young people really affect politics, so really have an impact on political decisions, because so far I think that young people have good opinions and we as The Youth Press organization write really good articles and views of it, but it's just from writing about it and having these opinions about it to real political action and I think this project, HUWY project might be really taking young people, young organizations really into discussion.

Interviewer: And why do you think HUWY might do that or why do you think this time it can work?

Miss Alfter: I don't know, I don't know it's maybe I think that internet is the right medium to spread message and I think that now maybe we are on the point that it might work, because it's connected through the internet.

Interviewer: Okey, and what outcomes should the HUWY project have for you to be successful?

Miss Alfter: Hm...*Silence.*

Interviewer: Like you say you want young people's voice heard, but how would you measure if it was heard or if it was successful? (*due to the starting of one workgroup we needed to move a bit*)

Miss Alfter: Yeah, that's a good question actually. I don't really know what the success measure... yeah maybe when there's an actual conversation between the actual politicians and the young people on the internet and when the politicians take this into consideration for the next step and for their next strategies. I think that this might really have the big success.

Interviewer: Okay...

Miss Alfter: And maybe I was also thinking that when we would address young politicians then this might be like a double win-win situation, because there are, for example Germany there are people in the parliament that are only 20 and 23 and they are still politicians and they have great influence, so maybe this can be a good...

Again some hassle with the fact that the WS had started.

Interviewer: I only have one more question left anyway, we can stay here... What are your main fears? What can go wrong? What might be the difficulties?

Miss Alfter: That nothing changes.

Interviewer: That nothing changes?

Miss Alfter: Yeah, that it's all just this big balloon of ideas and it's bubble and I'm really afraid that it only stays a bubble, good thoughts and lot of people would say that HUWY should be more active and they discuss until..

Interviewer: And how do you think this could be avoided?

Miss Alfter: This is I think that's on the politicians. I think that part of the politicians who bring the work and the discussion into the parliament, so it has to be brought into the parliament and also into the national parliament first and then brought to EU level, but I think it really depend on the choice of the politicians.

Interviewer: Ok... What do you think of the model we're trying to use, this distributed discussion model. Is that a good choice or?

Miss Alfter: I think it's a good choice, I think it might be working, it depends on the people discussing of course. And I think that to the focus and some topics it is good and to the discussion in the internet I think this is really the best way to connect the young people.

Interviewer: Okay, grand, thanks a lot.

- **Miss Alicia Hardy, YouthNet**

Interviewer: What are your personal or institutional hopes regarding the HUWY project?

Miss Hardy: I think that we hope that it will provide a model that to get a good interaction between young people and policy makers. The part of my role is to talk to policy makers whether they have new plans or ideas and often we use our own experiences working with young people, which is good, but i think the main challenge is that quite often the young people are not listened to. One example is we took a group of young people to parliament in London for a meeting and it was a really good opportunity for young people to be part of policy and to be part of the political world. But they actually left the meeting really frustrated, because they felt the minister wasn't listening to them and she wasn't... even though they were asking her questions, they didn't feel like she would take any action. It's whether action happens or it's just a conversation.

Interviewer: So in general you hope that the distributed discussion model HUWY uses will eventually help to see what young people want and help policy makers to really give feedback?

Miss Hardy: Yes. I'm not sure I fully understood what distributed discussion model really means, but it seemed good.

Interviewer: It means that people can have their discussions where ever they want and we don't have specific forums or something else, etc. What are your fears regarding the project?

Miss Hardy: I guess one fear is that it's a conversation but nothing happens.

Interviewer: Anything else?

Miss Hardy: Amm...

Interviewer: And it would turn out to be another project, where you have a say, but policy makers won't say anything?

Miss Hardy: So that policy makers don't use it or it's just a short project and nothing goes on from there.

Interviewer: Ok... Grand. Thank you very much.

- **Mrs Morag Gemmell, North Ayrshire Council**

Interviewer: What are your main hopes regarding the HUWY project?

Mrs Gemmell: I think . . . I didn't know anything about it until I came along today, and I think what we would be hoping to do is get our Youth Councils Executive Group, as a member for north Ayrshire, to go on it and share the opinions and possibly bring it to the Youth Council. Our Youth Council is made up of representation from young people, ????, disabled groups, every kind and type of young person in North Ayrshire, so we would be getting the views of all young people in north Ayrshire, and I think that would be the way we would take it forward, to try to encourage them and the Executive would send forward their messages and go on and interact.

Interviewer: Ok, so just to go and say their say about these issues?

Mrs Gemmell: Yeah.

Interviewer: Grand. Something else? Like what else do you hope to gain from the project?

Mrs Gemmell: I think I have gained something already; I've met loads of people from different areas, from different countries, which has been really interesting. I love the fact, the international aspect of it, even just coming today networking, I've gained a lot just from that. So I think it can only be really positive.

Interviewer: Okay.

Mrs Gemmell: I think the training that young scot will help deliver, I will certainly take part in that as well.

Interviewer: What are your main fears?

Mrs Gemmell: I don't know if I have any just now, cause I'm a very positive person, I feel as I might not have/get job in a few months, apart from that no!

Interviewer: Apart from the fact that you didn't know anything about the project beforehand, today when you heard about the model we're trying to implement, the discussion model, the distributed discussion model, do you think that it's helpful for the groups you're talking about to get involved or would something else work much better?

Mrs Gemmell: Yes. I think it's really good. I think having seen the website you used to show it - I felt maybe it could have maybe been a bit youth friendlier - you know almost like if you took the Young Scot which is really, their designs on their website are very edgy, very youth, very engaging. . . possibly the website might just lack that a wee bit...

Interviewer: Ok, since we're still working on the website still, so all the ideas are actually welcome. Do you think it's too?

Mrs Gemmell: My daughter does all our website designs and things like that, its maybe its just a bit bland.

The daughter steps into the conversation: I think different pages are a bit wordy, at a first glance at it, like chunks of text, its very awkward for young people. I think if its for young people you want to look at it I would reduce you're text on the front page and .just use avatars and stuff, or what are those things called, the clouds, I liked the clouds, the tags, I think young people absolutely love them, I think using something like that with key words, they will see what they want and can just click into it.

Interviewer: Ok, thanks a lot, I'll put down your name.

- **Mr Gordon Dick, Nominet**

Interviewer: My questions are really straightforward. What are your hopes as kind of policy maker in these areas of HUWY project?

Mr Dick: I think it would be very useful to find ways to how kids see it what we could really make use of. We're currently looking at our processes anyway and to revise them and to make our systems more bottoms up. We as an organization have developed where our policy has actually been community based process, the difference being that this has always been internet industry community based. The fact now is that the internet industry is not anymore the only player in internet industry. We're trying to widen that to really get the engagement of people outside. And this is what I'm looking for..

Interviewer: And that is the thing you think HUWY will give to you?

Mr Dick: Um, in some ways it's seeing the methods that they can bring forward and show to work so that we can be involved in terms of using that project as that and using some of the ideas, because from that it should end up that policy makers of today it turns out to be a talk-down process, it ends up with your and UK government top-down process on internet governance, then you've ended up with a system that's not never going to adopt at the rate it needs to, because the internet industry moves so fast compared to historical policies I would say. And policy makers in a top-down process can't keep up, cause they only become aware of the issues after it has hit the population, whereas... If actually we keep the bottom-up stakeholder approach to make sure it's expanded to not just the internet industry, then everybody can be actually involved in making of that policy and it's not dictated in a way it's not gonna work.

Interviewer: So you're hoping, just really straightforward ideas that you can move forward with and in addition to that the distributed model that getting the ideas from various people and various groups and just implementing feedback. But concerning the HUWY project, what are your main fears?

Mr Dick: Fears...mmm...

Interviewer: Or what do you think wouldn't work or what may become the biggest difficulties?

Mr Dick: I think the biggest difficulty is , when I'm looking at right now is actually the time to get adjust the real engagement not just a level of engagement where slight group will take a control in agendas in it... If you end up in a system that crasher (?) groups see that they could use that way to get their way in the policy process then the policy process will be perfect at that end and we need to make sure that it remains open and not institutionalized.

Interviewer: So you are hoping in a way that HUWY project will engage people who would normally not be engaged in policy making processes.

Mr Dick: Yeah. Yes.

Interviewer: Okay, thank you a lot.

Fookusgrupp

Intervjuerija 1: Tere kõigile, mina olen Pille ja tahaks teiega läbi viia ühte väikest vestlusringi. Ja sellest vestlusringi teemast jõuame siin rääkida ühte ja teist nurka pidi. Aga lisaks sellele, et me ei pane teie videosid Youtube'i. Teid kasutatakse ainult eesnime pidi või neistki saavad ainult N, Y 19 ja et te olete Tartust ja et te olete poiss või tüdruk. Et umbes selliselt kasutatakse neid andmeid ja need andmed lähevad siis sisendiks ühte europrojekti, mFida me oleme läbi viimas ja selle europrojekti eesmärk on iseenesest hästi õilis – suurendada noorte aktiivset osalust poliitikas. Aga selleks, et suurendada noorte osalust, selleks tuleb kõigepealt noortelt uurida, et kas ja kuidas ja mil viisil või kas üldse nad on osalusest huvitatud ja mida nende arvates tuleks teha. Aga selleks, et need teemad ei oleks väga hajusad, on projekti raames välja mõeldud seda, et misasi võiks noorte jaoks olla tähtis piisavalt – et mille kaudu nad osaleda tahaksid. Ja selleks me oleme välja mõelnud, et üks tänapäeval tähtsamaid asju võiks olla internet, lisaks kõigile tavapärastele asjadele nagu pere ja kodu ja raha ja armastus ja kõik need muud asjad. Aga et internet võiks olla üks neist tähtsatest asjadest. Ja internetist ja interneti reguleerimisest me siis hakkakski rääkima.

Intervjuerija 1: Aga üks väike korralduslik palve on veel see, et rääkide ükskhaaval, et te juttu oleks pärast võimalik ka maha kirjutada ja loomulikult kui teil on... idee on siis selles, et ma loodan, et üksteise kommentaarid-sõnavõttud tekitavad ka teistes mõtteid, mida tahaks pärast jagada nii, et selles suhtes läbisegi rääkimine on täiesti okei.

Intervjuerija 1: Aga kõigepealt olekski selline küsimus, et mida internetiregulatsioon teie jaoks tähendab?

P1: Ketserlus

Intervjuerija 1: Ketserlus? Miks?

P1: lisaks nagu praktilistele kaalutlustele, on tegemist põhiliselt noh, põhimõtteliselt tuuleveskiga võitlemisega nii ehk naa saavad olema, sellistel asjadel on tavaliselt väga negatiivsed tagajärjed, sellepärast, et alustatakse alati vales otsast. Tegelikult surutakse maha neid, kellega polnd probleemi, sellepärast et tegelike probleemidega võitlemine käib alati üle jõu.

Intervjuerija 1: Aga millised oleks need näited, mille kaudu seda internetiregulatsiooni...

P1: Minu seisukoht on see näiteks, et alati on võimalik kuhugi internetiurkasse pugeda. Ütleme äärmusrühmitustel või ütleme sellistel ebameeldivatel elementidel. Aga alati hakatakse piirama mingit sellist avalikku suurt portaali, kus on suur liiklus niiöelda või nende kommentaariume või nii öelda neid peldikuseinu. Ja see tegelikult piirab masside sõnavabadust, aga jätab kõik need niiöelda tegelikke probleeme tekitavad elemendid sinna sellesse internetiruumi. Ja põhimõtteliselt on tegemist tollel juhul täiesti mõttetu ja täiesti põhjendamatu tegevusega.

Intervjuerija 1: Okei, internetiregulatsioon sinu jaoks on esimese hooga siukene sõnavabaduse piiramine või selline... Mis teiste jaoks internetiregulatsioon on?

T1: Mõttetu üritus.

Intervjuerija 1: Ikka see, et mõttetu üritus?

T1: No selles suhtes et... kuskil artiklis võrreldi blogi kirjutamist sellega, et trükikunst leiutati, et siis võidi trükkida, mida taheti 15. sajandil, alates sellest ajast. Siis tekkis ka hästi palju selliseid kontrollimatuid ja niiöelda põrandaaluseid... no näiteks luterlikud ideed said liikvele. Et nüüd on tänapäeval see, et on internet ja enam ei suudeta ka kontrollida. Et noh... selline reguleerimine, et alati on kuskil mingi põrandaalune mingi värk.

Intervjueriija 1: Aga reguleerimine tähendab siis enne kõike piiramist?

T1: Jah.

Intervjueriija 1: Teised?

P5: No eks see on raamidesse surumine, et siin pole küsimust minu arust. Et noh ütleme, et Hiina näiteks teeb neid oma, et blokeerib igasugused saidid ära ja noh need sellises mastaabis saab juba teatud inimestest teatud info eemale hoida, aga nagu siin vabas läänes on see nagu suht võimatu. Et eks seal Hiinas on ka juba need tegelased oma häkkerid, kes ligi saavad ja panevad sellist võimudele ebasobivat infot rahvale kättesaadavaks üles. See on suht abitu tegevus minu arust nagu oma lõppeesmärki see ei saavuta. Võib-olla mõnest inimesest see hoiab mingisuguse info eemale ja nii edasi.

P3: Tegelt mina arvan, et internetti tuleks reguleerida jah, aga ta võib tõesti saada ohtlikuks relvaks, kui satuvad valed inimesed neid reguleerima, see on nagu minu idee. Et öeldakse küll, et see on nagu mõttetu tegevus, et nuginii ei suudeta midagi teha, aga ma leian, et proovima peab ikka, et muidu oleks asi veel hullem kui näiteks praegu. Et kui nagu jah sellest piiranguaspektist rääkida.

P5: No lihtsate inimeste osas saab tegelt päris palju ära teha selle regulatsiooniga. Selles mõttes, et mõni, kes ei kaevu piisavalt sügavale, et siis see regulatsioon võib isegi teatud efekti omada.

T2: Seda saab ju võtta ka noortekeskelt. Tavalise internetist näiteks Rate'i näitel saab ju tuua selle, et kui panna Rate kinni, siis kuhu need noored lähevad, et siis nad ei hakka ennast mingi muidugi ennast paljastama. Ma ei oska selle, nohh... selles suhtes, et ma ei ole päris nõus nagu P1-ga, et see on nagu mõttetu tegevus. Et mingil määral on nagu mõte küll, et kui tuuagi nagu see Rate näide, et kui seal need piirangud peale panna mingi piltide välja nägemisele, et siis noored ei saaks niipalju innustust sellest, et nagu ma ei tea. Noh mingil määral nagu saab seda ju ikkagi.

P1: Me võiks nagu selle definitsiooni kohta. Et kui me räägime mingisugusest Rate piiramisest, siis see on niioelda webmasteri probleem pigem, siin ei saa nagu internetiregulatsioonist tervikuna rääkida.

Intervjueriija 1: Kas sul oli ka mingi arvamus?

P2: Ei olnud...

T2: Ei aga mina võtsingi seda nagu sellena, et noh teatud väikese kildkonna nagu, mitte nagu üldiselt.

P4: Ma arvan ka nagu, et ei ole mõtet siin rääkida nii suurest mõistest või nii üldisest mõistest nagu internetiregulatsioon. Kui midagi ära tahate teha, siis võiks nagu konkreetsema näite tuua. Et mingi kohe öelda, et internetiregulatsioon on mõttetu või väga mõttekas minu arvates ei saa väita, sest see on liiga üldine mõiste.

Läbiviija liigub pabertahvli juurde.

Intervjueriija 1: Okei. Aga proovime siis konkreetsemaks saada seda asja, väiksemateks ühikuteks saada seda asja. Et me oleme siin korraks rääkinud Rate'st... Milliseid veel on?

P2: Ma arvan, et piraatlusest ei ole juttu olnud.

Intervjueriija 1: Piraatlusest... Veel?

P5: Kommentaarid.

Intervjueriija 1: Kommentaarid ka... *Kirjutab pabertahvlile.*

T1: Võib-olla see viiruse levik või levitamine, ma ei tea, kas see läheb sinna alla.

Intervjueerija 1: kka.

P5: Äärmuslikud ideed.

T1: Rämpspost ka.

Intervjueerija 1: Tuleb veel valdkondi? Paus. No need on need asjad, mida võiks mingil kombel piirata ma saan aru.

P5: No piraatluse alla lähvad need internetiraamatud ja no see teema ka. No kõik selline asi, mida autor on nii-öelda produtseerinud või kõik see, mis internetis kättesaadav on...

Intervjueerija 1: Paneme loominguvabadus...

P1: Kui ma loen seda piraatlus, viirused, rämpspost. Kui me autorikaitsest räägime nende raamatute ja muu sellise puhul, siis tegelikult ju kõik need on juba reguleeritud ja see ei ole nagu otseselt interneti... See on jälle see, et millest me räägime, eksju... Viirused on nii ehk naa illegaalsed, rämpsposti saatmine, nüüd vist on selle vastu... no põhimõtteliselt need täiesti kehtivate seadustega rämpsposti võib, võiks tegelikult või õigemini saaks rämpsposti saatjaid kohtusse kaevata või vastutusele võtta või nende kui see rämpsposti sisu sisaldab näiteks mingit n-ö pettust või mingit selliseid asju, siis see on täiesti muude seadustega kaitstud. Piraatlus samamoodi ja autorikaitseadused...

Intervjueerija 1: Siin ongi see küsimus tegelikult ja kogu selle projekti jaoks on ka tegelikult küsimus, et on terve hulk eksisteerivaid seadusi – meil on olemas autorikaitseadus, mis kehtib, mis on loodud ja kehtib füüsiliste dokumentide maailmas, kehtib raamatute, muusikaplaatide ja reaalsete füüsiliste autorite maailmas. Nüüd küsimus on selles, kas internetikontekstis tuleks mõningate nende asjade puhul see regulatsioon äkki üle vaadata? Äkki tuleks uusi reegleid välja mõelda? Äkki need inimesed, kes neid uusi reegleid välja peaksid mõtlema, äkki need inimesed ongi ennekõike noored inimesed, kes internetti igapäevaselt ja kõige rohkem kasutavad?

T2: Ma ei arva, et reeglid midagi ära teevad.

Intervjueerija 1: Mis siis teeb?

T2: Meil on vaja praktiliselt seda teha. Et on vaja, vähemalt ma arvan, et võiks olla niimoodi, et just nagu inimesed, kes tegelevadki sellega, et nad vaatavad üle ja panevad kinni neid asju. Et mitte lihtsalt, et teeme nüüd ühe reegli ja kõik peavad sellest kinni pidama, sest seda ei juhtu enam.

Intervjueerija 1: No..

P1: Mul oli üks ebameeldiv, õigemini meil oli üks ebameeldiv kogemus seoses Lääne-Euroopa noorusega, kes olid ka otseselt arvamusel, et kui jah keegi teeb seaduse, siis see imevael iseenesest ka rakendub. No samamoodi noh, keegi ei saa hakata internetti üle vaatama. Nalja teete või? *Naerab*. See on... füüsiliselt peab lihtsalt mõistma, mis on reaalsus ja mis unelm, eksju... et noh praegu on nii, et interneti puhul on väga hästi rakendatavad kui tahta rakendatavaid. Samamoodi igasuguste kopeeritavate muude meediumide puhul täpselt samamoodi kui see on nii, et otsest originaali keegi no ütleme varastamise puhul keegi ei varasta, vaid kopeeritakse täiesti sama hästi rakendatavad. Seda ei saa piirata kuidagi, kas või piraatluse puhul – kui me torrentitest räägime, siis see on suvalised. No torrentite puhul liiguvad kasutajalt kasutajale suvalised andmeräbalad – selle kontrollimine või selle tegelik jälgimine on selline ressursiraiskamine. No sama on... No lihtsalt...

Intervjueerija 1: Aga siin ongi see küsimus, et tegelikult ma arvan, et see probleem on hästi mitmetahuline ja siin on siukest kohe praegu ümber lahendusi välja mõelda, lisaks sellele, et regulatsioon regulatsiooniks, aga kuidas seda ka pärast hiljem rakendada – see on nagu tegelikult edasimõtleamise teema. Aga ma tahtsingi teid justnimelt neid valdkondi välja mõtlema panna. Ja selle projekti algatuse käigus on

antud ka välja üks ports valdkondi, siit peaks jaguma igaleülehe üks leht ja ma tahaks, et te oleksite selle ülesande jaoks kahekaupa. Et...

P1: Kas te saaksite mulle korra üle korrata, mis selle projekti nagu eesmärk oli?

Intervjuuerija 1: Kohe jõuan selleni... Et igapähele on üks leht, selle võid mulle tagasi anda. Nende loetelude eesmärk on leida need paar-kolm teemat, mis Eesti noori piisavalt palju huvitaks, et nad oleksid nõus sellel teemal kaasa mõtlema. Küsimus on mitte selles, et mida... küsimus on jah selles, et mis teie jaoks nendest teemadest tunduvad piisavalt olulised, et tahta sellel teemal oma arvamust avaldada. Noh hoolikalt mõeldagi läbi see, et kui reguleerida, piirata – siis mismoodi? Kui julgustada, siis mismoodi? Või mismoodi me peaksime üleüldse näiteks autorikaitse temaatika... autorikaitse temaatika, mis on pärit eksole 20. sajandi algusest. Mismoodi me peaksime selle kõik läbi mõtlema? Uuesti võib-olla leitudama internetikontekstis. Mõtlema üldse välja, et autorikaitse kui niisugune on ajast ja arust ja me peaksime autoritele mingil muul kombel tasu leidma, kui neile omandit tunnistama. Aga mis ma tahaks selle loeteluga teha on see, et te võiksite võtta kahekaupa siit järjest ja näiteks teie kolmekaupa ja leida sellest loetelust viis teemat, mis tunduvad noh Eesti kontekstis mõttetud või vähemtähtsad või ei ole midagi võimalik või mõtet teha. Need asjad mõelge välja. Ja piisab kui teil kolmepeale tekiks üks n-ö protokoll või kahepeale. Et siis ssaate... ma annaks teile hetkeks selle asja ette...
Sa näed kahtlustav välja?

P1: Ma lihtsalt küsin... et korrake üle, mis selle projekti suurem eesmärk oli. Me räägime siin praegu internetist, aga...

Intervjuuerija 1: Suurem eesmärk ongi leida tegelikult esimese hooga need kolm-neli-viis teemat, mille üle kutsuda üles noori arutlema ja kutsuda üles noori arutama... Võtab skeemi. Jõuan selle juurde hiljem veel täpsemalt, aga seal on see mõte, et noori mitte kutsuma arutlema mingitesse kesketesse kohtadesse, nagu täna on olemas Eestil osale.ee ja võib-olla veel mõned sellised kohad, kus iseenesest saab juba poliitikakorraldajatele nõu anda. Aga, et kui noored omavahel arutavad – näiteks rada7 on maha pidanud pika ja põhjaliku arutelu piraatluse teemadel ja autoriõiguste teemadel. Et kui nüüd sellest aruteludest keegi teeks nüüd kokkuvõtte nendesse kesketesse kohtadesse ja söödaks seda tagasi poliitikakujundajate ette. Ja see võib olla täpselt selline, et noh kogune senine poliitikakorraldus tuleks sel teemal ümbervaadata. Aga võib-olla ka liiga radikaalne...

P1: ma lähen valin tsaari järgmine kord valimistel. Rada7? See ei ole nagu üldse koht, kust vaadata midagi piraatluse teemadel.

Intervjuuerija 1: Miks mitte? Seal ju käivad kõik need, kes muuhulgas aktiivselt tegelevad selle teemaga?

P1: Nojah, aga nende arvamus on äärmiselt kallutatud. Ükskõik, kuidas seda vaadata.

Intervjuuerija 1: Aga kelle arvamus ei ole kallutatud? Miks sa arvad, et on inimesi, kelle arvamus on tähtsam kui teiste inimeste oma.

P1: Sest ma olen elitarist ja ei usu demokraatiasse.

Naer.

Intervjuuerija 1: See on probleem. Aga põhimõtteliselt mängime, et sa hetkeks usud demokraatiasse ja arvad, et inimeste arvamus kogumine on oluline.

P1: Jah...

Intervjuuerija 1: Et kodanikualgatus ja kaasamine on olulised. See on nagu see, mis selle projekti üks eesmärke on. Nii... point on lihtsalt see, et need arvamus, mis kogutakse, realselt meie peame

garanteerima selle, et poliitikaloojad, olgu nad siis riigikogu liikmed, huvigruppide esindajad või valitsuse liikmed, annaksid sellele otsest tagasisidet, nad võtaksid selle, noh, vajadusel ka seadusloomes arvesse.

P1: Või nii.

Intervjueerija 1: See on osaliselt on tegemist idealismiga selle projekti raames.

P1: Kohutav.

Intervjueerija 1: Seda me oleme valmis tunnistama.

(Läbisegi sumin ja arutlemine omavahel.)

Intervjueerija 1: Nii. Teie olete ka lõpetanud?

T2: Neil on üks veel seal kirjutada.

P2: Kohe tuleb, kohe tuleb.

Intervjueerija 1: Kohe tuleb? Aga ma tahtsin, teistel võiks juba selles suhtes hetkeks alustada, et need teemad, mis te siis välja valisite viie olulisema sekka, et teie saite esimesena valmis, et äkki te kommenteerite, mis teemad te valisite?

T1: Laste kaitsmine küberkuritegevuse eest.

Intervjueerija 1: Mis selles, mis oleks need küsimused, mis selles valdkonnas tuleks arutuse alla tõsta?

T1: Et kes on laps, selles suhtes, et kas laps on mingi kindla vanusepiirini või see, kes ei oska veel nii hästi internetis nagu, noh, käituda või ei tea neid ohtusid. Ja siis küberkuritegevus, noh, ma arvan, et see. Esiteks pedofiilid ja siis teiseks, noh, minu arust see on ka isegi küberkuritegevus või isegi väljapressimine, et, et oli mingi spikrilehekülg ja siis ma tahtsin ... kokkuvõtet ja siis see oli umbes nii, et saada SMS, kus see maksab 35 krooni, siis saad oma kontole 50 punkti ja siis saad selle asja lahti teha. Või näiteks Rate'is on see, et saad mingit asja, et saada SMS ja maksa ka raha ja see on minu arust on see väljapressimine.

P1: Ei, see on normaalne ju.

Intervjueerija 1: On veel seal mingeid teemasid selle laste kaitsmise all?

T1: Ei.

Intervjueerija 1: Nii, teine teema teil.

T1: Andmetele ligipääs.

Intervjueerija 1: Mis selle kohta võiks olla küsimused või probleemid?

P1: Noh, põhimõtteliselt on andmete ligipääs ehk siis küber, noh, sama, mis siin tegelt kirjas oli. Kes ja kui palju peaks mingitele andmetele ligi pääsema, selles ongi küsimus.

Intervjueerija 1: Okei, kas kellelgi teisel oli ka see oluline? Ei olnud? Nii, edasi.

T1: Anonüümsus internetis.

Intervjueerija 1: Kas anonüümsus oli kellelgi teisel ka?

P3: Andmekaitse internetis?

Intervjuerija 1: Andmekaitse, aga mitte anonüümsus? Mhmh. Aga mis selle anonüümsusega, mis selle kohta arutamist väärriks? Teised võivad ka arvata.

P1: Anonüümsuse mõiste on muidugi selline asi. Tänapäeval on, meil on siin Eestis üsna palju küll sellist avalikke võrke, kus ei saa kedagi otseselt vastutavaks võtta IP ja muude selliste toimingute järgi, aga üldiselt on nagu, üldiselt võib ju öelda, et internetis anonüümsust seaduse silmis ei ole. See on enamasti, enamasti on jälitatav. Lihtsalt erinevad tasemed anonüümsusest, kas see on anonüümsus, kui ma oma nime ei avalda mingis kommentaariumis? Või on anonüümsus ka kuidagi kaitstud?

T1: Minu arust on see kahe otsaga asi, et ühelt poolt see, et kui me, noh, kommenteerides jään anonüümseks. Teine, noh, et näiteks solvan kedagi. Aga kui ma näiteks jään jututoas anonüümseks, et see võib-olla kedagi ei solvagi, aga lihtsalt, et ma tahaks nagu anonüümseks jääda.

P1: Mind häirib see sõnakasutus "solvab". Mind solvab iga päev mingisugune tuhat asja, mida ma kogu aeg näen, aga ma ei kaeba neid kohtusse.

T1: See on sinu enda probleem.

Pille: Okei, mis teil neljas teema oli?

T1: Piraatlus.

Intervjuerija 1: Ja mis on need küsimused, mida selle raames võiks arutleda?

T2: Noh, Ants, ütle mõni küsimus.

P5: Noh, see on kõik see andmete või noh, selliste filmide ja muusika selline igapäevane meelelahutus ja selle kättesaadavus, et kuivõrd, et need autorikaitstjad ütlevad, et nende põhiargument ongi see, et kõik ei peagi saama. Et ma ei tea, mina olen siin tavaline inimene, siis ma mõtlen, et mulle öeldakse, et kõik ei peagi saama, et näpud eemale, et siis ka see mulle väga ei meeldi ikka kuidagi. See on ebainimlik.

T2: Kui piraatlus ära keelata või? Ei, aga samas mõtle selle külje pealt ...

P5: See on mitme otsaga asi, jah.

T2: Et näiteks väga paljud autorid ei saa, on ju, seda raha, mis nad saaksid siis, kui nad müüksid oma toodet siis, et kui mina annaksin raamatu välja ja see leviks internetis, ma oleksin väga solvunud selle peale igal juhul. Et noh.

T1: Siin on ka see küsimus, et, et kui nagu ausat teed ei olegi, et näiteks hiljuti, noh, jah, suht hiljaaegu avati üks lehekülg, kus saab eraldi laule osta, näiteks, et mulle meeldib plaadi peal, kus on 12 laulu kaks laulu, ma ei taha seda plaati osta, et varem võib-olla sellist võimalust ei olnudki, et noh, loomulikult ma tegelesin piraatlusega, kui ausat teed pole.

P5: Minu arust on niimoodi, et ütleme nii, et kui on mingi asi, mida ma sealt kätte ei saa, mis maksab, et siis tänapäeval nii palju alternatiive, et ma siis mõtlen, et noh, suva, et ma ei maksa, ma lähen mingit teist meelelahutust nautima selle asemele, mida ma saan tasuta. Et see juba blokeerib selle seda mõttekust natukene.

P4: Ja mis minu arust nende plaatide ostmisega näiteks, mis mind nagu mulle vastumeelselt, vastumeelne on see, et kui ma ostan plaadi, siis mulle tundub, et enamus raha läheb mingisuguse rikka ärika taskusse või mingite firmade taskusse, et lihtsalt selline mulje on jäänud, et see autor või laulukirjutaja, tema lihtsalt saab sealt nii vähe. Et see on puht selline põhjus, miks ma ei kipu ostma neid plaate või jah.

P5: Kui tal need lood üldse on, et ma ostan näiteks mingi 60ndate ansambli plaadi, kus on juba mingi kaks tüüpi, ma ei tea, viiest elust ja kas see raha jõuab üldse nendeni või kuidas, keda ma sellega toetan?

P4: Jaa, et asi peaks väga selge olema.

P5: Et ma parem ostaksin, ma tõmba nagu täitsa hea meelega niimoodi siis, kui ma tean, et see raha läheks mingitele ärikatele. A kui läheks neile lemmikartistidele või niimoodi, siis ma nagu ostaksin. Aga südamerahuga tõmbaksin, kui ma teaksin, et see raha ei lähe sinna, kuhu ma eeldan, kuhu ta idealistlikult minna võiks.

T1: Ma kuulsin, et raamatust sai, raamatu eest, ühe eksemplari eest või noh, üldse saab 5% kirjanik kasu, et kus see 95% siis läheb, et jah?

T2: Toimetajatele.

P5: Noh, nende osa tuleb ka tegelt teatud määral austada, noh.

T1: Okei, aga 5% on väga vähe.

P5: Aga jah, ei, need proportsioonid on paigast ära jah, see on selge jah.

T2: Tegelikult on küll jah.

P1: Küll te olete kõik idealistid.

Intervjueriija 1: Okei. Ja mis teie viies teema oli?

P1: Ligipääs olulisele või sisuliselt vajalikule infole. Kommenteeriks seda niimoodi, et tegelikult praegune see niioelda tavainterneti vorm on väga selline, noh, võrgustik, seal puudub selline niioelda keskne või mingi keskpunkt või seal on mõnikord on väga raske sellist eristada sealt infomassist midagi, mis on või leida või eristada infomassist mingit sellist vajalikku infot. Ütleme kas või mingeid standardeid või mingeid, noh, reegleid. Jah.

T2: Minu meelest me võtsime üldse teise nurga alt seda.

Intervjueriija 1: No mis nurga alt teie võtsite?

T2: Noh, Ants, ütle. Meil oli natuke positiivsem. Et, et kuna me pidime kirja panema, et mis on meile kõige huvitavamad, siis me mõtlesime seda, et, et noh, no Ants aita.

P5: Mis on nagu huvitav konkreetset öeldud, noh.

T2: Et meil on ligipääs olulisele ja vajalikule infole ja see on huvitav meie arvates.

P5: Aga palju teemasid on siin kattuvad, et ligipääs olulisele infole, andmetele ligipääs, info, andmed.

T2: Jah, seda me võtsime nagu ühena.

Intervjueriija 1: Okei.

P5: Nojah, ja see on ka tegelt, et internetis, ma ei tea, see rõhuasetus, et mis on oluline info, mis mitte ja nii edasi. No tegelikult seda ei saagi kuidagi määratled, aga see on selline asi, mis võiks kuidagi käsitlust leida.

Intervjueriija 1: Teie, mis teemad teie välja valisite?

P4: Huvitavateks?

Intervjueerija 1: Mhmh.

P4: Esimene on internet kui sotsiaalse hinnangu andmise vahend. Minu arvates väga aktuaalne tänapäeval või noh, noorte arvamus on väga suuresti mõjutatud igasugusest Rate'idest ja no Orkut, Rate on juba nüüd vananend minu arvates näide alati tuua, et Rate, Rate'is konto ja Rate'is kontod ja värgid, et nüüd on juba Orkut.

T2: Aga samas, et kuna meie oleme sellest välja kasvanud, see ei tähenda, et teised seal allpool, noh, nooremad nagu ei ole veel.

P4: Ei, ma ütlen, et seda on vaja arutada, et see on väga tähtis, et see on selline väga oluline valdkond.

T1: Ei, aga minu arust Rate ongi siuke nagu vaheetapp, et Rate'is on see puberteediga ja siis, kui sa vanemaks saad, siis sa lihtsalt lähed Orkutisse üle. Et see on lihtsalt suhtlemine, aga Rate'is on ikka enesenäitamine.

T2: Jah, kui sa natuke veel vanemaks saad, siis tüdined ka Orkutist.

T1: Jah. Ja siis lähed üldse internetist ära.

P5: No minu arust me ei või veel öelda, et mis hakkab tulevikus saama, sest see internet on ju nii vähe aega meil olnud, et ma ei tea, võib-olla oleme ka 50 aasta pärast meie pensionäridena, siis me häkime internetis ringi, me ei tea seda, see võib vabalt olla, ma ei välistaks seda.

Intervjueerija 1: Nii. Mis teie teine oluline teema?

P3: Siis on meil e-demokraatia, et ühelt poolt loomulikult e-demokraatia arendamine näitaks Eestit kindlasti väga innovatiivse riigina, oleks, millega silma paista, aga samas ma arvan, et sellel on ka negatiivseid külgi. Et ma usun, et võivad üsna kergesti pettusi esile tulla e-demokraatia kaudu ja samuti kõikidel inimestel ei ole võib-olla arutit ja sellistele ligipääsu, et siis on mõned inimesed võib-olla eelistatud oma hääle andmisel või mis iganes. Igatahes ma ütlen, et Eesti puhul see on üpris huvitav teema küll, jah, sest me loeme ennast e-riigiks.

Intervjueerija 1: Nii. Edasi.

P4: Isikute tuvastamine internetis. P3, kas sina tahtsid selle siia panna? Mina ei oska midagi selle kohta öelda.

P3: Ei, põhimõtteliselt see ütleb üsna palju selle kohta ka, mis juba P1 rääkis ja ma arvan, et see läheb jälle anonüümse kategooria alla tegelikult üpris palju.

Intervjueerija 1: Seda, et kas sul üldse peaks olema võimalik mingis kontekstis olla anonüümne või, või tuvastatud, aga siiski anonüümne?

P4: Ja siis on meil neljas andmekaitse internetis.

Intervjueerija 1: Mis see teie jaoks tähendab?

P4: Noh, see, ma arvan, et näiteks, kui, kui ma vaatan mingisuguseid teatud pildid või mingisugused failid, siis kas ma saan neid alla tömmata või ei saa. Muidugi, noh, kui suht paljudel on nii tehtud mingisugused kõvad itimehed teavad, et kui paned parema klõpsuga, siis ei saa kopida, aga alati on olemas printscreeni nupp, et seda ei saa ära kaotada kahjuks. Andmekaitsjate kahjuks.

Intervjueerija 1: Okei. Ja teie viies teema?

P3: Tsensuur internetis, et siin tuli kohe eestlaste-venelaste tasand meelde näiteks, et kuivõrd tsenseerida neid sõnavõtte, mis venemeelsed inimesed, noh, internetis esindavad. Et ma arvan, et Eesti puhul oleks see väga aktuaalne, et kas tsenseerida neid kommentaare, mis teevad Eesti riiki maha, kuid teisalt oleks jälle mõnes mõttes konstruktiivne kriitika. Nii edasi.

Intervjuerija 1: Okei. Teil?

P5: Meil on häkkimine teemaks. Et see on selles mõttes, et aina rohkem neid olulise funktsiooniga asju, noh, on kolinud või on kolimas interneti ja siis see tähtsus aina kasvab, et varsti on seoses selle häkkimise ja värgiga, et võib midagi suurt oodata, et nagu seni veel poleks nagu midagi, pole nagu väga hullu juhtunud, olid need kübersõjad ja asjad, aga sellest valdkonnast võib mingi pauk tulla.

T2: Jah. Siis meil on kolm asja, mis on nagu niiviisi juba varem olnud, et piraatlus, internet kui sotsiaalse hinnangu andmise vahend ja ligipääs olulisele, sisukale, vajalikule. Ja siis viimaseks oli siis meile failide jagamine. Et tegelikult sinna alla sai tuua veel plagiaat internetis nagu mingil määral, et mul üks sõbranna tegeleb sellise asjaga, et ta kirjutab esseesid ja uurimustöid ja selliseid asju, referaate ja ta jagab neid interneti kaudu teistele inimestele, kes maksavad talle raha ja samas saavad oma ülikoolis või ülikoolis mingisuguse hinde selle eest kätte. Et nagu seda saab võtta failide jagamisena ja noh, selles suhtes.

Intervjuerija 1: Okei.

T2: Et see raha ei olegi nii oluline, lihtsalt see, et nagu mis selle andmete, mis nende andmetega ja failidega tehakse pigem.

P5: Sellisel pahal otstarbel kasutamine.

T2: Või jah nagu selles suhtes, kuidas saab üks inimene nagu, kes käib ülikoolis, osta või noh, niiviisi nagu kasutada teiste inimeste mõtteid, ideid enda mõtetena, ideedena.

P5: Vastutustunde probleem.

P1: Täpselt niimoodi.

T2: Ei nagu selles suhtes, aga mida ta läks sinna ülikooli siis, noh.

T1: T2 kõik ei ole moraalijüngrid.

T2: No peavad olema.

P1: Ma peaks veel mainima veel seda ka, et seda on tehtud, seda tehti enne ja tehakse ka arvatavasti, kui ka pärast interneti.

T2: Jah, ma tean seda.

T1: A interneti vahendusel on see lihtsalt kergem.

P5: Ei no midagi ei saa ära kaotada, saab ainult neid proportsioone muuta, et mis määrani, kui palju seda on, et tuleb seda keskmist protsenti nihutada, aga mitte öelda, et me nüüd kaotame ja me nüüd teeme kõik teisiti.

Intervjuerija 1: Kas teie puhul nüüd kellelgi nii ka sattus, et, et mõni neist teemadest, mis siin nüüd üles sai kirjutatud, sattus sinna joone alla, et nende kolme teema sekka, mis ei tundu nagu üldse olulised?

P4: Meie panime siia häkkimise, et ei ole oluline.

Intervjuerija 1: Miks mitte?

P4: Aga ma ei tea ...

P3: Ei, mulle on ka näiteks ajakirjanduse teel jäänd mulje, et nagu see ei ole Eestis väga tõsine probleem, et ma ei ole kuulnud, et näiteks autosid kõrvaldatakse kuskilt poodidest, et nagu see USAs juhtub tihti. Võib-olla lihtsalt see, et ma olen liiga kitsa silmaringiga ja võib-olla ei ole piisavalt hästi silma torganud. A mul on küll tunne, et vähemalt meedia teel, et ma ei ole kuulnud, et häkkimine nagu tõsine probleem.

P5: See on selline tunnetusteema, et noh, mulle tundub, et need asjad jõuavad ka siia ja et paljugi võib juhtuda.

T2: Et me saame ennetustööd teha selle suhtes äkki.

Intervjueriija 1: Aga kas teile tundub, et on võimalik siit valida välja mõni, mille puhul te kõik olete suhteliselt üksmeelselt nõus, et jah, nendest asjadest peaks rääkima, neid asju tuleks arutada?

P4: See sotsiaalse hinnangu andmise vahend.

T2: Jah, täpselt.

Intervjueriija 1: Sotsiaalse hinnangu andmise vahend, mulle tundub, et see anonüümsus, isiku tuvastamine käis ka üsna mitmest, mitmest ringist läbi. ... mõni?

P4: Andmekaitse internetis.

T2: Piraatlus.

P5: Failide jagamine, piraatlus, andmekaitse.

T2: Need lähevad jah täpselt ühte. Aga P1 ei näe probleemi.

P1: Ei, selles ei ole asi, asi on selles, kuidas me räägime sellest ja mis tasemel.

Intervjueriija 1: Kas Eestis on nendel teemadel ka mõni arvamusiider või keegi, kelle arvamus on teie arvates täitsa siukene?

T1: P1.

Intervjueriija 1: Lisaks P1-le.

T1: Ei.

T2: Piraatlusteemal näiteks?

Intervjueriija 1: No nendel teemadel, mis me siin oleme üldse arutanud, et...

P4: Piraatluse, viimasel ajal see Mandri, ma ei tea, mis ta eesnimi oli, kes see andmekaitseinspektiooni või, isegi selle organisatsiooni juht on, see siin väga kõvasti räägib ja tahab kõiki Youtube'i videosid maha võtta, mis on Eesti artistide omad ja.

P1: Ajab iba suust välja põhimõtteliselt.

Intervjueriija 1: Kas ta on selles suhtes ka niiõelda, üks asi on see, et ta võtab sellel teemal sõna, aga kas ta võtab sõna niimoodi, et mõjub ta usutavalt ja tõsiseltvõetavalt selle käigus?

P4: No mulle isiklikult mitte.

P1: Ta põhimõtteliselt ei tea, millest ta räägib. Ta ei mõista nagu selle internetituru dünaamikat ja ajab mingit lolli juttu suust välja kogu aeg.

Intervjuerija 1: Aga kas keegi Eestis mõistab?

P1: Mitte tegelikult.

P5: Nojah, kui mingi hobusesabaga poiss, itimees kirjutab, noh, ta võib-olla mõistaks, aga talle öeldakse, et ta ajab lolli juttu ja.

P1: Selles ongi probleem, et tegelikult kõik, kes on tahavad, eriti andmekaitse puhul, kes on nagu nende, noh, niiöelda nende vanade reeglite poolt, nad on, kes tahavad raha teenida sealt pealt, neil on täiesti puudu arusaam või nad nüüd on aru saanud, aga nüüd on hilja. Siis, kui kuskil artiklis oli sellest, siis, kui keegi oleks muusikatööstuses Napsteri ära ostnud, teind sellest niiöelda iTunesi laadse muusikapoe, siis oleks, oleks nad miljoneid, miljardeid teenind selle pealt. See poleks veel seda hoogu omandand see internetitorrentid ja kõik need asjad ja põhimõtteliselt muusikatööstus oleks saanud sealt pealt väga palju raha teenida. Nüüd nad tahavad keelata, see Youtube'i videotega on see, et see on põhiline meedium, kustkaudu tegelikult otsitakse uut muusikat. Kui nad sealt kõik maha võtavad, siis nad teevad endale karuteene, sest nad isoleerivad ennast täielikult sellest tegelikult inimeste massist, kes on niiöelda potentsiaalne klient. See on puhas lollust lihtsalt.

P5: Ja mingi Myspace'id ei toimi nii hästi minu arust, et ma satun Myspace'i väga harva, aga Youtube'ist saab väga hästi kätte.

T2: See on Eestis lihtsalt, aga näiteks Ameerikas on just vastupidi.

T1: Ei no tegelikult alguses on nii, et kui bänd on nagu mittekuulus ja tahab kuulsaks saada, siis ta on just valmis tasuta pakkuma, et jumala eest keegi vaataks minu videot, aga pärast, kui ta kuulsaks saab, siis ta tahab selle eest juba raha, et noh.

P1: Nojah, aga küsimus on ju selles, et ega see, et üks mingi tüüp on kuulus mujal, see ei tähenda, et ta niiöelda potentsiaalsetel sihtturgudel juba kuulus oleks. Inimesed peavad ikkagi kuidagi sellest teada saama.

T2: Jaa, aga Kerli Kõiv ju tegigi ju niimoodi nagu T1 ütles. Et pani kõigepealt videod ja laulud sinna netti ülesse ja pärast seda ta alles sai oma plaadilepingu.

Intervjuerija 1: Aga, aga selles suhtes, kas Eestis võiks olla siis, on siis inimesi, kes vähemalt provotseeriks arvamust, vastuarvamust avaldama, kui oleks see ...

P1: Mandri.

Intervjuerija 1: Mandri provotseeriks, aga kas on teisi selliseid, kelle puhul, kellele tahaks vähemalt vastu vaielda ja öelda, et sa ei saa aru, et noh, ma selgitaks.

P5: Mingi iti sellist suurt jumalspetsialisti siin pole veel niimoodi esile kerkinud, et noh, see Peeter Marvet seletab seal Tehnokratis tihti, aga väga ei tea neid selliseid.

P4: Nii ei saa öelda, tegelikult on ju olemas küll, Linnar Viik on ju väga suur ja Henrik Roonemaa. A nende sõnavõttud mõjuvad väga intelligentselt, nad ei ole ilmselt ka nii mingi, nad räägivad tavaarvutikasutaja seisukohast, mitte sellisest, kes kuskil kaugel seisab, näpuga näitab, kuidas peaks olema. Et tegelikult nende kaudu, Henrik Roonemaa veel ajakirja peatoimetaja, kui ma ei eksi, Digi ajakirja, nemad on mehed, kes ajavad mõistlikku juttu, kelle kaudu saaks masse mõjutada, ma arvan.

P5: Nojah, aga palju nende artikleid nagu loetakse, noh, ma, noh, tean küll neid, aga, aga nagu väga palju nende sellist kirjutatud asju ei hakka silma kuskil Delfides või nii, kus nagu need põhimassid loeksid ja saaksid mõjutusi. Nad seal undergroundis kirjutavad oma asju ja leiutavad jalgratast, aga.

P2: Aga näiteks alles hiljuti oli Postimehes, ma ei tea, kas eelmine nädal oli artikkel, kus oli küll näiteks Henrik Roonemaa arvamus olemas ja kõik. Et näiteks jah.

T2: Aga ma võiksin vahepeale lihtsalt mainida, et mina ei tea, kellest te räägite.

T1: Ma ka ei tea.

T2: Nojah, siis nagu ei saa väga niimoodi, et masse mõjutada. Inimesed ei tea neid lihtsalt.

P5: Et internet on tähtis teema, et oleks vaja, et ikka jõulisemalt esile kerkiks neid isiksusi.

P4: No praegu sellist küll ei ole, kes mingi kõik teavad ja siis kõva arvamusliider oleks.

Intervjuerija 1: Aga kuidas võiks noori ... sel teemal rohkem arvamust avaldama, vastu vaidlema, oma seisukohti esitama?

T2: Pigem nagu siukseid reality lugusid rääkida, näiteks Pealtnägijas oli, seal üks Viljandi poiss lasi end maha, sest mingi netipervert ahiastas teda ja noh, esitas ultimaatumi, et just päris lood liigutavad inimesi. Okei, piraatluse kohta ma liigutavat lugu ei tea, aga just pervertide suhtes.

P5: Jaa, jaa see on täitsa õige jah, et siis, kui on mingi eluline asi, kus näiteks, kui ütleme, et juhtuks selline asi, et Eestis, et teatatakse, et mingi tüüp, kelle arvuti oli filme ja muusikat täis, sai mingi hiigeltrahvi kaela, on ju, seda vaevalt niipea juhtub, on ju, aga kui midagi sellist nagu esile kerkiks ja vot siis oleks teema väga kõrgel.

P1: Mingid tüübid said, need olid need, kes laadisid FTPsse või ütleme niimoodi reaalselt laadisid nagu tükke, kogu faili ülesse, need said vist mingi. Aga selle piraatluse kohta ma tahtsin öelda seda, et tegelikult noored ja, noh, ka muu demograafia näitab oma arvamust iga päev tegeldes selle piraatlusega edasi. See on ju selge arvamused avaldus. Vaatamata sellele, et need andmekaitse, nüüd andmekaitse vist jah, noh, põhimõtteliselt seadus on nüüd niimoodi, see kes nüüd tegelikult käänavad peale seda karistust rohkem, see on teine teema.

P5: Tasub Rootsit jälgida minu meelest, seal nagu minu meelest on andmekaitse ja piraatlusega seotud seadusandlus nagu kõige arenenum, et ma lugesin hiljuti artiklit, et noh, täpselt sisu ei mäleta, aga seal oli öeldud, et noh, et põhiliselt võetakse esialgu need jagajad ette ja need jagamist võimaldavad asjad.

P1: Nagu tuleb mulle meelde, et Rootsis käis vist, Rootsis ja Norras on old ka juhtumeid, kus on kohtus käidud sellepärast, et see tüüp, kes esimesena näiteks DVD dekodeeris, niiöelda DVD niiöelda kirjutamiskaitse maha murdis, käis nüüd Rootsis või Norras oli kohtuprotsess. Küll lõpuks võitis sellepärast, et kohus leidis, et tal on siiski enda ostetud meediast õigus seaduslikult koopiat teha endale tagavaraks või misiganes muul eesmärgil. A fakt on see, et selle eest viidi ta kohtusse, mis on puhas jama.

P5: Noh, seal kerkivad need uued pretseedendid esile, et noh, üks tulevikus tuleb see asi teisele maale ka, et seal juba tegeletakse asjaga kohtutes ja õigussüsteemis.

T2: Sest mulle näiteks küll ei tundu, et Eestis praegu nagu tehakse midagi selles suunas. Ma ei tunne ennast mitte kuidagi niiöelda ohustatuna, et mind karistataks selle eest, et ma tõmban filme kuskilt alla. Ma arvan, et ma nagu ei lõpeta seda ka niipea veel.

Intervjuerija 1: Vat mind huvitabki see, et kas kuidagi, noh, üks asi on see, et, et kõik jätkavad selle tegemist niikuinii. Aga, aga kas kuidagi on võimalik inimesi saada selle üle arutlema, et hea küll, et noh,

tänaste seaduste järgi on piraatlus illegaalne, aga, aga mitte muuta tegevust, vaid muuta seadust. Et kas seda, kuidas, kuidas saada inimesi sellel teemal kaasa mõtlema või kaasa rääkima?

P4: Et umbes, et kõik teeks nüüd ühise avalduse, et muudame seadust või?

Intervjuerija 1: No näiteks arutaks selle üle, leiaks mingisuguse mõtte.

P4: No siis peaks mingi aktivist võtma ette ja hakkama allkirju koguma. Ja ta saaks väga palju.

T2: Sellest ei ole kasu ju.

P1: Sellest saab niimoodi üle, et me teeme näo, et tegelikult ei kontrolli ikkagi mingisugused lobid. Selles suhtes, et seda ei juhtu.

Pille: Isegi mitte Eesti kontekstis?

P1: Isegi mitte Eesti kontekstis, lobi on liiga võimas, liiga suur, meil on siin Rootsist, just samast sealt Rootsist on mingisugused kohalikud ma ei tea niioelda plaadifirmade harud, nad teevad siukest lobi, noh, seadust muudeti ja seadust muudeti karmimaks, praegu just, me ei saa rääkida sellest, et mingisugusest teistpidi protsessist üldse siin arutleksime.

Pille: Okei, kui me internetipiraatluse jätame, selle suhtes, teemana, mida tundub, et hetkel nagu just nimelt selle lobi vastu ei saavuta, aga seesama lasteahistamine või isiku tuvastamine, need on jällegi teemad, mis on hallimalt reguleeritud. Kas nendel teemadel, seesama noorte arvamus, kellel on kokkupuuted ja kogemused, kuidas see kätta saaks?

T1: No alustada tuleks rohujuure tasemelt, et nagu, et vanemad õpetaks lastele õigeid väärtusi, et nad ei tahaks mingeid poolpaljaid pilte endast üles riputada. Aga noh, ma näen, enamik vanemaid, neid ei huvita või siis, aa, et noh, mingi internetipolitsei, kes mitte ei, noh, kellele sa saad kaebama minna, kes ise nagu kogu aeg aktiivselt ei tegutse, aga kellele on nagu öelda või, noh, sellistest asjadest rääkida ka ju.

T2: See on suht raske küsimus tegelikult, et kuidas saab inimesi panna nagu kaasa mõtlema ja rääkima mingil teemal, et.

Intervjuerija 1: Ma näitan korraks jälle ühte joonist, mis on selle projekti, ma tulen selle projekti juurde nüüd jälle tagasi, et selle regulatsiooni sisulise poole pealt selle korraldusliku poole peale. Et selle projekti idee on siis selles, et on neli Euroopa riiki, kes osalevad, sakslased, Suurbritannia, Iiri Vabariik ja Eesti ja üritavad siis igauks oma lokaalsele lehele või keskuse lehele püstitada siis mõned sellised teemad, mõned küsimused, mõned olemasolevad, noh, regulatsioonid, võib-olla mõned olemasolevad arvamused, mis inimesed sellest arvavad ja siis on lootus on siis selline või eesmärk on selline, et kutsuda siis erinevaid noorterühmi, kes siis klassidega või sõpruskondadega või noorteklubidest või kuskilt, kas organiseeritud või mitteorganiseeritud, aga kutsuda noorterühmi alates kahest-kolmest inimesest kuni siis kas või viiekümne või saja inimesi, kes valiksid siit välja need teemad, mis neile huvi pakuvad ja arutaksid neid nendes kohtades, kus noored tahavad, et asju arutavad. Kas blogides või foorumites või klassiruumis, õhtul kamina ees, noh, täpselt selline koht, kus inimestele arutada meeldib. Siis pärast, noh, kui nad on jõudnud mingisugustele seisukohtadele, läheksid ja viiksid selle idee siis tagasi sinna kesksesse, kesksesse punkti, kus siis poliitikategijad, kes ei tegele mitte selle aruteluprotsessi jälgimisega, vaid keda huvitaski ainult see, noh, destilleeritud arvamus sealt, saaksid käia seda siis lugemas ja arvesse võtmas. Ja kui me leiame piisavalt palju Euroopa tasandil huvitavaid teemasid, siis idee poolest võiks siis nagu Eesti lehelt jõuda need arvamused ka Euroopa lehele, eeldusel, et on olemas poliitilise regulatsiooni vajalik see niioelda policy windows või poliitikaregulatsiooni see õige hetk, sest osasid asju saab muuta siis, kui on õige hetk käes, parasjagu keegi arutab tsensuuri üle, siis noorte arvamust tsensuurist pinnale kerkib, siis on võimalik seda arvesse võtta, et selliste asjade kokkupanemisega see projekt üritabki tegeleda.

P5: Ideede ladestamisega?

Intervjuerija 1: Ideede ladestamine, ideede nagu destilleerimine võib-olla tõesti, et.

P1: Mind huvitavad nende noolte osade siuksed kirjeldused rohkem, et kuidas toimub näiteks selle, oletame, et need noored on laiali, diskuteerid selle üle, aga tegelikult enam, noh, ma ei tea, kas enam, aga vähemalt meie siin ikka räägime nende asjade üle. Kuidas toimub mingisuguse tuhande noore, misiganes, eks ju, see suurus, see number on, arvamuse destilleerimine mingiselle sellisesse asja, kust on lihtne võtta paberi pealt jah, seda nad arvavad.

Pille: Siin olekski nagu see asi, et see on ka selle projekti jaoks see väljakutse või see keeruline koht ja üks, üks meie küsimusi ongi see, et noh, et noored omavahel arutavad neid asju, kuidas saada niimoodi, et noh, näiteks, kui te olete kolmekesi, viiekesi, kümnekesi neid asju arutanud, kuidas te, kuidas motiveerida teid mingisuguse lühikese perioodi jooksul, et tulge nüüd ja kirjutage oma arvamus üles, poolel leheküljel, ühel leheküljel mingisugusel piisaval väikesel konkreetsel mahul. Et kuidas projektitegijad, poliitikategijad saaksid motiveerida, sest noh, ma eeldangi pigem seda, et tuleb, noh, väga rahul, kui tuleb 50 arvamust või 200 arvamust, noh.

T2: A et meie peame siis andma nüüd selle, et kuidas ...

Pille: Teie annate lihtsalt oma grupi arvamuse, mitte kõigi tuhandete arvamuse.

T2: Ei, ma mõtlesin seda, et, et me anname enda grupi arvamuse ja siis nagu te hakkate seda nüüd ise rakendama või?

Intervjueriija 1: Jah, see on nüüd see, et lihtsalt poliitikategijad ja vaatavad, kas nad saavad seda kuidagi rakendada või mitte.

P1: ... poliitikategijad ei tulegi, see nõuab, et.

Pille: ...See nõuab ... see nõuab ... Te tahtsite midagi kommenteerida?

P4: Madisel oli siin väikestviisi innovaatiline idee. Madis, äkki räägid?

P3: Ei, ma just mõtlesin siuke arvamuse avaldamine näiteks, kas või interneti teel, kui see arvamus pannakse kokku, on ju, ja siis, ütleme, näiteks teised hindavad ka seda arvamust ja selle abil on nagu preemiapunkte võimalik teenida. Inimesed tahavad ikka midagi saada.

P4: Mängu moodi natuke.

P3: Jah, et mida rohkem sa esitad, seda rohkem võimalik, nimetame neid preemiapunktideks, saada, ja siis neid preemiapunkte on omakorda võimalik kasutada näiteks mingi tarkvara allalaadimiseks, mis muidu maksaks ja mida vist ei oleks võimalustki näiteks saada, mingi odavalt nagu. Ma ei räägi mingist muusika allalaadimisest, aga just mingit tarkvara. Et inimesi motiveerib alati, kui nad midagi saavad, siis ma mõtlengi, et selle arvamuse avaldamise eest nad võiksid midagi otsest, mingeid preemiapunkte saada, midagi reaalselt.

P5: A mõned üliaktiivsed tüübid tekivad siis.

P3: A samas, kui tulevad hea arvamus, teised inimesed, kui hindavad, et preemiapunkte saavad ainult siis, kui teised inimesed ütlevad, et see arvamus on hea nagu.

P5: Üliaktiivsed tüübid mõtlevad ka seal rohkem ja on asjas sees.

T2: Üliaktiivsed tüübid paluvad kõikidel sõpradel enda poolt hääletada.

Intervjueriija 1: Siin on ka see konks, et üksinda ei saa arvamust avaldada. Et arvamuse avaldamise jaoks on vaja rühma.

P5: Sellele on vaja juhti, kes selle arvamuse.

P1: Tahad arvamusiidriks saada, siis saad väga edukalt üksinda arvamust avaldada.

P5: See ongi see teema.

T2: Ei, aga samas ... Sul peab olema jüngreid sellisel juhul.

T2: Kui võtta ikka seesama Madise idee aluseks, siis eks ju, ma nüüd hetkel ei oska lambist öelda, kuidas nagu mingi grupp noori kokku saada, et näiteks kas või klassiga või, jah, samamoodi, et ma ei tea, mingi, valitakse üks klass kuskilt koolist välja, kelle noored nagu mõtlevad selle, panevadki siis niimoodi internetti üles ja hakkavad oma hääli siis koguma.

Intervjueeriija 1: See ongi see üks nendest ideedest.

T1: Mul on kaks ideepidurit. Esiteks, mina küll vabal ajal või noh, selles suhtes, et koolivälisel ajal või kui mulle öelda, et mõtle, ei ole kunagi mõelnud sellest piraatlusest või asjast, et ma ei kujuta ette, kuidas, okei jah, võib-olla sunni või sellise kommimeetodil saab. A teiseks ma osalend sellele mudel Euroopa parlamendil ja sellel on ka resolutsioonid, mis peaks minema poliitikutele edasi ja siis nad kindlasti arvestavad seda, siis ma olen kuulnud, et tegelikult need umbes visatakse pärast prügikasti. Et siis peab kindlasti olema see tagatis, et neid tõesti vaadatakse.

Intervjueeriija 1: Aga milline tagatis sinu jaoks oleks nagu piisav, kas see nagu, kui poliitikud käivad nagu, noh, üks variant on see, et noored ise avaldavad arvamust, aga teine on see, et näiteks poliitikud käivad ja valivad noorte ideedest välja need, mis nende jaoks rohkem preemiapunkte teenivad.

T1: Ei noh, nad võiksidki valida, kui siis nad arvavad, et see on tegelikult jama, nad vähemalt mainivad ära, et jah, me vaatasime noorte arvamused läbi, aga Et vastukaja.

P5: Aga võiks minu arust olla nii, et näiteks need tipp-poliitikud ja need, neil on siuksed ametlikud kontod ja siis, kui tuleb aramus jälle, mingi nende kommentaar jälle, et siis need arvamused võivad uhked olla, vot et.

Intervjueeriija 1: A kes oleks need tipp-poliitikud, kelle arvamust te sellest kontekstis tõsiselt võtaksite?

T1: Mart Laar ...

P1: Ma küll ei võtaks, aga see selleks. Ei, kõik poliitikud, kes on mingitel ametikohtadel, selles suhtes, et.

P5: Tuntud poliitikud.

P1: Olgem ausad. Mitte mingisugune jõud ei kohusta neid poliitikuid mitte mingit sellist asja nagu tõsiselt võtma, aga noh, mind reaalselt rakendusse panema, sest ikkagi lõppkokkuvõttes jääb nende otsustada see niiöelda tegevuskava, aga kõige parem on tegelikult, kuidas rahvale ju panna tundma, et ta on osaline sellest protsessist. Vastukaja peab olema. Kui inimene ütleb, et teeme nii ja see on halb mõte, siis peab keegi talle ütlema, et ei, me ei tee seda nii sellepärast.

Pille: Aga kas siis olekski vaja kahte sorti motivatsiooni? Üks asi oleks seesama vastukaja kui motivatsiooniallikas, teine oleks siis nii mõnda sorti auhind või preemiapunktid?

P1: Moraalselt väga selle vastu, see labastab igasuguse sellise otsustusdemokraatliku või kodanikuprotsessi ja muudab selle põhimõtteliselt tarbekaubaks. Põhimõtteliselt, noh, meelitab lumpenit ligi.

T2: Ma sain aru, et te tahate konkreetset lahendust sellele, kuidas me paneme noori mõtlema. Miks me siukest mulli siin ajame?

P1: Sellepärast, et kõik see algab sellega ja see kõik sumbub sinna alati.

Intervjuuerija 1: Tahaks loota, et see projekt jõuab natuke kaugemale kui lihtsalt laua ümber mulli ajamine.

T2: Siis me peaksimegi ju praegu mingeid konkreetseid asju välja pakkuma nagu Madisel oli, et.

T1: Oota, ma pakkusin ka. Põhimõtteliselt meil on kaks lahendust, et mingi ... see asi, mis Madis.

Intervjuuerija 1: Reaalsed lood.

P4: Kuidas meid siia saada?

P4: Noh, see variant tuleb ka, et õpetajad koolis, no täpselt korralda selliseid asju. Ja siis õpetaja ütleb, kes avaldab soovi ja. Pannakse grupp kokku ja tullakse arutatakse.

T2: No samas, mina ei teadnud, kuhu ma praegu tuln, on ju. Et selles suhtes, peaks nagu ikkagi teada andma, et mis ja kuhu, et natukene nagu, et valida välja need inimesed, kes natuke jagavad matsu ka. Ei, ma ei ütle, et meie jaga matsu, aga ma lihtsalt, et võib juhtuda, et, et kogemata võib-olla....

Pille: Mul endal on natukene provotseeriv idee, et auhindade motiveerimine, et ma olen täiesti nõus, et kui antakse auhinnaks, noh, õigus alla laadida muusikat, mida saab niikuinii tasuta võtta kuskilt ühest teisest kohast, aga kas oleks mingit sorti auhindu, mida oleksid, noh, tunneksid, et tõstaksid kogu ürituse väärtust, näiteks ... presidendiga õhtusöögile või midagi sellist. Kas oleks midagi sellist, mis nagu paneks kaasa mõtlema?

T2: Ma võidaks selle ideekonkursi ära.

P1: Pragmaatiliselt öeldes jah, see on muidugi alati motiveeriv asi, aga minu probleem on sellel küll väga selline moraalsel tasandil, et tegelikult see ei ole see koht selle jaoks. Noh, kui me räägime osalusdemokraatiast, siis selle auhinnaks ei saa olla mingisugune siukene asi sellel lihtsalt põhjusel, et selle eesmärk on muu. Jah, mingi konkurss, ka ideekonkurss, aga see on teine asi, see on ikkagi teine asi.

P4: Kas üldse saab sinu arust midagi auhinnaks olla või?

P1: Osalusdemokraatial või?

P4: Ei no sellel, et nagu millest me praegu arutame, et kui sa paned mingi idee, siis kui see idee on hea, et kas sinu arust võib selle eest üldse mingi auhinda anda või?

P1: Kui me räägime osalusdemokraatiast kui sellisest.

P4: Konkreetsest juhtumist praegu.

P1: Konkreetsest juhtumist. Ma küll ei tea täpselt seda kõiki detaile, aga mina hindan, et mina isiklikult ei toeta seda muutumist mingiks selliseks materiaalseks vahetuseks idee mingisuguse asja vastu.

Intervjuuerija 1: Aga mitte materiaalseks, vaid idee ...

P1: No mis iganes.

Pille: Idee selle vastu, et sa saad Andrus Ansipiga arutada selle idee väärtuslikkust või presidendiga lõunasöögilaual sellest rääkida.

P1: See on teine asi. Sellepärast, kui me räägime lõunasöögilauast, seal ei arutata mitte midagi, see on formaalne üritus. Kui tegemist on osalusdemokraatiaga sellises vormis, kus me võime rääkida sellest, et see idee, selle idee autorid töötavad selle tööga edasi, see on teine asi.

Pille: Aga see oleks väärtustav?

P1: See oleks mõnes mõttes motiveeriv.

T2: Ei no, võta seda kui ärilõunat.

T1: Siis võib-olla on selline asi nagu rollimäng, et näiteks kujuta ette, et sa oled kirjutanud raamatu ja siis sina lihtsalt, ma ei tea, varastatakse internetis või kopitakse.

Intervjueerija 1: Et ma just mõtlengi, et neid reaalseid juhtumeid, noh, siis on ikkagi limiteeritud hulk reaalseid juhtumeid. Et kui nende asemel on rollimängud, tõepoolest, inimestele pakutakse välja selliseid rollimänge. Siin on mitu kohta, üks on see, et kuidas ... üldse huvi tundma panna selle asju vastu.

P5: Aega tuleb alati ohverdada sellise asja peale, see valu tuleks võimalikuks väikeseks muuta, kas või kooliajast või.

Intervjueerija 1: Aga kui nüüd aega ohverdada, siis, siis kõige lihtsam oleks ... saada siis tõepoolest kooliõpetajate kaudu.

P1: Infolevik on ju tegelikult kiire. On olemas osale.ee või igasugu asju on olemas. Küsimus on selles, et nii, sellel hetkel, kui see pole avalikult teada, sumbub see alati millegi sisse.

Intervjueerija 1: Aga kui Orkutis saadaks keegi teile kirja ja ütleks, et kuule, et tule, mõtleme kaasa selle üle või, noh.

T2: Orkut mulle ei meeldi.

P4: Mulle ka ei meeldi.

P5: Peab aru saama, kas see on nagu isiklikult sulle või siis.

P4: Kui miljonile sõbrale korraga saadetakse midagi, siis see ei mõju absoluutselt. Isiklikku sellist, vahetut infovahetust.

Intervjueerija 1: Aga mis motiveeriks teid oma sõpru kaasa kutsuma?

T1: Kui teema on huvitav.

T2: Aga kuidas sa saad selle info kätte. Näiteks misasi osale.ee on? Ma pole kuulnudki sellest.

P4: P1 üksi osaleb seal.

P1: Ma ei usu, selles suhtes, ma olen kuulnud sellest, aga see käis siin enne ka läbi.

T2: Aga lihtsalt, et minu arvates väga hästi mõjub see nagu meil praegu on koolis. Stendi peal plakat üleval, noored loevad, tahavad, võtavad kaasa. Ja see mõjub.

P1: Kui inimesed ei huvitu sellest, siis nad ei loe seda. Kui nad ei huvitu sellest, mingi jõud ei pane neid mõtlema selle peale.

P4: On just vaja leida need, kes on huvilised, sest ilmselgelt kõik ei ole huvilised ja kui leiame nad üles, siis kui nad saavad selle info kätte, siis on juba edasi asi läheb lihtsalt, sest nad on huvitatud. Ja hakkavad otsima teid, kuidas ideid väljendada.

Intervjuerija 1: Kas selles on vahet, kuidas see, kuidas see konkreetse riigi kontaktveebisait välja näeb, et see peaks olema hästi tõsine ja lakooniline ja selline piltidega või On seal mingeid mõtteid või eelistusi? Seesama, see koht, kust saab ideid. See on see, et kui ma panen plakati üles ja ütlen, et minge kõik sinna veebileheküljele ja sealt lugege rohkem.

P3: Ta võiks olla minu arust suhteliselt interaktiivne, et kui ma lähen sinna, siis ma näiteks leiaks videosid või selliseid asju. Ja noh, mina pooldaks muidugi tõsisemat versiooni, mitte et teletupsud või midagi.

Naer

T2: Ma arvan, et nagu liiga siuke igav ka ei tohiks olla just nimelt.

P3: Ma just leiangi, et ma pooldan tõsisemat versiooni, aga et see, mis need videod just päästavad selle, et liiga igavaks kätte ei läheks. Noh, kuidas kellelegi tegelikult.

P1: Minimalistlikku veebidisaini pooldan.

T2: Mulle meeldib küll selline kujundus nagu kooliteater.festival.ee, et seal on hästi lõbus siuke ..., aga samas noh, seal ei ole mingit lõputut jama ka või noh, et ta ei ole igav, aga samas mõttekas. Lihtsalt käsitsetav.

P4: Seal mingisuguseid bännerid ja hüpikaknaid küll ei ole, et mingisugused firmad ligi lasta, kes rahastaksid, et oleks ikka mingi riigi rahadega teha.

P5: Mina ei tea, võiks kuidagi vahendada mingitele teistesse olulistesse kohtadesse mingeid linke või asju, et nagu, et kui on vaja, noh, midagi häguselt tead, et midagi on vaja, et siis teaksid, selle asja kaudu jõuab millegi reaalse või faktilise asjani.

T2: Tahate konkreetseid ideid jälle?

Pille: Täiesti ka konkreetseid ideed, aga selle, et kas seal peaks olema jällegi, kui seal oleks mingi blogi või siuke regulaarselt uuenev info, et arvamuslimidreid, me tuvastasime, Eestis selles valdkonnas eriti ei ole, aga.

P1: Igasugused poliitilised liidrid.

Intervjuerija 1: Igasugused poliitilised liidrid, kes võiksid sel teemal arvamusi avaldada.

P5: Aga see on selline asi, kui ta tahab mõju avaldada, siis ta peab ikka päris kommersis olema ausaltöeldes. Madis siin räägib tõsisest asjast, aga minu arust peaks siin, ütleme, et meie jaoks isegi natuke lääge olema või selline kommersis paratamatult, muidu see sumbub ära.

P1: Mina näiteks loen Silver Meikari blogi. Siukene huvitav, noor meie parlamendipoliitik ja noh, ma tean, et erinevalt Eedikust ja mõnest muust nagu suurest poliitikust on olemas ka neid tegevpoliitikas, kes regulaarselt uuendavad oma blogi, loevad, mis seal kirjutatakse ka nagu, noh, kommentaarides. Nad on olemas, see võimalus on olemas tegelikult paljude poliitikutega suhelda, eks ju, paljud poliitikud niiöelda tegelevad oma valijatega. Aga see on jälle laiali jaotatud. Tähtis on just see, et kui see mingi projekt, tahate oma asju liikuma panna, siis peab neile serveerima selle hästi kontsentreeritult, palun, siin on rida poliitikuid, räägi nendega iga päev nii palju, kui sul süda lustib.

Intervjuerija 1: Nii et muuhulgas ka näiteks poliitikute blogid võiksid sinna leheküljele vähemalt linkidena välja?

P1: Nojah, kas või, see oleks hästi tähtis oleks just selline, noh, informatsiooni register. Internetis hästi suur probleem, et tegelikult ei ole selliseid, noh, neti.ee püüavad olla, aga paljude asjade jaoks ei ole vajalikke registreid.

P5: Kaosest korda luua.

Intervjueerija 1: Okei. Enamus küsimusi on otsa saanud, see on viimane küsimus praegu ja see on jälle siukene paberite laiali jagamisega seotud küsimus, et igatüki saab ühe ja need on nüüd, kuna projekt on rahvusvaheline, see projekt rahvusvahelisena üritab leida endale kogu projektile ühte nime. Nüüd võib olla ükskõik, mis värvi, peaasi. Et üritab leida projektile ühte nime, mis soovitatavalt oleks loetav saksakeelses, ingliskeelses ja eestikeelses keeleruumis. See on väljakutsena juba isegi piisavalt, mis oleks muuhulgas ka domeeninime registreerimise jaoks oluline ja mis oleks see niiöelda üleskutse ... kutsuda osalema. Ja kriipsutage maha need nimed, mis üldse ei sobi ja valige välja, ma loodan, et jääb kolm nime, aga kui teil ei jää kolm nime, siis kirjutage juurde, milline nimi võiks olla.

P1: Discus? I can throw a discus.

Intervjueerija 1: Nagu ketas jah.

P1: Lahedad nimed, aga ma ei tea, need nagu viitavad millelegi muule.

Intervjueerija 1: Te võite pakkuda välja midagi.

P1: Interpol nagu internatsionaalne poliitiline ...

P5: Sobib välismaalastele ka.

T2: ... arvamusiidriks panna.

P1: Tegelikult ma ka nagu ei tea, sest need on siuksed, mis jäävad rahvale meelde, sest nad on harjunud mingite mõttetute sellist eesliidetega. Pol-lühend on hästi halb, see nagu Interpol on international police, see on hästi halb.

P5: New York police.

Intervjueerija 1: Kui teil endal tuleb mõni hea mõte, siis kirjutage kindlasti ka sinna.

Küsiks korra veel siukest asja, et kui see veebileheküljel nüüd toimima saab ja see tuleb nüüd nooret ideed, kas see peaks olema võimalik, et kas noorte ideid peaks saama kommenteerida ainult poliitikud või peaksid inimesed, niiöelda noorterühmad ise saama ka üksteise ideid kommenteerida?

T2: Üksteist ka ikka.

Intervjueerija 1: Jah.

P4: Kindla peale.

T2: Sest sealt võib omakorda tulla uus idee välja. Poliitikud

Intervjueerija 1: Aga millised nimed siis sõelale jäid teie jaoks?

T1: World wide net.

T2: Jah, just nii.

T1: See on hästi mõnus nimi.

T2: See on nagu, see on nagu siuke, vähemalt mind tõmbaks sellele netilehele.

T1: Isegi, kui keegi ootab sealt midagi muud, siis ta näeb, et ohoo ja siis päris ... on öeldud ka, et on internetiga tegu.

P2: Siin nimekirjas on jaa neid nimi (?) ja iu (?) nii palju, et midagi meelde jäävat siin ei ole. Aga World wide net on minu arust selline debiilne veidike.

Naer

P2: Ei no selles mõttes, et mõeldes Will Smithile.

T2: Kusjuures ma hommikul mõtlesin selle filmi peale.

P1: Viitab mingi pornokale.

P2: Noh, midagi sellist.

Naer

T2: Minu meelest see läheb praegu ideega küll kokku. See oleks siis World wide po või.

Intervjueerija 1: Okei. Mis teil veel oli?

P1: Mu isiklik lemmik nüüd Born to.

T2: Ma võtsin üks aste ülevalt poolt.

T1: Ma olen ka selle Born to Rule'iga nõus.

T2: Ma tõmbasin selle maha.

P2: Võtsin ka I Rule'i, mõtlesin selle peale, et täitsa huvitav.

T2: Oota, sulle meeldis World wide net ka või?

P2: Ei, selle kohta ma ütlesin halvasti.

Intervjueerija 1: Selle tõmbas ta esimesena maha. Noh, mis teil veel seal valikud on siis?

P4: Mulle meeldib mis, see viimane noh, microphone. Ta peab olema lühike ja tabav ja mis eesmärk on, et noored arutama saada, siis on vaja selline, ei saa olla mingi My Politics või mingi hästi ametlik nimi, et selline ikkagi noortepärane. A see ma ei tee teisi ka maha, et see Mic on selline lühike, aga siin võib veel variante olla neid, I Rule ja Born to Rule, noh, miks ka mitte.

T2: Mici mina tõmbasin maha.

P1: See on umbes peaaegu ...

Intervjueerija 1: Mis sa lisaks sellele Born to Rule'ile?

P1: I Rule ja siis üks see turvavalik on siuke, mis on tänapäeva siuke tüüpiline see My Rule on nagu selline. Ka selline umbes, et ees on see mingi liide, siis laskub sinnasamasse. Võib-olla nagu sobinduks, samas niukene jääks tagaplaanile, ei tõmbaks nii palju tähelepanu. Aga I Rule ja Born to Rule, need on siuksed asjad.

Intervjueeriija 1: Võib-olla ise juurde mõelnud?

T1: Jaa. Inglise keeles "me", see on saksa keeles lühend meine Entscheidung, minu otsus ja siis siuke hullumeelne pealkiri või siuke nõudlik pealkiri Listen to Me, kuula mind.

Pille: Listen to Me nagu meeldib teistele ka või?

P1: Päris hea kusjuures.

T2: On küll hea.

P5: Sisuline, need I Rule'id pole väga sisulised nimed minu meelest. Selles mõttes on Freeminder ja ..., kas või need lühendid, misiganes, tegelt need oleks asjalikumadki, nagu siin m, y, a, need poleks hea.

P2: M, y, k juurde tegin ka mina risti.

P5: Noh, võtame, et see on jah, aga ütleme, et sarnast mõtet edasi andvat asja, ainult et mingite efektiivsemate tähtedega, et see lühend nagu sööbiks mällu inimestele.

Intervjueeriija 1: Näiteks?

P5: No praegu pole aega olnud sellele mõelda, et see vajaks nagu pingsamat mõttetegevust.

T2: Aga samas see peab olema eesti, saksa, inglise. Mõttele, mingi Eesti maamats ei saa sellest küll mitte midagi aru, mis sinna kirjutatud.

T1: Kuule, iga eestlane oskab kas saksa või inglise keelt.

T2: Ei oska.

P4: No aga meil ei ole vaja Maalisid saada sinna arutama ju.

T2: Jaa, no seda küll.

P1: Aga see, et noh, kindlasti ma eeldan, et tal on oma domeeninimega kodulehekülge sel projektil ka, kui sellest tahetakse teha midagi laiemat. Ja siin sellised nimed mic ja ma ei tea, okei, kui neil mingi, mingi selline, aga mingisugune Euroopa, siuksed domeenilõpud, siis jah, üldiselt need on sellised võetud domeeninimed.

Pille: Need siin vist on enamus, üldiselt plaan on teha .eu domeeni.

P1: mic.eu on suhteliselt võetud.

T2: Minu meelest see maik või mic, nad ei ütle, millega tegu on.

Intervjueeriija 1: Ühte vist sai osta.

P1: Üldse nagu veebinimed nagu, noh, mõned siin on nagu siuksed, mis, ma ei tea, kas need meelde jääksid, võib-olla tähelühendid ei jää hästi meelde nende veebinimedena.

P5: Midagi ladina keele põhjalt võiks olla siis.

T2: Sest kui mulle tuleks mingi, ütleme, plakati pealt loen maik ja mingi mic, on ju, noh, ei tõmbaks mitte kuidagi, ausalt.

Intervjuerija 1: Okei. Madis ja Kaarel, teie ei ole ka ...

P4: Mina sain.

Intervjuerija 1: Sina said?

P4: Mina sain öelda mic.

P3: Nagu ma selle valiku tegin, siis ma panin, et MyOpin, siis nüüd olles kuulunud kõiki neid teisi variante, siis ta tundub tõesti natuke liiga ametlik ja sobimatu.

P4: Tuulelipp.

P3: Jah, aga see, jah, ma olen tuulelipp, aga see oli esimene idee, mis mulle nagu pähe, noh, turgatas, a samas siamaani on siit vahelt see Freeminder, et see õhutab nagu sellist otsusevabadust ja nooremeelsust ka natuke, ta ei ole niuke vana ja niuke kõik, mis seotud poliitikaga, niuke raskemeelne, vaid just niuke nooremeelne ja kerge. Vot.

T1: Kas alguses on plaan noored lihtsalt interneti teel teemat panna arutama ja siis pärast mingil ka?

Pille: Selle projekti, see projekt nüüd kestab kaks aastat ja lõpeb ära 2011 jaanuariks, mis tähendab seda, et selle projekti raames me jõuame katsetada ainult interneti teemal arutamist, et kui see asi nagu töötab ja õnnestub ja edukas on, siis loodetavasti võetakse seda mudelit üle ka teiste teemade arutamiseks, aga esialgu ainult internet jah.

P1: Kui see projekt on edukas, sinna ligi tõesti rahvast meelitab, siis selle projekti lõppemisega tegelikult saadetakse laiali ka niiöelda kuulajaskond.

Intervjuerija 1: Sellega on õnneks see asi, et Eestis on üheks partneriks riigikantselei, kes on huvitatud, et see asi kehtaks ka edaspidi. Et kui meil tõepoolest õnnestub selle projektiga mobiliseerida piisavalt inimesi, ressursi ja jõudu, et siis, siis me loodame, et see asi läheb tõepoolest edasi ka pärast, pärast just nimelt tänu riigikantselei abile. Ja projektist on nüüd võimalik edasi kuulda oktoobris juba, siis kui me tuleme jälle kooli ja küsime, kas te tahate tulla ja testida seda lehekülge.

P1: Soovitan suur plakat üles panna ikkagi.

Intervjuerija 1: Ja jaanuarist lähevad üles plakatid üles õpetajate teavituse ja jaanuar-veebruari-märts järgmine aasta on need kolm kuud, kus siis loodame suurt tormi tekitada ja piisavalt palju inimesi kaasa mõtlema panna. Et selles suhtes see on praegu esimene siukene ja, ja miks me suurt plakatit ei ole pand, on täpselt see, et kui ei ole projektile nime, siis ei ole ka plakatit. Nüüd me mõtleme jälle edasi, et kuidas nendes teie ideedest ja samal ajal Iiri ja Suurbritannia noorte ... kogunevad ka.

T2: Kaua te selle projektiga tegelenud olete?

Intervjuerija 1: Me oleme kaks kuud, veebruaris alustasime. Ta on nüüd nii värske projekt tõesti, et ta on nüüd Euroopa rahastuse saanud, jaanuari lõpus otsustati, et jah, kaks kuud oleme nüüd tegelenud ja üritamegi siin jagada puid ja maid kõigi, kõigi teiste Euroopa partneritega, et. Et Eesti eripära ei läheks kaotsi osaliselt. Et meie, meie noorte ... natuke teistsugune mõnes kontekstis. Aga aitäh teile kõigile tulemast. Triinul on?

Intervjuerija 2: Ei midagi erilist, aga. Ei midagi erilist, aga väike tänu.

Intervjuerija 1: Ma arvan, et me tõepoolest anname teile teada, kui see projekt jõuab nii kaugele, et on käes oktoober ja hakkame seda veebilehte testima.

Intervjuerija: Noh, aga te endiselt olete sellises vanuses. Ehk siis teid peaks saama ülikoolis kätte.

T2: Otsige üles.

Intervjueerija 1: Sul on perekonnanimi.

P1: Aga muidu, kuidas te seda poliitikupoolset ..., siukest liikumist.

Intervjueerija 2: Et põhimõtteliselt, kui te olete huvitatud selle projekti edasisest käigust, ma väga vabalt võin teie e-maili aadressid kokku koguda, kui reaalselt tuleb see näiteks beetaversiooni testimine. Et siis ma saaks näiteks teie ...